

POLITECHNICZNA SIEĆ
VIA CARPATIA

Identyfikacja potrzeb przedsiębiorców
w zakresie usług B+R

OPRACOWANO W ZESPOLE:

BIAŁYSTOK, VIII.2025

SPIS TREŚCI

1. WSTĘP	3
2. PRZYGOTOWANA ANKIETA	5
3. ZBIORCZE DANE DOTYCZĄCE PRZEDSIĘBIORSTW BIORĄCYCH UDZIAŁ W BADANIU ANKIETOWYM.....	10
4. OBECNY STAN WSPÓŁPRACY ORAZ PERSPEKTYWY WSPÓŁPRACY PRZEDSIĘBIORSTW Z UCZELNIAMI W ZAKRESIE BADAŃ I ROZWOJU (B+R) – DANE OGÓLNE	15
5. OBECNY STAN ORAZ PERSPEKTYWY WSPÓŁPRACY PRZEDSIĘBIORSTW Z UCZELNIAMI W ZAKRESIE BADAŃ I ROZWOJU (B+R) – WYNIKI BADAŃ Z UWZGLĘDNIENIEM RODZAJU PRZEDSIĘBIORSTWA.....	32
6. OBECNY STAN ORAZ PERSPEKTYWY WSPÓŁPRACY PRZEDSIĘBIORSTW Z UCZELNIAMI W ZAKRESIE BADAŃ I ROZWOJU (B+R) – WYNIKI BADAŃ Z UWZGLĘDNIENIEM WIELKOŚCI PRZEDSIĘBIORSTWA	55
7. WYNIKI SKUMULOWANE	77
8. WNIOSKI PODSUMOWUJĄCE.....	Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.
9. SPIS RYSUNKÓW I TABEL	91

1. WSTĘP

Niniejsze opracowanie jest już piątą edycją „Mapy potrzeb przedsiębiorców” zrealizowaną w ramach projektu „Politechniczna Sieć VIA CARPATIA im. Prezydenta RP Lecha Kaczyńskiego”, którego główne cele pozostają niezmiennie:

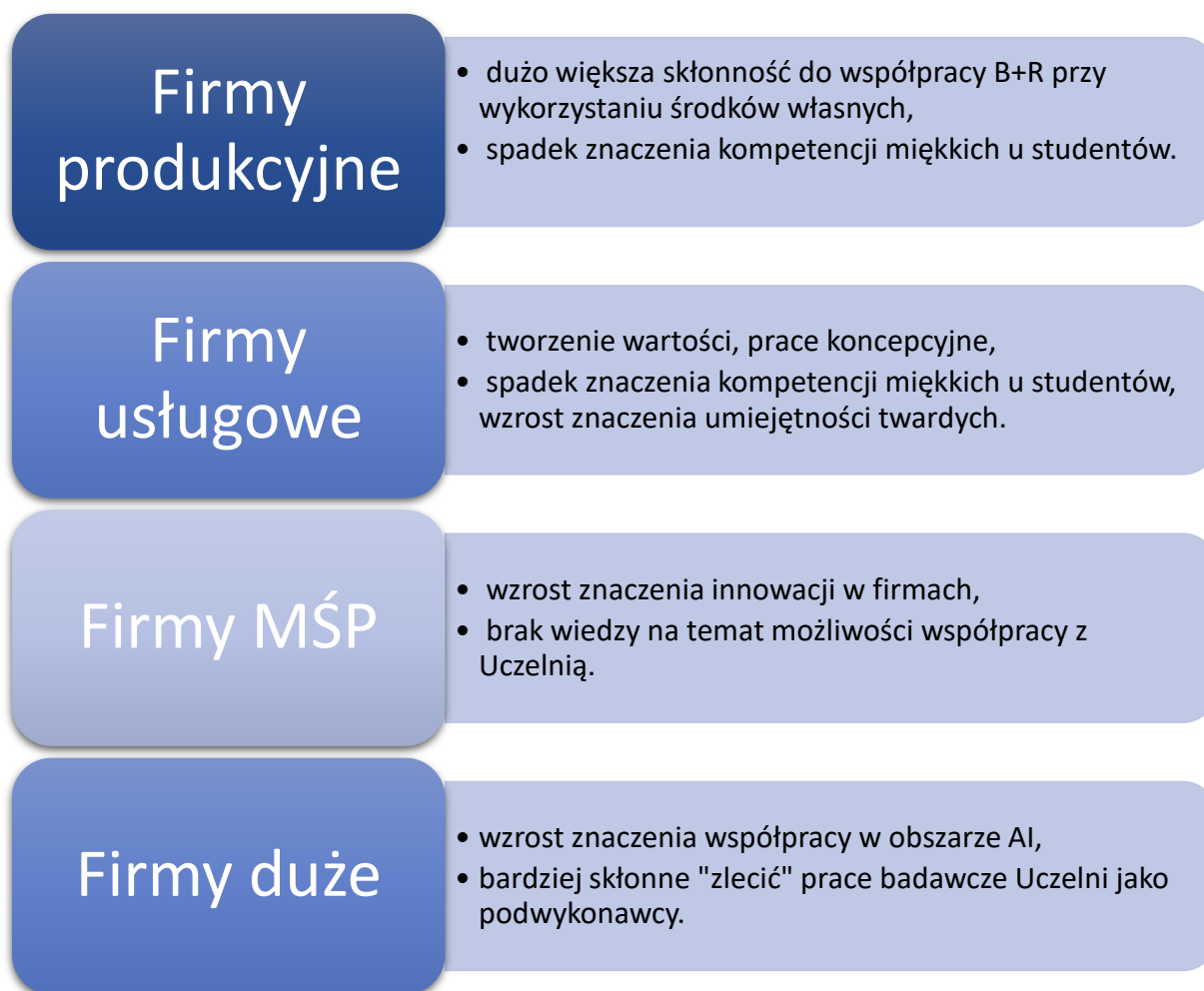
- rozwój regionów Polski Wschodniej w obszarach kształcenie, nauka oraz komercjalizacja,
- stworzenie międzyuczelnianego, wielopoziomowego systemu, umożliwiającego Uczelniom wymianę swoich zasobów oraz przenikanie potencjałów w obszarach kształcenie, nauka oraz komercjalizacja,
- promocja nauki polskiej oraz kształtowanie odbioru polskiej nauki jako filaru rozwoju społeczeństwa,
- zwiększenie jakości i przełomowości polskich badań naukowych, w szczególności poprzez identyfikację nowych, kluczowych dla rozwoju społeczno-gospodarczego problemów badawczych oraz podejmowanie pionierskich prac badawczych w tym zakresie,
- wspieranie szkolnictwa zawodowego w technikach w ramach Zintegrowanej Strategii Umiejętności w ścisłej współpracy z kuratorium oświaty i organami prowadzącymi.

Po analizie ankiet, które spłynęły od przedsiębiorców w ramach czwartej edycji (za rok 2024) stwierdzono, że:

1. Nieznacznie rośnie ilość firm współpracujących z Uczelnią (na granicy błędu statystycznego), jednak spada diametralnie potrzeba współpracy w obszarze miękkim (zarządzanie, wsparcie kompetencyjne, komfort pracy, wsparcie zarządów), co może wynikać z trudnej sytuacji gospodarczej na rynku, a co za tym idzie, konieczności alokacji środków w usprawnianie twardych potencjałów usługowych i produkcyjnych w firmach, dążenie do automatyzacji i cyfryzacji procesów, odchodzenie od konieczności posiadania zasobów ludzkich, które są co raz trudniej dostępne. Wolniej spada potrzeba współpracy w zakresie kompetencji twardych.
2. Diametralnie rośnie potrzeba współpracy w zakresie sztucznej inteligencji (2,5x większe zainteresowanie niż przy poprzednim badaniu), a jednocześnie widać wyhamowanie w obszarze Przemysłu 4.0 i 5.0. Może to świadczyć o zwiększającym się poziomie akceptacji i zrozumienia dla dynamicznie rozwijającej się branży sztucznej inteligencji oraz możliwościach zastosowań jej rezultatów w każdej gałęzi przemysłu.
3. W dalszym ciągu kwestia praw własności intelektualnej powstałej w wyniku współpracy z uczelnią jest istotna i preferowana w dwóch wariantach: regulacje IP w odrębnych umowach lub twarde przekazanie IP na firmy. Z punktu widzenia współpracy z biznesem wydaje się to być kluczowym czynnikiem do osiągnięcia sukcesu.
4. W dalszym ciągu bariera finansowa jest tą główną stojącą na drodze płynnej współpracy biznesu i nauki, jednak jej znaczenie zaczyna spadać na rzecz pozostałych czynników hamujących, takich jak brak kadr, czy wiedzy o możliwości współpracy.
5. Wraz ze wzrostem wielkości przedsiębiorstwa rośnie skłonność do współpracy w praktycznie każdym obszarze, a co interesujące, około ¼ ankietowanych dużych firm aktywnie realizuje współpracę w zakresie komercjalizacji wyników prac B+R co może świadczyć do skuteczności realizowanych wspólnych projektów B+R finansowanych ze źródeł zewnętrznych. Na ten moment nie sposób jest określić skutki faktycznych wdrożeń rezultatów prac B+R do przemysłu, gdyż mamy za sobą wstępne etapy komercjalizacji, czyli formalne przeniesienie praw własności intelektualnej na biznes w wybranych przypadkach.
6. Najbardziej pożądanym problemem do rozwiązania, niezależnie od profilu działalności i wielkości przedsiębiorstwa, są braki kadrowe, w których konwencjonalne rozwiązania (liczba absolwentów) są mniej skuteczne i należy szukać rozwiązań alternatywnych (AI, P4.0/5.0, automatyzacja, informatyzacja).

7. Przedsiębiorstwa produkcyjne zmieniają koncentrację ze współpracy w obszarach miękkich (zarządzanie) na współpracę w zakresie prowadzenia prac B+R zakończonych twardym rezultatem (produkt, proces, usprawnienie).
8. Przedsiębiorstwa usługowe kładą nacisk na tworzenie wartości intelektualnej i obszary miękkie.

Wynikającą z analizy ankiet w czwartej edycji mapę potrzeb Przedsiębiorców z regionu, w zależności od rodzaju, oraz wielkości firmy, przedstawiono na rys. 1.

Rys. 1. Mapa potrzeb Przedsiębiorstw w roku 2024

Zebrane dane oraz wnioski opracowane na podstawie przeprowadzonej wśród przedsiębiorców ankiety w okresie kwiecień - lipiec 2025 r., pozwolą na identyfikację zmian jakie zaszły w podejściu przedsiębiorców w pierwszej połowie 2025 roku.

2. PRZYGOTOWANA ANKIETA

Rozesłana w piątej edycji (za rok 2025) ankieta różniła się nieco od rozesłanej w czwartej edycji i była to zmodernizowana wersja ankiety z roku 2024.

Poniżej przedstawiono nową wersję ankiety za 2025 rok, którą poprzedzało jak przy poprzednich edycjach, słowo wstępu *Prorektora Politechniki Białostockiej ds. rozwoju – dr hab. inż. Mirosława Świercza, prof. PB.*

„Ankieta

„Identyfikacja potrzeb Przedsiębiorców w zakresie usług B+R w kontekście współpracy z Uczelniami wyższymi”

Szanowni Państwo,

Zwracamy się z prośbą o udział w badaniach realizowanych przez Politechnikę Białostocką w ramach projektu „Politechniczna Sieć VIA CARPATIA im. Prezydenta RP Lecha Kaczyńskiego” i wypełnienie poniższej ankiety. Jej celem jest identyfikacja aktualnych potrzeb badawczo-rozwojowych Przedsiębiorstw w regionie oraz określenie możliwości i perspektyw ich współpracy z Politechniką Białostocką w celu wypracowania innowacyjnych rozwiązań problemów technicznych, istotnych dla Przedsiębiorców. W ramach projektu, wykorzystując analizę potrzeb Przedsiębiorców zidentyfikowanych w tym badaniu, będzie skutecznie rozwijana sieć współpracy pomiędzy Uczelnią a otoczeniem społeczno-gospodarczym.

Z wyrazami szacunku,

Prorektor Politechniki Białostockiej ds. rozwoju – dr hab. inż. Mirosław Świercz, prof. PB

Dane Przedsiębiorstwa

- Nazwa: .....
- NIP: .....
- Adres: .....
- Osoba do kontaktu: ..... telefon: ..... e-mail: .....

Metryczka Przedsiębiorstwa

1. Forma prawna Przedsiębiorstwa: <i>Proszę zaznaczyć jedną odpowiedź</i> ☐ Osoba fizyczna prowadząca działalność gospodarczą ☐ Spółka cywilna ☐ Spółka jawna ☐ Spółka partnerska ☐ Spółka komandytowa ☐ Spółka komandytowo-akcyjna ☐ Spółka akcyjna ☐ Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością	2. Rodzaj Przedsiębiorstwa ze względu na przedmiot prowadzonej działalności: <i>Proszę zaznaczyć jedną odpowiedź</i> ☐ Produkcyjne ☐ Usługowe ☐ Handlowe ☐ Budowlane ☐ Mieszane
3. Zasięg działania Przedsiębiorstwa: <i>Proszę zaznaczyć jedną odpowiedź</i> ☐ Lokalny ☐ Krajowy ☐ Międzynarodowy	4. Wielkość zatrudnienia w Przedsiębiorstwie: <i>Proszę zaznaczyć jedną odpowiedź</i> ☐ Do 9 pracowników ☐ Od 10 do 49 pracowników ☐ Od 50 do 249 pracowników ☐ 250 i więcej pracowników

Pytania ankietowe

1. Czy i w jakim wymiarze Przedsiębiorstwo obecnie współpracuje z Uczelniami wyższymi oraz jakie ma plany na przyszłość w tym względzie?

Proszę wskazać właściwe odpowiedzi poprzez wstawienie znaku X

Rodzaj współpracy Przedsiębiorstwa z Uczelniami wyższymi	Czy obecnie współpracuje z Uczelniami wyższymi?		Czy w przyszłości chciałoby współpracować z Uczelniami?	
	Tak	Nie	Tak	Nie
Badania i rozwój (B+R)				
Wspólne prace B+R finansowane ze środków własnych Przedsiębiorstwa				
Wspólne prace B+R finansowane w ramach zewnętrznych projektów				
Doradztwo dla biznesu (w tym badania zlecone Uczelni – np. opinie o innowacyjności, opracowania B+R)				
Wspólne prace B+R finansowane przez Uczelnie (np. ankiety badawcze, sieci B+R)				
Mobilność profesjonalistów (tj. tymczasowa praca naukowców w Przedsiębiorstwie i odwrotnie)				
Tworzenie wartości	Tak	Nie	Tak	Nie
Komercjalizacja wyników prac B+R (np. licencjonowanie/patentowanie)				
Przedsiębiorczość Uczelniana (np. spin-offy)				
Przedsiębiorczość studencka (np. start-upy)				
Wdrażanie praw własności intelektualnej				
Zarządzanie	Tak	Nie	Tak	Nie
Współpraca w doskonaleniu procesu zarządzania (np. udział naukowców w zarządach przedsiębiorstw i/lub udział przedsiębiorców w radach biznesu na Uczelniach)				
Dzielenie się zasobami (np. infrastruktura, personel, sprzęt, oprogramowanie)				
Wsparcie branżowe (np. dotacje, sponsoring i stypendia)				

2. Jak oceniacie Państwo dotychczasową współpracę z Politechniką Białostocką?

- ☐ bardzo dobrze
☐ dobrze
☐ trudno powiedzieć
☐ źle
☐ bardzo źle

Proszę uzasadnić swoją odpowiedź: .....

3. Czy Przedsiębiorstwo jest zainteresowane współpracą z Politechniką Białostocką w obszarze B+R?

Proszę zaznaczyć jedną odpowiedź

- ☐ tak
☐ to zależy, jak interesująca byłaby propozycja współpracy
☐ to zależy od kosztów współpracy
☐ trudno powiedzieć
☐ nie

Jeżeli nie, proszę przejść do pytania 7.

4. W jakich obszarach dostrzegają Państwo potrzebę i możliwość prowadzenia wspólnych badań?
Proszę wskazać właściwe odpowiedzi poprzez wstawienie znaku X

Obszary i tematy wspólnych badań Przedsiębiorstwa i Politechniki Białostockiej	Tak	Nie
Struktura organizacyjna, pracownicy i doskonalenie środowiska pracy		
☐ podnoszenie kompetencji twardych wśród pracowników ☐ podnoszenie kompetencji miękkich wśród pracowników ☐ wsparcie Zarządów i szczebli decyzyjnych w procesach zarządczych ☐ podnoszenie jakości i komfortu pracy ☐ inne ..... Proszę dodać uzasadnienie/wyjaśnienie odpowiedzi:		
Tworzenie nowych lub udoskonalanie już istniejących produktów/usług/technologii		
Jakość produktów/usług		
☐ nowe materiały, funkcjonalności, technologie, design, zastosowania ☐ usprawnienia funkcjonalności, technologii, poprawa wyglądu produktów ☐ prace koncepcyjne, projektowe, prototypowe, testujące ☐ <i>reverse engineering</i> ☐ inne ..... Proszę dodać uzasadnienie/wyjaśnienie odpowiedzi:		
Proces produkcji/świadczenia usług		
☐ Przemysł 4.0, Przemysł 5.0, automatyzacja produkcji ☐ Rolnictwo 4.0, Rolnictwo 5.0 ☐ sztuczna inteligencja, uczenie maszynowe, ☐ <i>augmented/virtual reality</i> ☐ inne ..... Proszę dodać uzasadnienie/wyjaśnienie odpowiedzi:		

5. Jaką formą współpracy z Politechniką Białostocką w zakresie B+R jest zainteresowane Państwa Przedsiębiorstwo?

Możliwych jest wiele odpowiedzi

- ☐ wspólny projekt badawczy złożony przez Politechnikę Białostocką
☐ wspólny projekt badawczy złożony przez Przedsiębiorstwo
☐ wspólny projekt badawczy złożony przez większe konsorcjum
☐ zlecenie prac badawczych Politechnice Białostockiej
☐ wykorzystanie aparatury badawczej, laboratoriów Uczelnianych na potrzeby wspólnych prac badawczych
☐ inne (*proszę wskazać, jakie?*): .....
 .....

6. Czy Państwa zdaniem prawa majątkowe do rezultatów prac badawczych prowadzonych w ramach wspólnych projektów, niezależnie od ich formy powinny:

- ☐ pozostać w Uczelni i Uczelnia powinna o nich decydować
☐ pozostać w Przedsiębiorstwie i Przedsiębiorstwo powinno o nich decydować
☐ być współdzielone przez Uczelnię i Firmę na zasadach określonych w odrębnych umowach
☐ pozostać w Uczelni, ale być licencjonowane wyłącznie/niewyłącznie na przedsiębiorstwo
☐ być zarządzane inaczej, jak? .....
 .....

7. Czy Państwa przedsiębiorstwo podejmuje działania mające na celu podniesienie swojej innowacyjności? Jeśli tak, to jakie to działania / jaki mają one charakter?
- ☐ posiadamy/planujemy utworzyć własny CBR/OBR
- ☐ współpracujemy z innymi podmiotami w celu wprowadzania ulepszeń/nowych produktów/technologii/usług
- ☐ przeznaczamy część obrotów/przychodów/zysków na działalność innowacyjną
- ☐ inne, jakie? .....
8. Czy Państwa przedsiębiorstwo należy do stowarzyszenia branżowego, klastra lub innej organizacji skupiającej firmy?
- ☐ tak
- ☐ nie
9. Jakie dostrzegacie Państwo bariery we wprowadzaniu innowacji w swoim przedsiębiorstwie?
Możliwa jest więcej niż jedna odpowiedź
- ☐ brak wiedzy o możliwych innowacjach i sposobach ich wprowadzania
- ☐ brak środków finansowych, trudności w zdobywaniu funduszy i dofinansowań
- ☐ brak wsparcia prawnego w zakresie właściwego zabezpieczenia innowacyjnego pomysłu (ochrona własności intelektualnej)
- ☐ brak doświadczenia w zakresie komercjalizacji nowego rozwiązania
- ☐ brak zasobów organizacyjnych i kadrowych
- ☐ sytuacja geopolityczna na świecie (USA vs Chiny, Ukraina vs Rosja)
- ☐ zamknięcie granicy z Białorusią w woj. podlaskim
- ☐ nie zamierzam wprowadzać elementów innowacyjności
10. Czy Państwa firma widzi celowość przyjmowania studentów Politechniki na praktyki i staże? Jeżeli tak, proszę oszacować liczbę studentów Politechniki Białostockiej, którym mogą Państwo zaproponować praktyki i staże w Przedsiębiorstwie (średnio w najbliższym roku)

Wydział	Liczba studentów – praktykantów	Liczba studentów – stażystów
Architektury (WA)		
Budownictwa i Nauk Środowisku (WBiNoŚ)		
Elektryczny (WE)		
Informatyki (WI)		
Inżynierii Zarządzania (WIZ)		
Mechaniczny (WM)		

11. Jakie oczekiwania ma Przedsiębiorstwo wobec studentów Politechniki Białostockiej, podejmujących staż lub praktykę?
Proszę wskazać właściwe odpowiedzi poprzez oznaczenie ich znakiem X
- ☐ posiadania przez studentów umiejętności praktycznych (np. umiejętności wykonania analiz biznesowych, umiejętności programowania)
- ☐ pomocy Przedsiębiorstwu w procesie wdrażania i realizacji nowych projektów
- ☐ realizacji przedsięwzięć, które przyczynią się do zwiększenia efektywności w przedsiębiorstwie (np. zdobywanie nowych klientów)
- ☐ znajomość narzędzi w obszarze AI
- ☐ wysokiego poziomu kompetencji społecznych (np. umiejętności współpracy w zespole)
- ☐ inne (proszę wskazać, jakie?): .....

12. Jakie kompetencje miękkie powinien posiadać absolwent Politechniki Białostockiej celem zaspokojenia potrzeb Państwa przedsiębiorstwa?
- ☐ umiejętność pracy w zespole
  - ☐ komunikacja interpersonalna
  - ☐ negocjacje zawodowo-biznesowe
  - ☐ znajomość podstaw przedsiębiorczości, rozumienie procesów rynkowych, podstawy ekonomii
  - ☐ kreatywność i inicjatywa
  - ☐ inne, jakie? .....

13. Czy Państwa Przedsiębiorstwo widzi potrzebę wsparcia ze strony Uczelni w następujących obszarach?

Potencjalny obszar wsparcia Przedsiębiorstwa przez Politechnikę Białostocką	Tak	Nie
Wdrożenie rozwiązań obniżających zużycie lub koszty zużycia energii (zmniejszających niekorzystne skutki rozpoczynającego się kryzysu energetycznego)		
Wdrożenie rozwiązań mających na celu uzupełnienie lub wsparcie zasobów kadrowych, w obliczu niekorzystnych zmian demograficznych (automatyzacja procesów, przystosowanie nowej kadry do warunków pracy i funkcjonowania w nowym środowisku, wsparcie kompetencyjno-psychologiczne, logistyka wewnętrzna, inne)		
Logistyka zewnętrzna, uzupełnienie luk procesowych, przeciwdziałanie skutkom przerwania łańcuchów dostaw (w związku z konfliktem zbrojnym w Ukrainie), inne		
Wdrażanie narzędzi AI w firmie		
Dywersyfikacja działań produkcyjnych, zakupowych i sprzedażowych, które miałyby na celu obniżenie kosztów lub zastąpienie dotychczasowych procesów bardziej dostępnymi		

Klauzula informacyjna „Politechnicznej Sieci VIA CARPATIA im. Prezydenta RP Lecha Kaczyńskiego”

Administratorem danych osobowych osób reprezentujących Przedsiębiorstwa biorące udział w ankiecie jest Politechnika Białostocka. Treść klauzuli informacyjnej jest dostępna na stronie: www.viacarpatia.pb.edu.pl/rodo

.....
Data i podpis osoby upoważnionej”

Dokonane w ankiecie zmiany (w stosunku do wersji z roku 2024) podświetlono w powyższych pytaniach ankiety na żółto.

Ankieta została opracowana w wersji elektronicznej, z wykorzystaniem oprogramowania Survio oraz udostępniona respondentom pod poniższym linkiem:

<https://www.survio.com/survey/d/ViaCarpatia-Ankieta-4>

W elektronicznej wersji ankiety (z racji poprawności zliczania odpowiedzi na poszczególne pytania) pojawia się liczba nie 13, lecz 34 pytania. W tej edycji ankiety nie został również wygenerowany kod dostępu QR.

3. ZBIORCZE DANE DOTYCZĄCE PRZEDSIĘBIORSTW BIORĄCYCH UDZIAŁ W BADANIU ANKIETOWYM

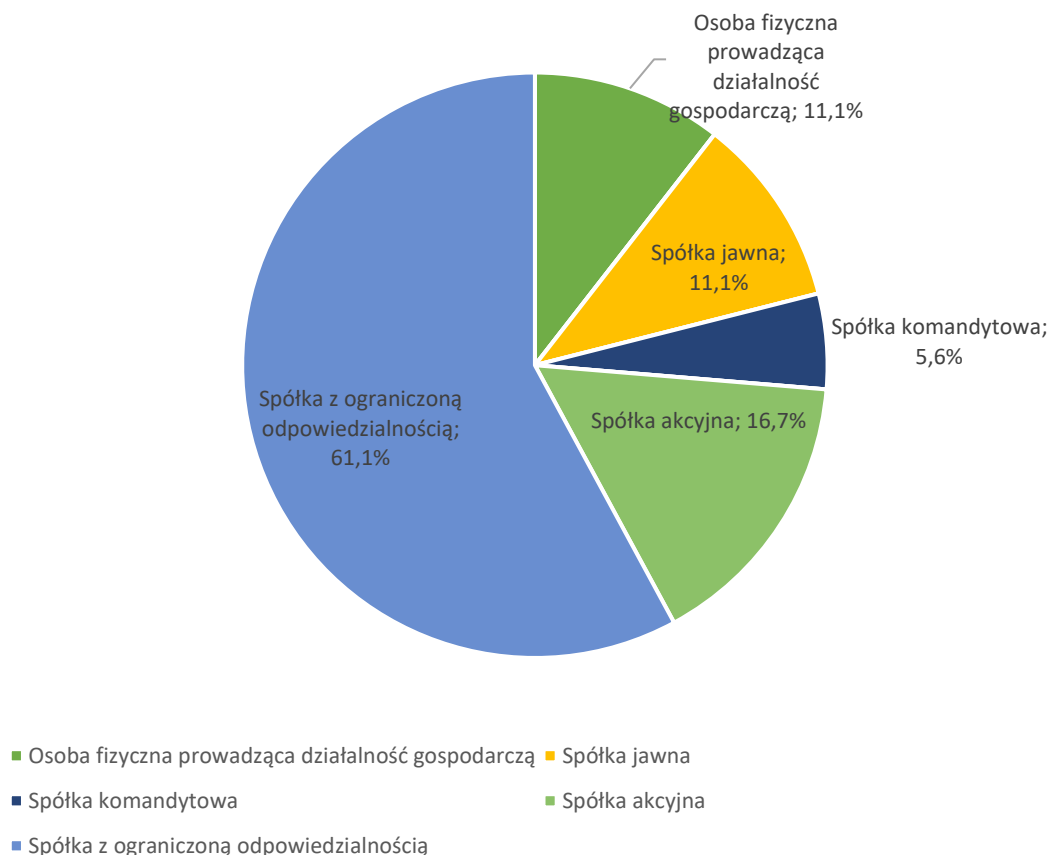
Badanie ankietowe dotyczące identyfikacji potrzeb przedsiębiorców w zakresie usług B+R, zostało przeprowadzone w dniach 24 kwietnia – 31 lipca (czas trwania badania – 98 dni).

Przygotowana baza mailingowa objęła adresy jakimi dysponowało Biuro Karier Politechniki Białostockiej, w tym firmy współpracujące z: Klastrem Obróbki Metali, Izłą Przemysłowo-Handlową w Białymstoku. Do w/w firm rozesłano maile z opracowaną wersją ankiety za rok 2025, umieszczoną pod wcześniej przedstawionym linkiem.

Informację zwrotną otrzymano od 18 przedsiębiorstw, z których większość ma swoją siedzibę na terenie województwa podlaskiego. Poniżej przedstawiona została szczegółowa lista firm biorących udział w badaniu:

1. AM&HP sp. z o.o.	11. METAL-FACH Technika Grzewcza sp.
2. Arrow Architects sp. z o.o.	z o.o.
3. BND Light Bartosz Niewiarowski	12. MProjects sp. z o.o.
4. BSH Dąbrowscy sp. j.	13. O-PAL sp. z o. o.
5. Car-Nit-Bio Piotr Ofman	14. Ortopedia Podlaska sp. z o.o.
6. Centrum Inżynierii sp. z o.o.	15. Podlaskie Zakłady Zbożowe S.A.
7. Demex sp. z o.o.	16. ROLPOL Ołdakowscy sp. j.
8. Erko sp. z o.o. sp. k.	17. SaMASZ sp. z o.o.
9. FPP Enviro sp. z o.o.	18. Unibep S.A.
10. Kompania Piwowarska S.A.	

Widoczne powyżej firmy różniły się między sobą formą prawną przedsiębiorstwa. Najliczniejszą grupą były spółki z ograniczoną odpowiedzialnością, które stanowiły ponad połowę ankietowanych przedsiębiorstw (61,1%). Na kolejnych miejscach uplasowały się odpowiednio spółki akcyjne (16,7%), spółki jawne oraz osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą (po 11,1%). W badaniu udział wzięła także jedna spółka, która miała zarówno formę spółki z ograniczoną odpowiedzialnością, jak i spółki komandytowej. Nie odnotowano żadnej spółki cywilnej, partnerskiej oraz komandytowo - akcyjnej. Szczegółowe dane dotyczące form prawnych przedsiębiorstw, przedstawione zostały na rysunku 2 oraz w tabeli 1.

Rys. 1. Forma prawna przedsiębiorstw biorących udział w badaniu (Źródło: opracowanie własne)

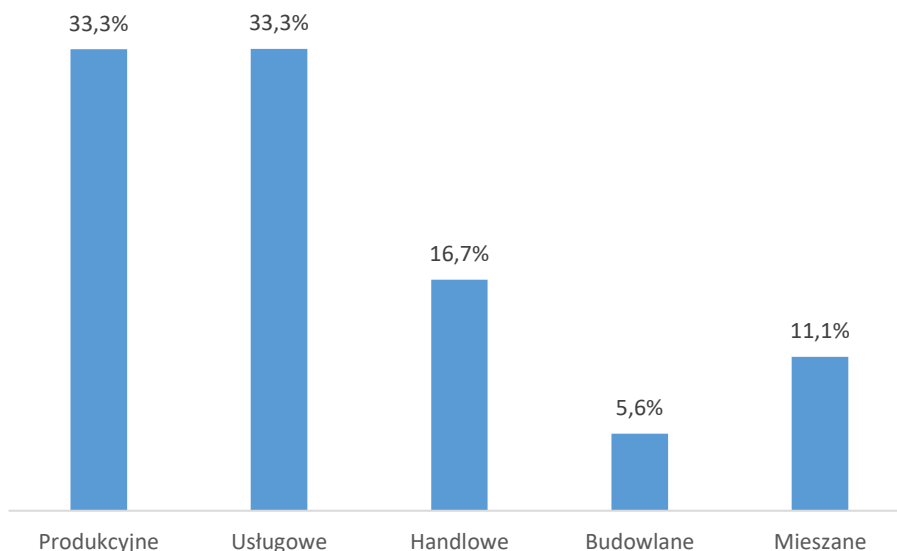
Tab. 1. Forma prawna przedsiębiorstw biorących udział w badaniu (wraz z udziałem procentowym) (Źródło: opracowanie własne)

Forma prawna	Liczba odpowiedzi	Udział procentowy
Osoba fizyczna prowadząca działalność gospodarczą	2	11,1%
Spółka cywilna	0	0,0%
Spółka jawna	2	11,1%
Spółka partnerska	0	0,0%
Spółka komandytowa	1	5,6%
Spółka komandytowo-akcyjna	0	0,0%
Spółka akcyjna	3	16,7%
Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością	11	61,1%
Całkowita liczba odpowiedzi	19*	100,0%*

* jedna firma miała formę zarówno spółki z ograniczoną odpowiedzialnością, jak i spółki komandytowej, stąd całkowita liczba odpowiedzi wynosi 19.

Respondenci biorący udział w badaniu musieli również określić rodzaj swojego przedsiębiorstwa ze względu na przedmiot prowadzonej działalności. Najwięcej podmiotów spośród wszystkich biorących udział w badaniu, stanowiły firmy produkcyjne oraz usługowe (po 33,3%). Na trzecim miejscu pod względem liczebności znalazły się przedsiębiorstwa o profilu handlowym (16,7%), natomiast najmniej było firm zajmujących się działalnością mieszaną (11,1%) oraz budowlaną (5,6%).

Szczegółowe dane dotyczące rodzajów przedsiębiorstw ze względu na przedmiot prowadzonej działalności, przedstawione zostały na rysunku 3 oraz w tabeli 2.

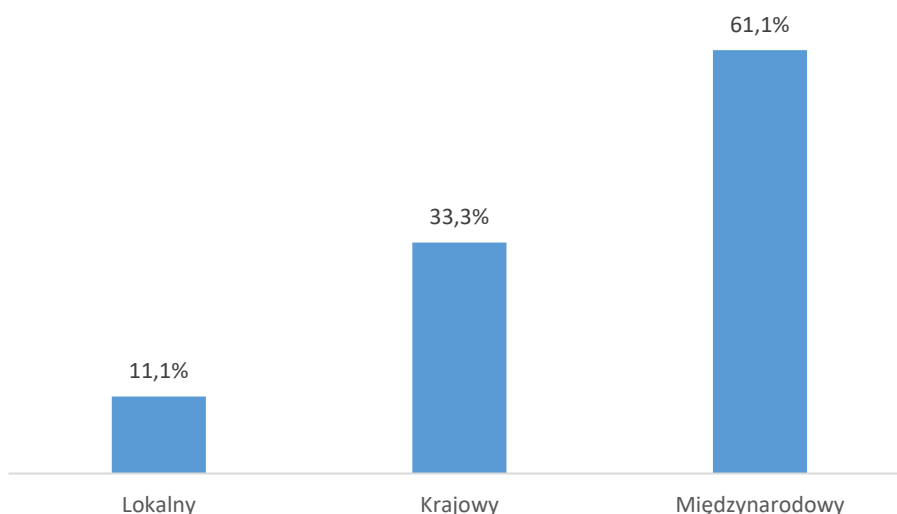

Rys. 2. Rodzaj przedsiębiorstwa ze względu na przedmiot prowadzonej działalności (Źródło: opracowanie własne)

Tab. 2. Rodzaj przedsiębiorstwa ze względu na przedmiot prowadzonej działalności (wraz z udziałem procentowym) (Źródło: opracowanie własne)

Rodzaj przedsiębiorstwa	Liczba odpowiedzi	Udział procentowy
Produkcyjne	6	33,3%
Usługowe	6	33,3%
Handlowe	3	16,7%
Budowlane	1	5,6%
Mieszane	2	11,1%
Całkowita liczba odpowiedzi	18	100,0%

Biorąc pod uwagę zasięg działania przedsiębiorstw biorących udział w badaniu, ponad 60% ankietowanych firm funkcjonowało na skalę międzynarodową. Na drugim miejscu, pod względem liczebności uplasowały się przedsiębiorstwa o zasięgu krajowym (33,3%). Firmy o zasięgu lokalnym stanowiły 11,1% wszystkich podmiotów. Szczegółowe dane dotyczące zasięgu działania przedsiębiorstw biorących udział w badaniu, przedstawione zostały na rysunku 4 oraz w tabeli 3.

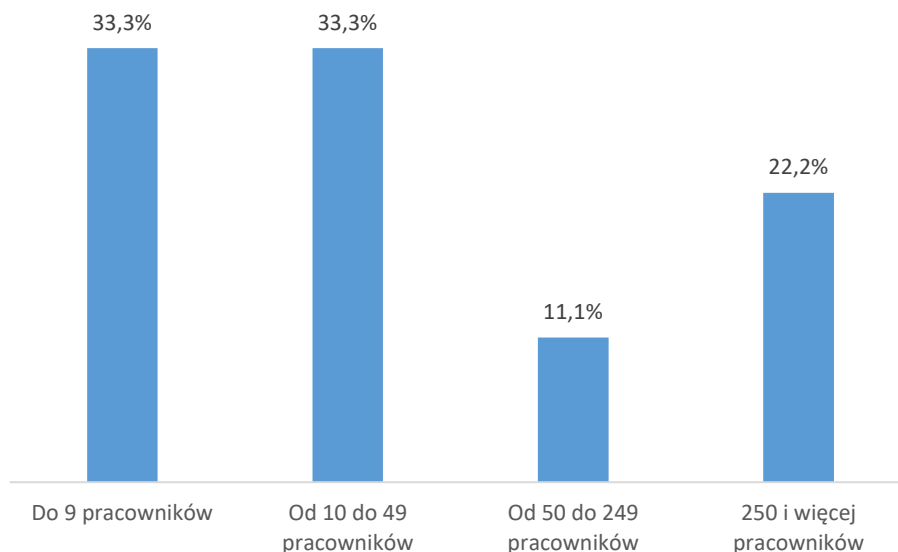

Rys. 3. Zasięg działania przedsiębiorstw (Źródło: opracowanie własne)

Tab. 3. Zasięg działania przedsiębiorstw (wraz z udziałem procentowym) (Źródło: opracowanie własne)

Zasięg działania przedsiębiorstwa	Liczba odpowiedzi	Udział procentowy
Lokalny	2	11,1%
Krajowy	6	33,3%
Międzynarodowy	10	61,1%
Całkowita liczba odpowiedzi	18	100,0%

Skupiając się na wielkości zatrudnienia w firmach biorących udział w ankiecie, najliczniejszą grupę stanowiły przedsiębiorstwa, zatrudniające do 9 pracowników oraz od 10 do 49 pracowników (po 33,3%). Mniejszy odsetek dotyczył dużych przedsiębiorstw zatrudniających 250 i więcej pracowników (22,2%). Najmniejszy udział miały przedsiębiorstwa, zatrudniające od 50 do 249 pracowników (11,1%). Szczegółowe dane dotyczące wielkości zatrudnienia w przedsiębiorstwach biorących udział w badaniu, zostały przedstawione na rysunku 5 oraz w tabeli 4.

Rys. 4. Wielkość zatrudnienia w przedsiębiorstwach (Źródło: opracowanie własne)

Tab. 4. Wielkość zatrudnienia w przedsiębiorstwach (wraz z udziałem procentowym) (Źródło: opracowanie własne)

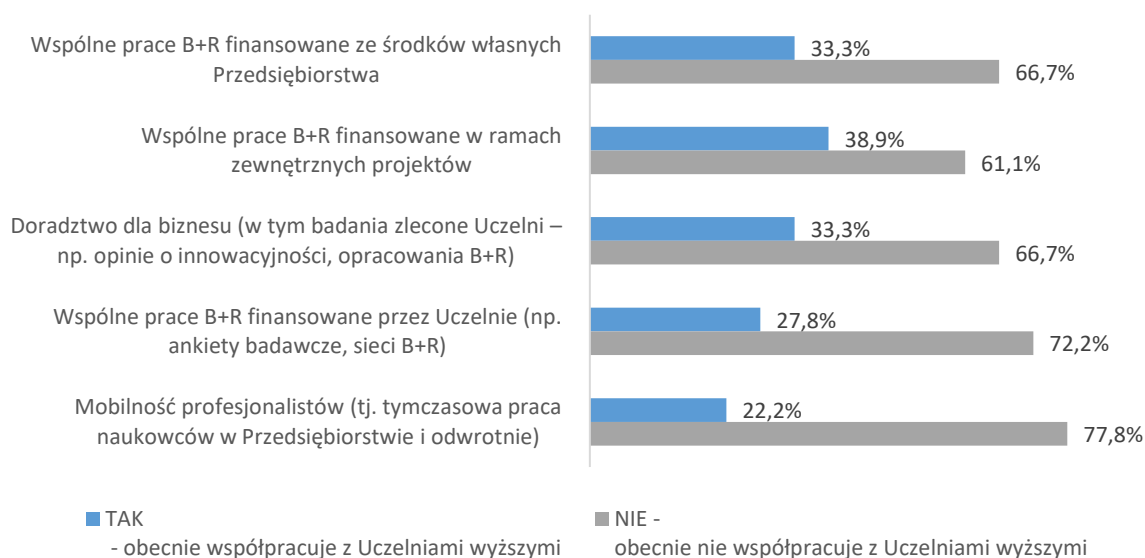
Wielkość zatrudnienia w przedsiębiorstwie	Liczba odpowiedzi	Udział procentowy
Do 9 pracowników	6	33,3%
Od 10 do 49 pracowników	6	33,3%
Od 50 do 249 pracowników	2	11,1%
250 i więcej pracowników	4	22,2%
Całkowita liczba odpowiedzi	18	100,0%

Podsumowując wyżej przedstawione dane, można stwierdzić, iż w badaniu wzięło udział 18 przedsiębiorstw, z czego większość miała swoją siedzibę na terenie województwa podlaskiego. Skupiając się na formie prawnej przedsiębiorstwa, najwięcej respondentów zadeklarowało, iż ich firmy są spółkami z ograniczoną odpowiedzialnością (61,1%). W odniesieniu do przedmiotu prowadzonej działalności, w badaniu najliczniejszą grupę stanowiły przedsiębiorstwa produkcyjne (33,3%) oraz usługowe (33,3%), natomiast najmniej było firm handlowych (16,7%), o profilu mieszanym (11,1%) oraz budowlanych (5,6%). Zdecydowana większość firm (ponad 60%) zadeklarowała, iż ich działalność ma zasięg międzynarodowy, z kolei najmniej było przedsiębiorstw o zasięgu lokalnym (11,1%). W przeprowadzonym badaniu dominowały przedsiębiorstwa zatrudniające do 9 pracowników oraz od 10 do 49 pracowników (po 33,3%) oraz te, które zatrudniają 250 i więcej pracowników (22,2%), natomiast najmniejszy udział miały dwie firmy, zatrudniające od 50 do 249 pracowników (11,1%).

4. OBECNY STAN WSPÓŁPRACY ORAZ PERSPEKTYWY WSPÓŁPRACY PRZEDSIĘBIORSTW Z UCZELNIAMI W ZAKRESIE BADAŃ I ROZWOJU (B+R) – DANE OGÓLNE

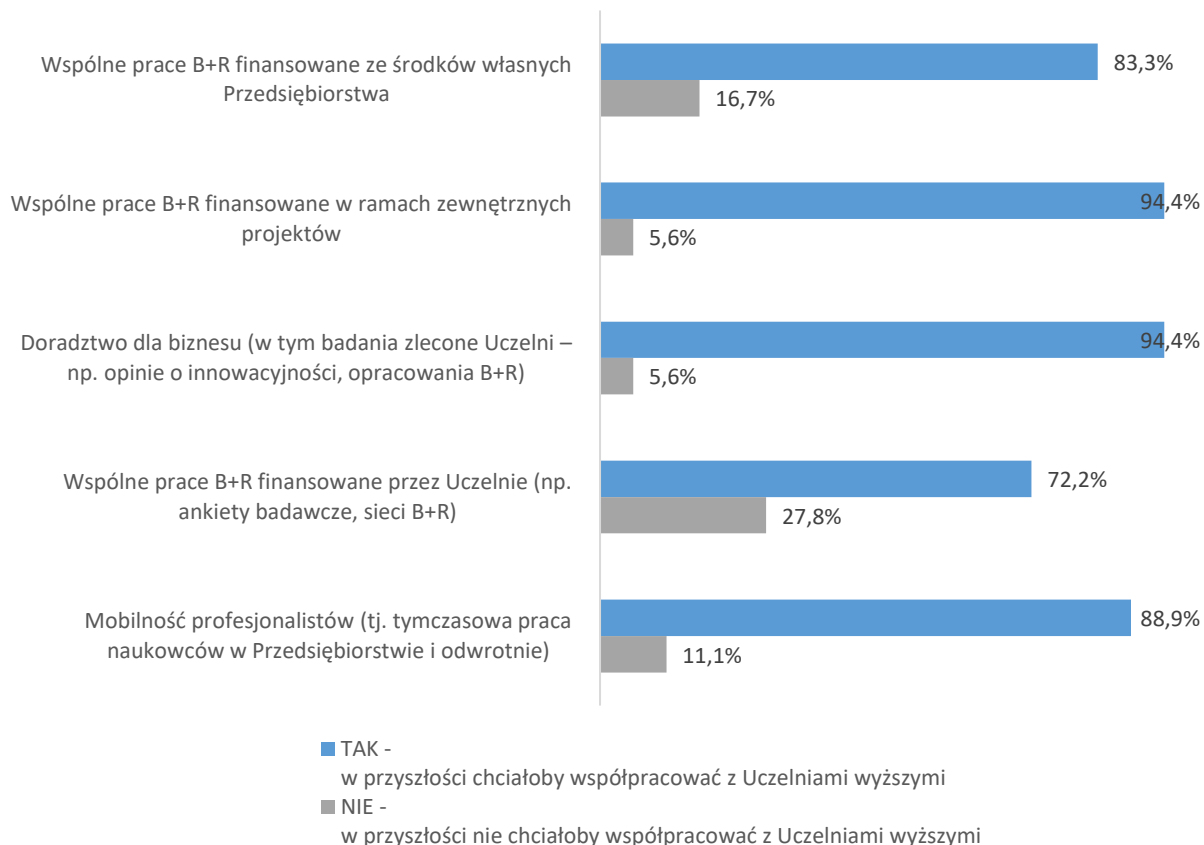
W przeprowadzonej ankiecie pytania od 11 do 34 dotyczyły obecnego stanu i oceny współpracy pomiędzy przedsiębiorstwami a uczelniami w zakresie badań i rozwoju (B+R). W kolejnych pytaniach, pod uwagę zostały wzięte także przyszłe preferencje i plany firm, związane z realizowaniem zleceń badawczo-rozwojowych w kooperacji z jednostkami uczelnianymi. Poniżej przedstawiona została ogólna analiza odpowiedzi udzielanych przez przedsiębiorstwa. Całkowita liczba przedsiębiorstw, która brała udział w badaniu wynosi 18.

Pytanie 11 dotyczyło obecnej współpracy z uczelniami w zakresie badań i rozwoju (B+R). Odnosnie pierwszego aspektu współpracy, czyli realizowania wspólnych prac B+R finansowanych ze środków własnych przedsiębiorstw, prawie 70% firm odpowiedziało, że obecnie nie współpracują z uczelniami w tym zakresie. Podobna sytuacja miała miejsce w przypadku finansowania w ramach zewnętrznych projektów – ponad 60% przedsiębiorstw zadeklarowało, że nie prowadzi takiej współpracy z uczelniami wyższymi. W odniesieniu do kwestii takich jak doradztwo dla biznesu, wspólne prace B+R finansowane przez uczelnię i mobilność profesjonalistów – zdecydowana większość ankietowanych przedsiębiorstw nie współpracuje obecnie z uczelniami w tym zakresie. Nieco ponad 30% firm współpracuje z uczelniami nad wspólnymi projektami B+R, finansowanymi ze środków własnych przedsiębiorstw, a niespełna 40% przedsiębiorstw pracuje z uczelniami nad projektami finansowanymi w ramach zewnętrznych projektów. Ponad 30% przedsiębiorstw współpracuje z uczelniami w zakresie doradztwa dla biznesu, a około 27% firm realizuje wspólne prace B+R finansowane przez uczelnię. Najmniejszy odsetek przedsiębiorstw (22,2%) współpracuje z uczelniami w zakresie mobilności profesjonalistów (rys. 6).

Rys. 5. Obecna współpraca przedsiębiorstw z uczelniami w zakresie badań i rozwoju (B+R) (Źródło: opracowanie własne)

W pytaniu 12 przedsiębiorstwa zostały zapytane czy w przyszłości planują współpracę z uczelniami w zakresie badań i rozwoju (B+R). Zdecydowana większość firm (ponad 85%) zadeklarowała, że planuje taką współpracę. Największa ilość przedsiębiorstw chciałaby w przyszłości współpracować z uczelniami nad wspólnymi pracami B+R, finansowanymi w ramach zewnętrznych projektów (94,4%) oraz ze środków własnych przedsiębiorstw (83,3%), w sferze doradztwa dla biznesu (94,4%) oraz mobilności profesjonalistów (88,9%). Ponad 70% firm zamierza współpracować przy wspólnych pracach B+R finansowanych przez uczelnie (rys. 7).

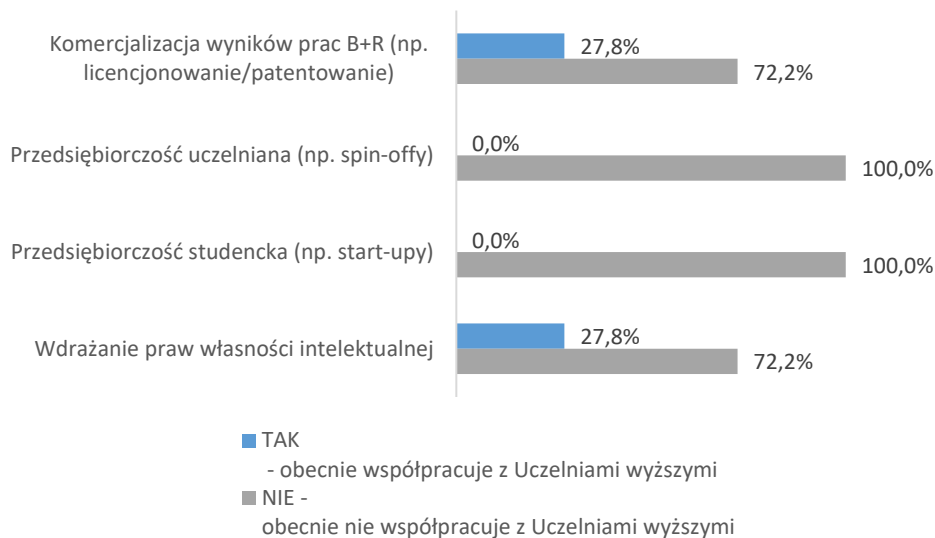
Rys. 6. Współpraca przedsiębiorstw z uczelniami w zakresie badań i rozwoju (B+R) w przyszłości (Źródło: opracowanie własne)

W pytaniu 13 respondenci mieli za zadanie odpowiedzieć czy ich przedsiębiorstwa obecnie współpracują z uczelniami w zakresie tworzenia wartości w następujących obszarach:

- komercjalizacja wyników prac B+R (np. licencjonowanie/patentowanie),
- przedsiębiorczość uczelniana (np. spin-offy),
- przedsiębiorczość studencka (np. start-upy),
- wdrażanie praw własności intelektualnej.

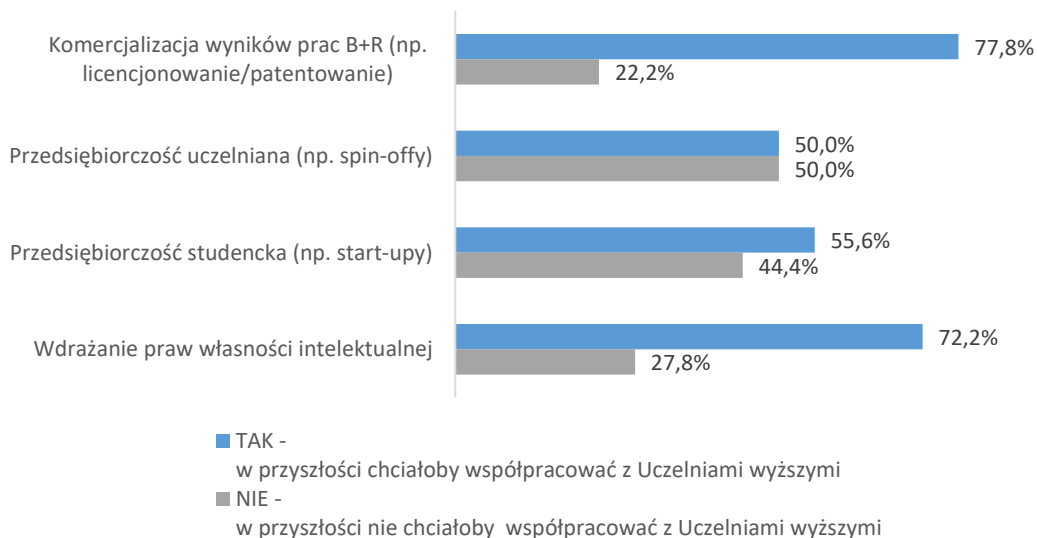
Zdecydowana większość badanych przedsiębiorstw nie współpracuje obecnie z uczelniami w zakresie tworzenia wartości, obejmującym komercjalizację wyników prac B+R, przedsiębiorczość akademicką czy wdrażanie praw własności intelektualnej. Niecałe 30% ankietowanych przedsiębiorstw zadeklarowało obecną współpracę z uczelniami w zakresie komercjalizacji wyników prac B+R oraz wdrażania praw własności intelektualnej. Żadna z badanych firm nie współpracuje z uczelniami w obszarze przedsiębiorczości uczelnianej (np. spin-offy), bądź studenckiej (np. start-upy) (rys. 8).

Rys. 7. Obecna współpraca przedsiębiorstw z uczelniami w zakresie tworzenia wartości (Źródło: opracowanie własne)

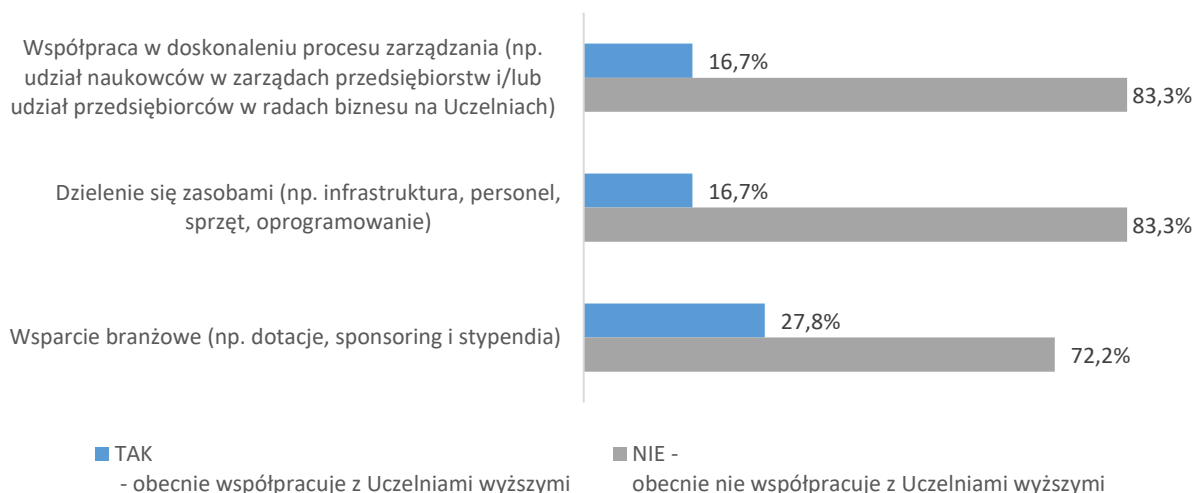
Pytanie 14 dotyczyło przyszłej współpracy przedsiębiorstw z uczelniami w zakresie tworzenia wartości. Prawie 80% przedsiębiorstw zadeklarowało, że przewiduje i planuje taką współpracę w zakresie komercjalizacji wyników prac B+R (licencjonowanie, patentowanie), a nieco ponad 70% w kwestii wdrażania praw własności intelektualnej. Około 56% planuje taką współpracę w zakresie przedsiębiorczości studenckiej (np. start-upy). Szczegółowe dane dotyczące przyszłościowej współpracy przedsiębiorstw z uczelniami w zakresie tworzenia wartości, zostały przedstawione na rysunku 9.

Rys. 8. Planowana współpraca przedsiębiorstw z uczelniami w zakresie tworzenia wartości (Źródło: opracowanie własne)

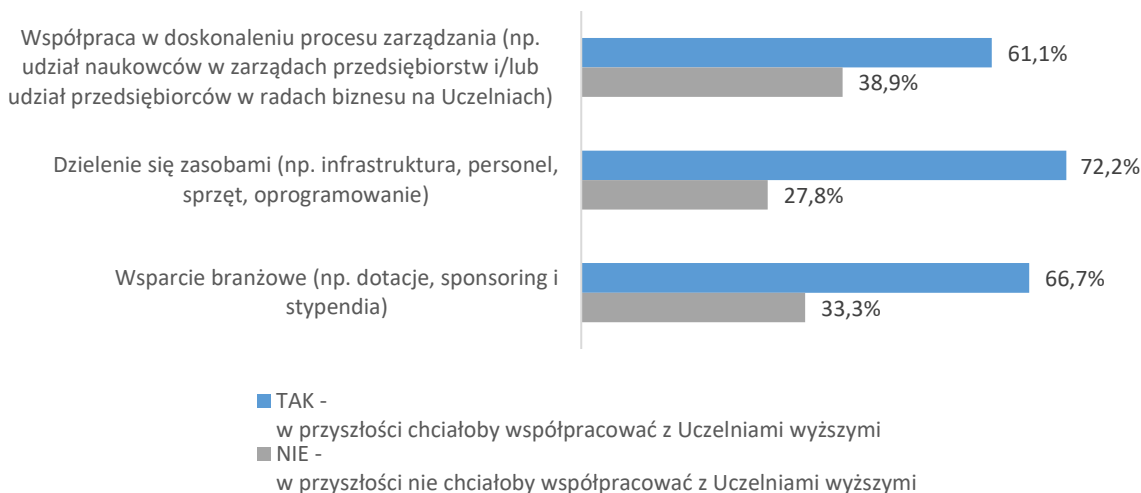
Pytanie 15 dotyczyło obecnej współpracy przedsiębiorstw z uczelniami w zakresie zarządzania. Około 80% ankietowanych przedsiębiorstw nie współpracuje z uczelniami w tym obszarze. Najwięcej

firm (27,8%) firm zadeklarowało taką współpracę w obszarze wsparcia branżowego (np. dotacje, sponsoring i stypendia) (rys. 10).

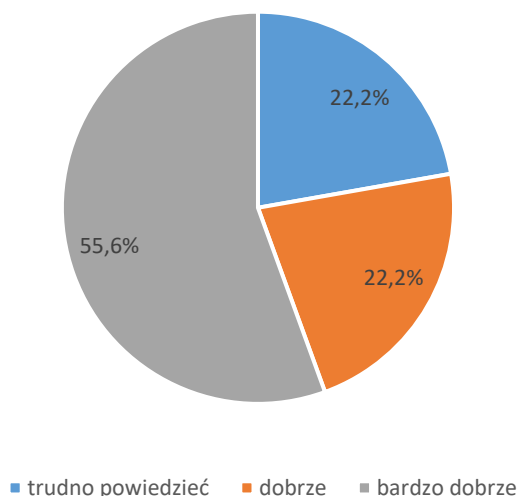
Rys. 9. Współpraca przedsiębiorstw z uczelniami w zakresie zarządzania (Źródło: opracowanie własne)

Pytanie 16 dotyczyło przyszłej współpracy przedsiębiorstw z uczelniami w zakresie zarządzania. Ponad 70% ankieterowanych firm, planuje współpracę w zakresie dzielenia się zasobami. Około 67% przedsiębiorstw zadeklarowało chęć współpracy w obszarze wsparcia branżowego, a nieco ponad 60% w zakresie współpracy dotyczącej doskonalenia procesu zarządzania (rys. 11).

Rys. 10. Planowana współpraca przedsiębiorstw z uczelniami w zakresie zarządzania (Źródło: opracowanie własne)

W pytaniu 17 respondenci zostali poproszeni o ocenę dotychczasowej współpracy z Politechniką Białostocką. Przedsiębiorstwa biorące udział w badaniu w większości pozytywnie oceniły tę współpracę – ponad 55% uznało ją za bardzo dobrą, a 22% za dobrą. Odpowiedź „trudno powiedzieć” wskazało ponad 20% firm (rys. 12).

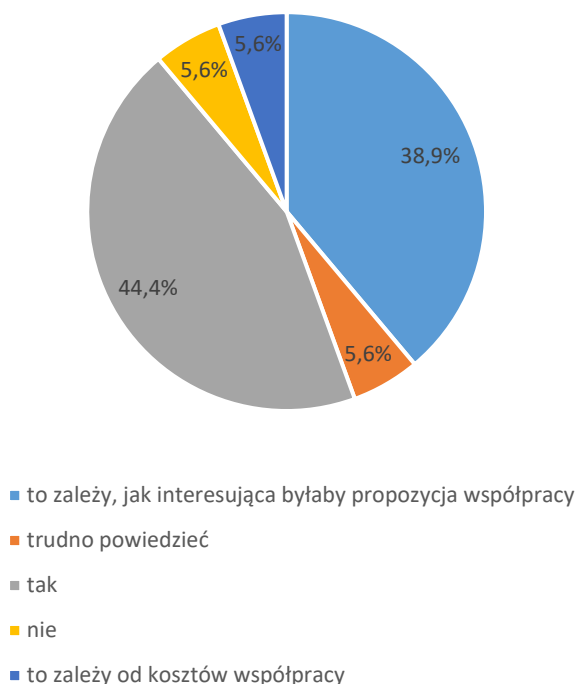

Rys. 11. Ocena dotychczasowej współpracy przedsiębiorstw z Politechniką Białostocką (Źródło: opracowanie własne)

Pytanie 18 było powiązane z pytaniem 17, a respondenci zostali poproszeni o udzielenie własnej, otwartej odpowiedzi na temat dotychczasowej współpracy z Politechniką Białostocką. Poniżej przedstawiono odpowiedzi udzielone przez przedsiębiorstwa.

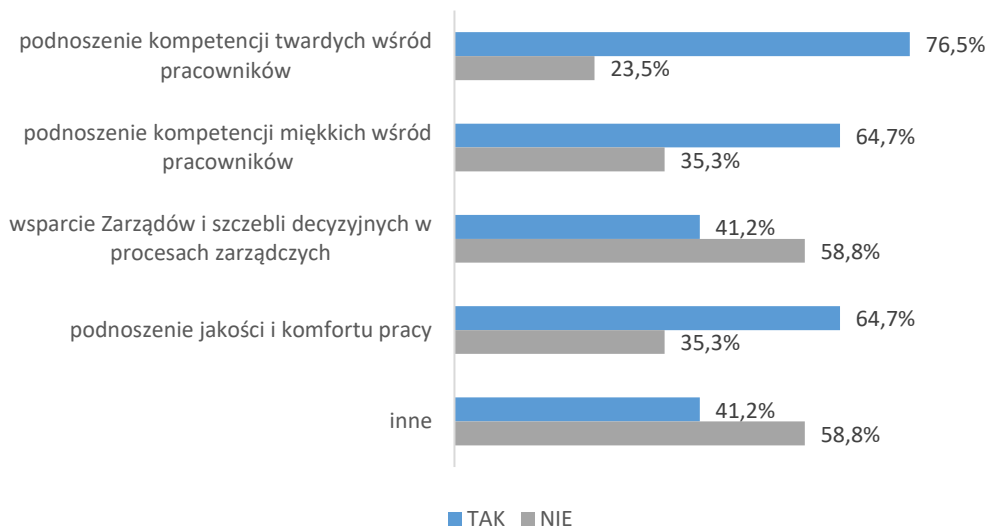
1. *W tym roku sfinalizowaliśmy wyposażenie laboratorium kontenerowego, w którym będą przeprowadzane testy dotyczące spalania odpadów biomasowych.*
2. *Wadą współpracy jest nadmierna biurokracja i długi czas oczekiwań na zapytania w zakresie usług, analiz, doradztwa czy wspólnych projektów.*
3. *Znakomity kontakt i współpraca z naukowcami. Za mocne narzuty administracyjne na wykonywane usługi, przez co porównywalne można zakupić taniej na rynku.*
4. *Profesjonalizm personelu.*
5. *Przede wszystkim, współpraca oparta na partnerstwie i dużym zrozumieniu problemów przedsiębiorstwa. Opracowany innowacyjny produkt, który został wdrożony do sprzedaży, spełnia nasze oczekiwania i cele.*
6. *Pomoc w uzyskaniu dotacji.*
7. *Bezpośredni kontakt merytoryczny, plus wizyty studentów w firmie otwierają drogę dla młodych ludzi na naszą branżę i na nowe technologie.*
8. *Od kilku lat współpracujemy z PB w różnych zakresach - uczestniczymy w wykładach, wydarzeniach terenowych oraz przyjmujemy studentów na praktyki letnie, zatrudniamy absolwentów.*
9. *Współpraca modelowa.*
10. *Wysoki profesjonalizm, pomoc w obsłudze zleceń i projektów.*
11. *Nie dotyczy.*
12. *Nie mieliśmy współpracy.*

W pytaniu 19 respondenci musieli odpowiedzieć, czy ich przedsiębiorstwa są zainteresowane współpracą z Politechniką Białostocką w obszarze B+R. Ponad 44% ankietowanych firm zadeklarowało zdecydowane zainteresowanie taką współpracą. Niecałe 40% przedsiębiorstw odpowiedziało, że byłoby zainteresowane, jednak zależałoby to od atrakcyjności konkretnej propozycji. Szczegółowe dane dotyczące zainteresowania przedsiębiorstw w kwestii współpracy z Politechniką Białostocką w obszarze B+R zostały przedstawione na rysunku 13.

Rys. 12. Zainteresowanie przedsiębiorstw w kwestii współpracy z Politechniką Białostocką w obszarze B+R (Źródło: opracowanie własne)

W pytaniu 20 przedsiębiorstwa miały za zadanie odpowiedzieć, czy dostrzegają potrzebę i możliwość prowadzenia wspólnych badań w zakresie struktury organizacyjnej, pracowników oraz doskonalenia środowiska pracy. Największe zainteresowanie odnotowano w przypadku podnoszenia kompetencji twardych wśród pracowników (76,5%), podczas gdy podnoszenie kompetencji miękkich oraz jakości i komfortu pracy jest istotne dla 64,7% firm. Znacznie mniejsza potrzeba widoczna jest w obszarach wsparcia zarządów i szczebli decyzyjnych w procesach zarządczych oraz innych działań (41,2%) (rys. 14). Na to pytanie jedno z przedsiębiorstw nie udzieliło odpowiedzi.

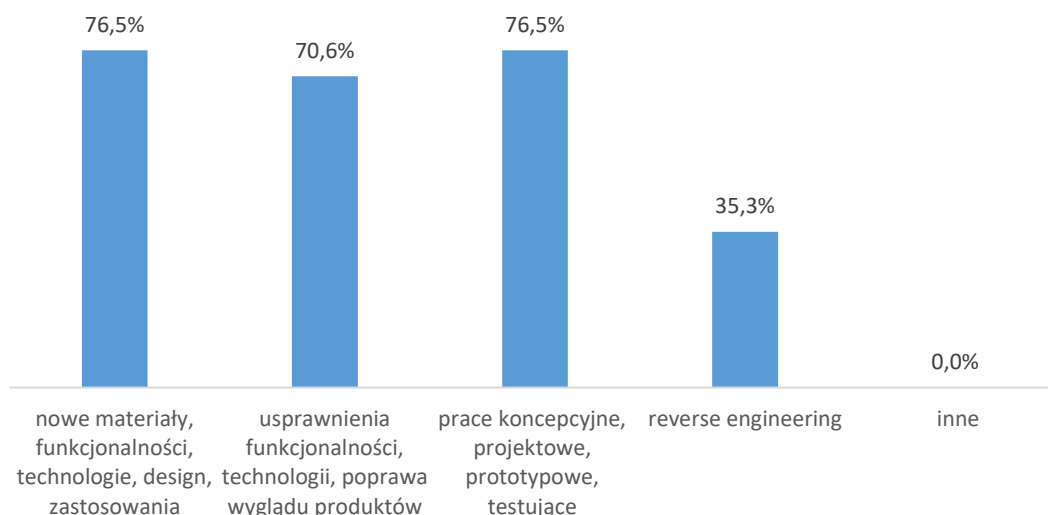

Rys. 13. Potrzeba i możliwość prowadzenia wspólnych badań w zakresie struktury organizacyjnej, pracowników i doskonalenia środowiska pracy (Źródło: opracowanie własne)

Pytanie 21 było powiązane z pytaniem 20 i dotyczyło uzasadnienia lub wyjaśnienia odpowiedzi udzielonej w pytaniu 20. Poniżej przedstawiono odpowiedzi udzielone przez respondentów.

- *Prowadzimy szkolenia pracowników we własnym zakresie*
- *Celem naszej organizacji jest ciągle podnoszenie kultury organizacyjnej, każda forma działań związane z tym obszarem jest do rozważenia.*
- *Chęć rozwoju.*
- *Wymagania rynku.*
- *Podnoszenie kompetencji zarówno miękkich jak i twardych, budowanie zaangażowania itd. jest zawsze bardzo ważne.*

W pytaniu 22 respondenci mieli odpowiedzieć, w jakich obszarach ich przedsiębiorstwa dostrzegają potrzebę i możliwość prowadzenia wspólnych badań dotyczących tworzenia nowych lub udoskonalania istniejących już produktów, usług, technologii lub jakości (rys. 15).

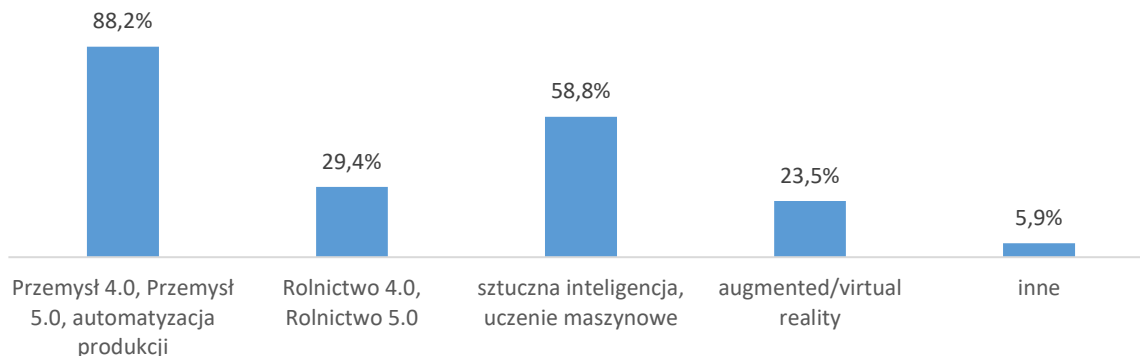
Rys. 14. Potrzeba i możliwość prowadzenia wspólnych badań w zakresie tworzenia nowych lub udoskonalania już istniejących produktów/usług/technologii lub jakości produktów/usług (Źródło: opracowanie własne)

Ponad 75% ankietowanych przedsiębiorstw odpowiedziało, że dostrzega takie potrzeby w obszarze prac koncepcyjnych, projektowych, prototypowych i testujących oraz dotyczących nowych materiałów, funkcjonalności, technologii, designu i zastosowań. Nieco mniej respondentów (70,6%) wskazywało na usprawnienia funkcjonalności, technologii lub poprawę wyglądu produktów, natomiast najmniej odpowiedzi dotyczyło reverse engineeringu (35,3%). Na to pytanie jedno z przedsiębiorstw nie udzieliło odpowiedzi

Pytanie 23 było bezpośrednio powiązane z pytaniem 22 i wymagało uzasadnienia lub wyjaśnienia wyboru poszczególnych odpowiedzi w pytaniu 22. Poniżej przedstawiono odpowiedzi udzielone przez respondentów:

- Nasza firma zajmuje się projektowaniem maszyn i urządzeń nowych oraz istniejących już aplikacji. Sami prowadzimy także prace B+R realizując projekty grantowe z różnymi podmiotami. Współpraca mogłaby być obustronna, ze szczególnym uwzględnieniem kompetencji personelu obu podmiotów.
- Poprzez dostarczone laboratorium badawcze do biomasy, mamy możliwość sprawdzenia i przetestowania nowych prototypów palnika do spalania peletu.
- Potrzeba rozwoju i nowych wyzwań.
- Mamy kolejne potencjalne produkty do opracowania.
- Dążenie do udoskonalenia technologii.
- Poszukiwanie nowych produktów i technologii, udoskonalania procesów jest stale powiązane z polityką naszej firmy.

Pytanie 24 dotyczyło opinii przedsiębiorców odnośnie potrzeby i możliwości prowadzenia wspólnych badań w zakresie procesu produkcji/świadczenia usług (rys. 16).

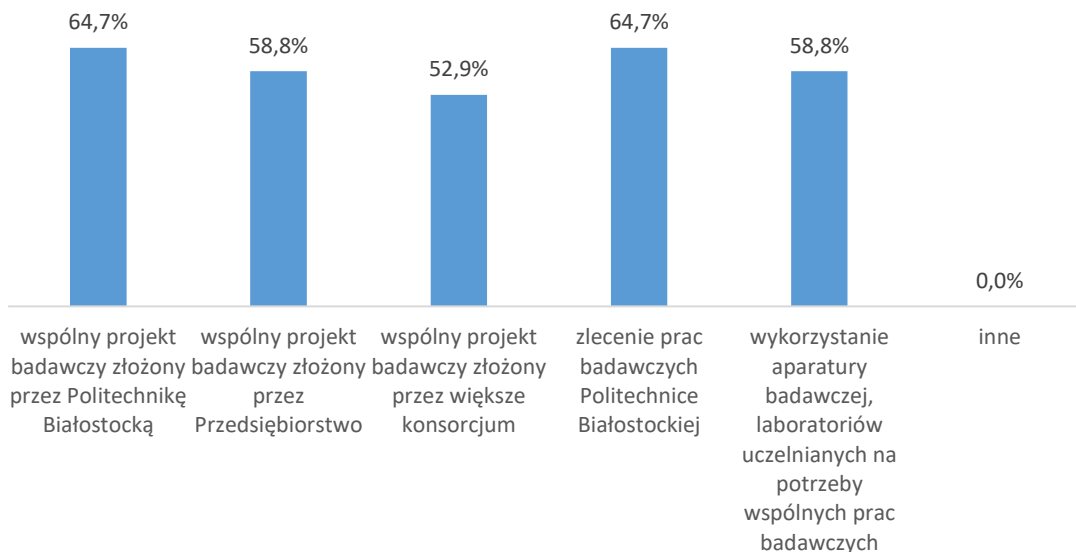
Rys. 15. Potrzeba i możliwość prowadzenia wspólnych badań w zakresie procesu produkcji/świadczenia usług (Źródło: opracowanie własne)

Skupiając się na potrzebie i możliwości prowadzenia wspólnych badań w zakresie procesu produkcji oraz świadczenia usług, prawie 90% przedsiębiorstw odpowiedziało, że dostrzega taką potrzebę w obszarze związanym z Przemysłem 4.0, Przemysłem 5.0 oraz automatyzacją produkcji. Na drugim miejscu, pod względem liczby odpowiedzi znalazły się zagadnienia związane ze sztuczną inteligencją oraz uczeniem maszynowym (58,8%). Niecałe 30% przedsiębiorstw dostrzega taką potrzebę w obszarze Rolnictwa 4.0 i Rolnictwa 5.0, a 23% w kwestiach związanych z augmented/virtual reality. Na to pytanie jedno z przedsiębiorstw nie udzieliło odpowiedzi.

Pytanie 25 było bezpośrednio powiązane z pytaniem 24 i wymagało uzasadnienia lub wyjaśnienia odpowiedzi zaznaczonych w pytaniu 24. Poniżej zostały zamieszczone odpowiedzi udzielone przez respondentów:

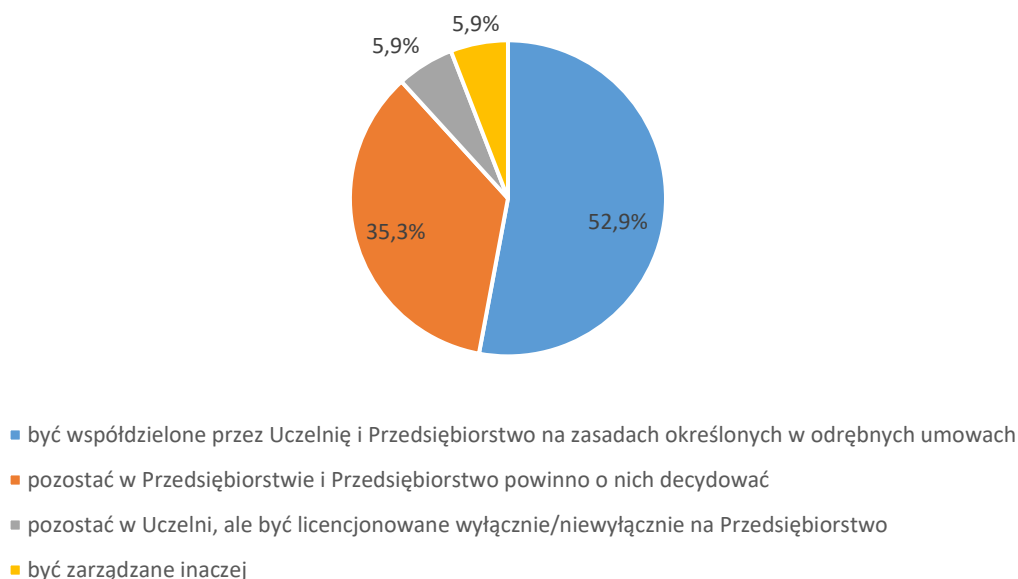
- *W tej chwili realizujemy już projekty związane z Rolnictwem 4.0. Jesteśmy otwarci na nowe możliwości rozwoju.*
- *Świadczenie usług poprzez badanie dostarczonych palników do spalania peletu z biomasy nieдрzewnej.*
- *Automatyzacja produkcji.*
- *Mamy kolejne potencjalne produkty do opracowania.*
- *Dążenie do obniżenia kosztów produkcji, energii.*
- *Cyfryzacja - badanie emisji CO2 u nas, i u rolników.*

Pytanie 26 dotyczyło opinii przedsiębiorców na temat formy współpracy z Politechniką Białostocką w zakresie B+R. Najwięcej firm wskazało zainteresowanie wspólnym projektem badawczym złożonym przez Politechnikę Białostocką oraz zleceniem prac badawczych Politechnice Białostockiej (64,7%). Znaczna część przedsiębiorstw zadeklarowała także zainteresowanie realizacją wspólnego projektu badawczego złożonego przez przedsiębiorstwo oraz wykorzystaniem aparatury badawczej i/lub laboratoriów uczelnianych na potrzeby wspólnych prac badawczych (58,8%). Szczegółowe dane dotyczące współpracy przedsiębiorstw z Politechniką Białostocką zaprezentowano na rysunku 17. Na to pytanie jedno z przedsiębiorstw nie udzieliło odpowiedzi.

Rys. 16. Forma współpracy z Politechniką Białostocką jaką byłyby zainteresowane przedsiębiorstwa w zakresie prac B+R (Źródło: opracowanie własne)

W pytaniu 27 respondenci musieli określić, co powinno się dzieć z prawami majątkowymi do prac badawczych prowadzonych w ramach wspólnych projektów, niezależnie od ich formy. Większość respondentów odpowiedziała, że prawa te powinny być współdzielone przez Uczelnię i przedsiębiorstwa na zasadach określonych w odrębnych umowach (52,9%), a także, że prawa powinny pozostać w przedsiębiorstwie, które powinno o nich decydować (35,3%). Szczegółowe dane dotyczące odpowiedzi na pytanie 27 zawarte zostały na rysunku 18. Na to pytanie jedno z przedsiębiorstw nie udzieliło odpowiedzi.

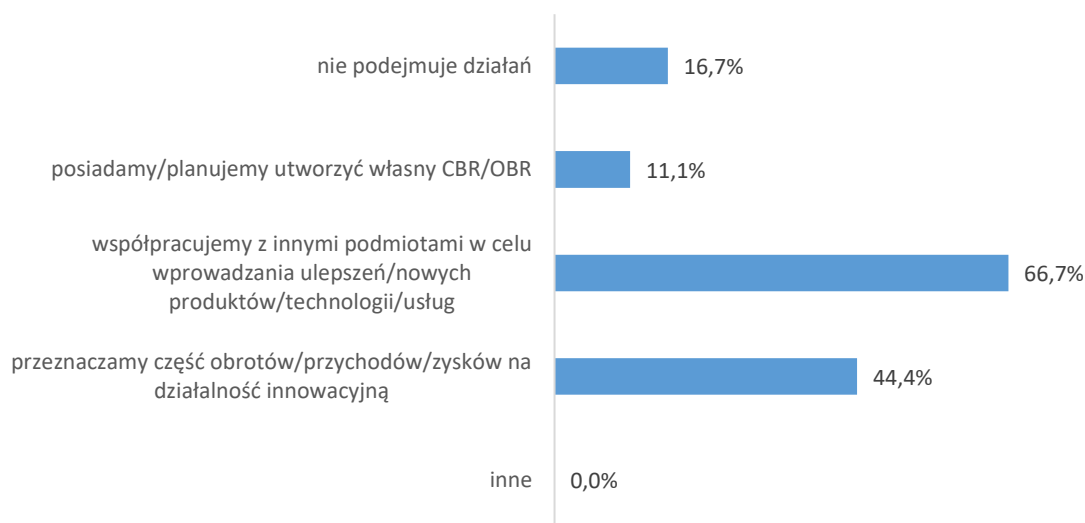
Rys. 17. Prawa majątkowe dotyczące rezultatów prac badawczych prowadzonych w ramach wspólnych projektów, niezależnie od ich formy (Źródło: opracowanie własne)

W pytaniu 28 przedsiębiorstwa musiały określić, jakie działania podejmują w celu podniesienia swojej innowacyjności. Do wyboru były następujące odpowiedzi:

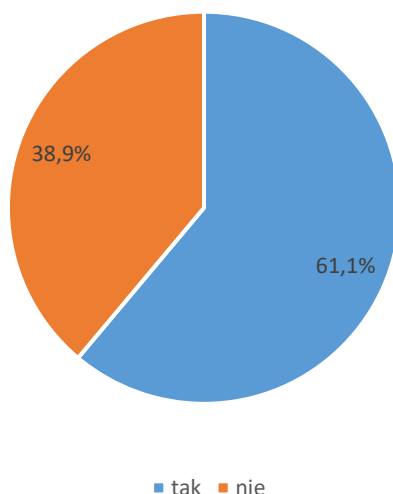
- nie podejmuje działań,
- posiadamy/planujemy utworzyć własny CBR/OBR,
- współpracujemy z innymi podmiotami w celu wprowadzania ulepszeń/nowych produktów/technologii/usług,
- przeznaczamy część obrotów/przychodów/zysków na działalność innowacyjną,
- inne (proszę wskazać jakie).

Najczęstszym działaniem podejmowanym przez przedsiębiorstwa w celu podniesienia innowacyjności jest współpraca z innymi podmiotami w zakresie wprowadzania ulepszeń, nowych produktów, technologii lub usług (66,7%) oraz przeznaczanie części obrotów, przychodów lub zysków na działalność innowacyjną (44,4%). Niecałe 17% firm nie podejmuje żadnych działań w tym kierunku, a 11,1% posiada lub planuje utworzyć własny CBR/OBR (rys. 19).

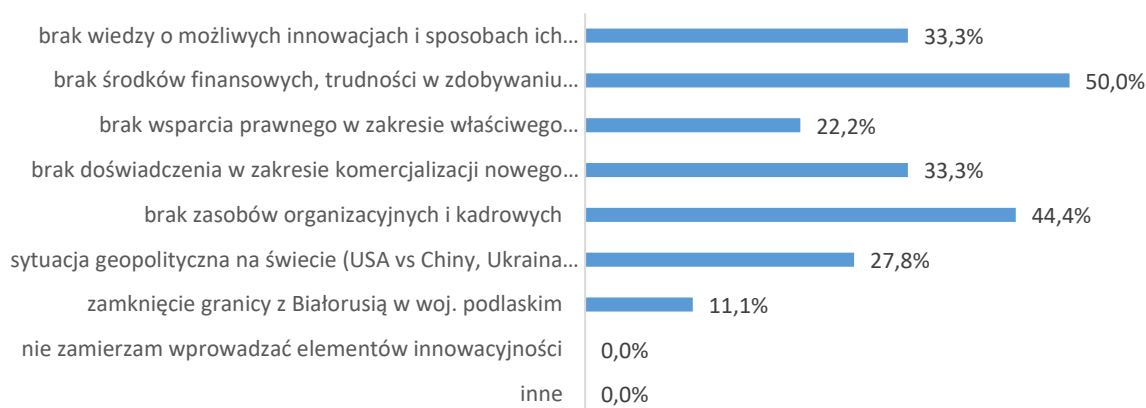
Rys. 18. Działania mające na celu podniesienie innowacyjności przedsiębiorstw (Źródło: opracowanie własne)

W pytaniu 29 respondenci mieli za zadanie odpowiedzieć, czy ich przedsiębiorstwo należy do stowarzyszenia branżowego, klastra lub innej organizacji skupiającej firmy. Ponad 60% przedsiębiorstw odpowiedziało, że należy do stowarzyszenia branżowego, klastra bądź innej organizacji zrzeszającej kilka firm (rys. 20).

Rys. 19. Przynależność przedsiębiorstw do stowarzyszenia branżowego, klastra lub innej organizacji skupiającej firmy (Źródło: opracowanie własne)

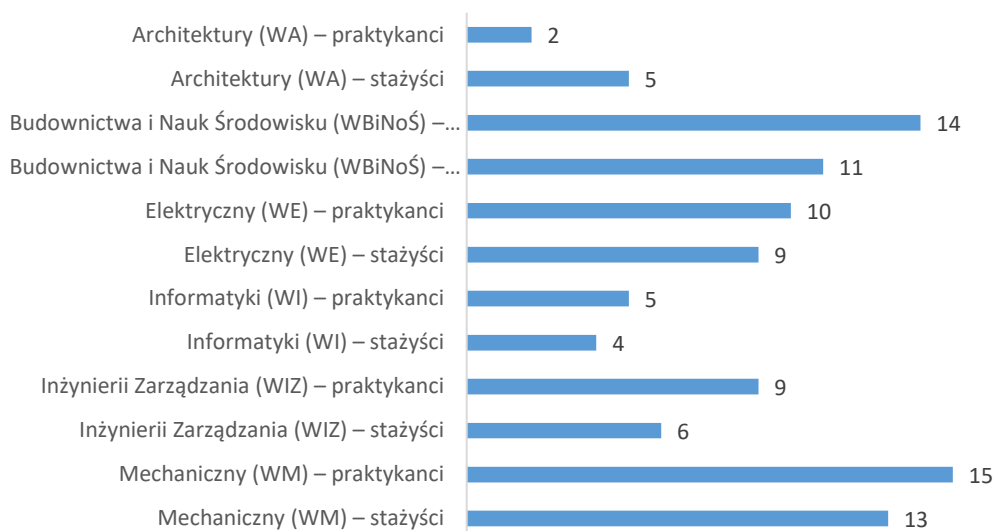
W pytaniu 30 przedsiębiorstwa musiały określić, jakie bariery dostrzegają u siebie podczas procesów wprowadzania innowacji (rys. 21).

Rys. 20. Bariery we wprowadzaniu innowacji w przedsiębiorstwach (Źródło: opracowanie własne)

Najczęściej wskazywaną przez respondentów barierą (50,0%) był brak środków finansowych oraz trudności w pozyskiwaniu funduszy, a na drugim miejscu znalazł się brak zasobów organizacyjnych i kadrowych (44,4%). Inną barierą, wskazaną przez 33% ankietowanych, był brak wiedzy o możliwych innowacjach i sposobach ich wprowadzania oraz brak doświadczenia w zakresie komercjalizacji nowego rozwiązania. Niecałe 28% firm wskazało jako barierę sytuację geopolityczną na świecie (USA vs Chiny, Ukraina vs Rosja), natomiast 22,2% - brak wsparcia prawnego w zakresie właściwego zabezpieczenia innowacyjnego pomysłu (ochrona własności intelektualnej).

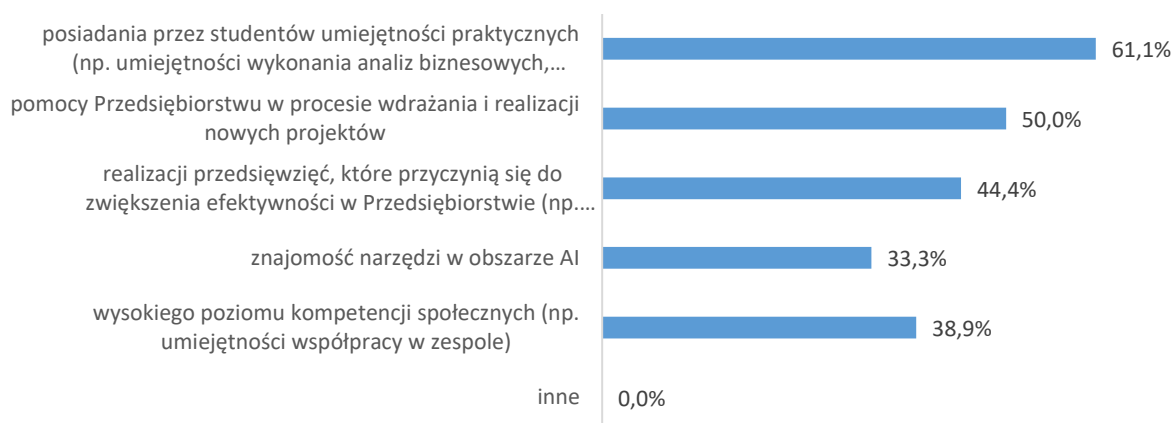
W pytaniu 31 przedsiębiorstwa miały odpowiedzieć, czy widzą celowość przyjmowania studentów Politechniki Białostockiej na praktyki i staże, a jeśli tak, to w jakiej liczbie (rys. 22).

Rys. 21. Przyjmowanie studentów Politechniki Białostockiej na praktyki i staże – szacunkowa liczba studentów, którym przedsiębiorstw mogą zaproponować praktyki i staże (Źródło: opracowanie własne)

Przedsiębiorstwa biorące udział w badaniu najbardziej zainteresowane były przyjęciem studentów Politechniki Białostockiej studiujących na Wydziale Mechanicznym (15 praktykantów i 13 stażystów), Wydziale Budownictwa i Nauk o Środowisku (14 praktykantów i 11 stażystów) oraz na Wydziale Elektrycznym (10 praktykantów i 9 stażystów).

W pytaniu 32 poproszono przedsiębiorców o wyrażenie opinii na temat ich oczekiwań wobec studentów Politechniki Białostockiej podejmujących staż lub praktykę w ich firmie (rys. 23).

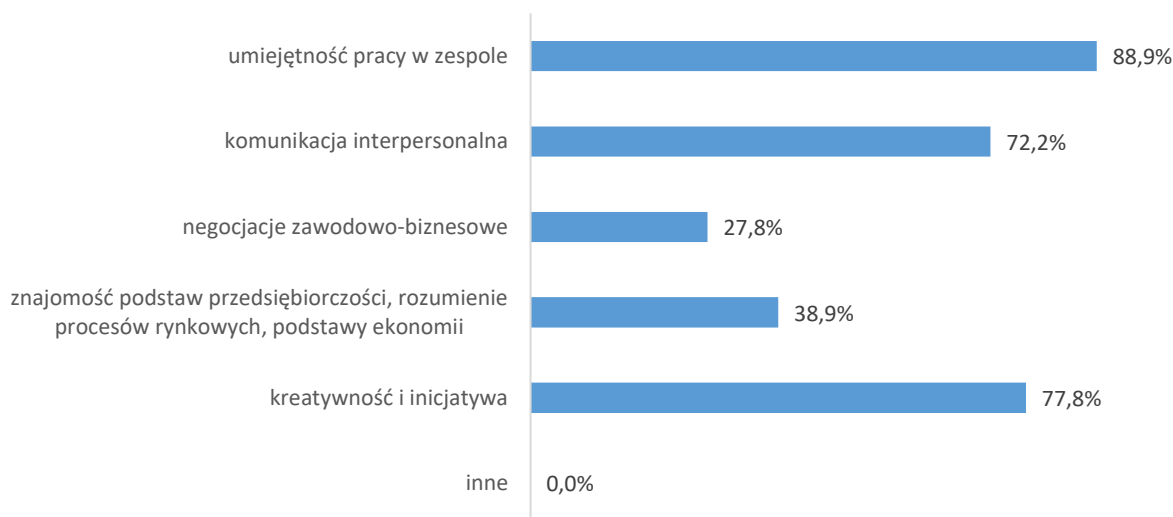

Rys. 22. Oczekiwania przedsiębiorstw wobec studentów Politechniki Białostockiej, podejmujących staż lub praktykę (Źródło: opracowanie własne)

umiejętności praktycznych, a 50% ankietowanych przedsiębiorstw – pomocy w procesie wdrażania i realizacji nowych projektów. Około 44% firm, oczekiwałoby realizacji przedsięwzięć, które przyczynią się do zwiększenia efektywności przedsiębiorstwa (np. zdobywanie nowych klientów). Prawie 40% odpowiedzi dotyczyło posiadania wysokiego poziomu kompetencji społecznych (np. umiejętności pracy w zespole).

W pytaniu 33 przedsiębiorstwa musiały określić, jakich kompetencji miękkich oczekują od absolwentów Politechniki Białostockiej (rys. 24). Do wyboru były następujące kompetencje:

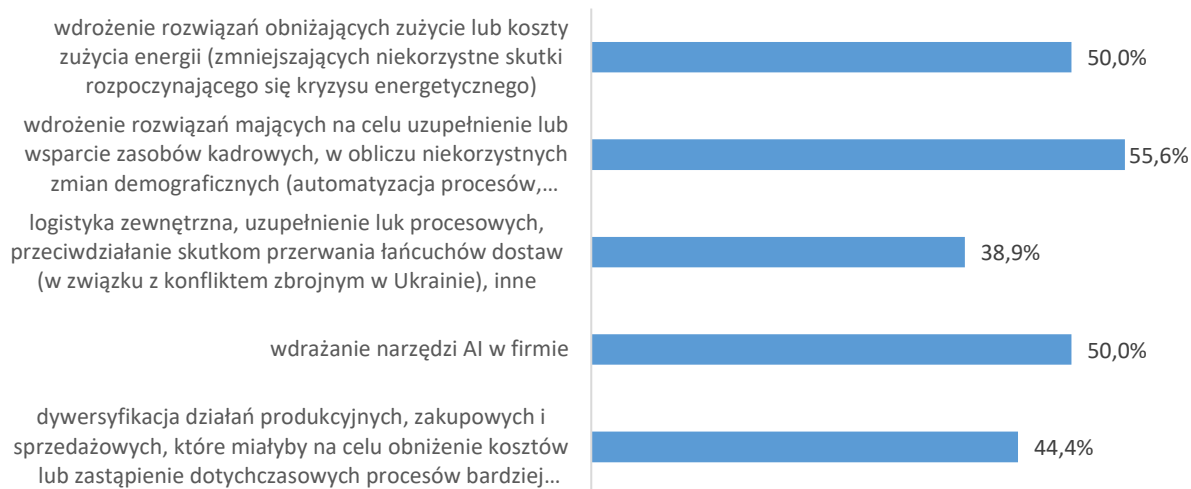
- umiejętność pracy w zespole,
- komunikacja interpersonalna,
- negocjacje zawodowo-biznesowe,
- znajomość podstaw przedsiębiorczości, rozumienie procesów rynkowych, podstawy ekonomii,
- kreatywność i inicjatywa,
- inne (proszę wskazać jakie).

Rys. 23. Kompetencje miękkie, które powinien posiadać absolwent Politechniki Białostockiej, celem zaspokojenia potrzeb przedsiębiorstw (Źródło: opracowanie własne)

Kompetencje miękkie, które powinien posiadać absolwent Politechniki Białostockiej, według przedsiębiorstw biorących udział w badaniu, to: umiejętność pracy w zespole (88,9%), kreatywność i inicjatywa (77,8%) oraz komunikacja interpersonalna (72,2%).

W pytaniu 34 przedsiębiorstwa miały za zadanie wskazać, czy w którymkolwiek z wyszczególnionych obszarów potrzebują wsparcia ze strony uczelni (rys. 25).

Rys. 24. Potrzeba wsparcia przedsiębiorstw ze strony uczelni w poszczególnych obszarach (Źródło: opracowanie własne)

Najwięcej ankietowanych przedsiębiorstw zadeklarowało potrzebę wsparcia we wdrażaniu rozwiązań mających na celu uzupełnienie lub wsparcie zasobów kadrowych w obliczu niekorzystnych zmian demograficznych (55,6%). Połowa firm wskazała, że mogłaby potrzebować wsparcia w zakresie obniżenia zużycia energii oraz wdrażania narzędzi AI. Około 45% przedsiębiorstw zadeklarowało potrzebę wsparcia w zakresie dywersyfikacji działań produkcyjnych, zakupowych i sprzedażowych, mających na celu obniżenie kosztów lub zastąpienie dotychczasowych procesów bardziej efektywnymi.

ZESTAWIENIE WYNIKÓW BADAŃ – DANE OGÓLNE

1. Ogólne informacje o przedsiębiorstwach

W badaniu wzięło udział 18 przedsiębiorstw, z których większość miała siedzibę na terenie województwa podlaskiego. Najczęściej występującą formą prawną były spółki z ograniczoną odpowiedzialnością (61,1%). Pod względem rodzaju działalności dominowały firmy produkcyjne i usługowe (po 33,3%), a najmniej liczne były przedsiębiorstwa handlowe (16,7%), o profilu mieszanym (11,1%) oraz budowlane (5,6%). Ponad 60% firm prowadzi działalność o zasięgu międzynarodowym, natomiast jedynie 11,1% ogranicza się do rynku lokalnego. Struktura zatrudnienia wskazuje, że najwięcej było mikro- i małych przedsiębiorstw (do 9 pracowników oraz 10–49 pracowników – po 33,3%) oraz dużych firm zatrudniających powyżej 250 osób (22,2%). Najmniejszą grupę stanowiły przedsiębiorstwa średniej wielkości, zatrudniające od 50 do 249 pracowników (11,1%).

2. Obecna współpraca przedsiębiorstw z uczelniami w zakresie B+R

Obecnie zdecydowana większość przedsiębiorstw nie współpracuje z uczelniami w zakresie badań i rozwoju. Około 72% podmiotów nie prowadzi wspólnych prac B+R finansowanych przez uczelnię. Prawie 70% firm nie realizuje wspólnych prac B+R finansowanych ze środków własnych, a ponad 60% nie korzysta ze środków zewnętrznych. Najczęściej wskazywaną formą współpracy było doradztwo dla biznesu oraz projekty finansowane zewnętrznie i ze środków własnych (ok. 30–40%), a najrzadziej – mobilność profesjonalistów (22%).

3. Przyszłościowa współpraca przedsiębiorstw z uczelniami w zakresie B+R

W perspektywie przyszłościowej ponad 85% przedsiębiorstw deklaruje chęć współpracy z uczelniami. Największe zainteresowanie budzą wspólne projekty B+R finansowane zewnętrznie

(94%), doradztwo dla biznesu (94%), mobilność profesjonalistów (89%) oraz projekty finansowane ze środków własnych (83%).

4. Obecna współpraca przedsiębiorstw z uczelniami w zakresie tworzenia wartości intelektualnej

W obszarze tworzenia wartości, takich jak komercjalizacja wyników B+R, wdrażanie praw własności intelektualnej czy przedsiębiorczość akademicka, obecna współpraca jest ograniczona. Tylko ok. 30% firm angażuje się w komercjalizację wyników prac B+R lub wdrażanie praw własności intelektualnej, a przedsiębiorczość uczelniana i studencka nie jest realizowana w ogóle.

5. Przyszłościowa współpraca przedsiębiorstw z uczelniami w zakresie tworzenia wartości intelektualnej

W planach na przyszłość dominuje chęć współpracy w zakresie komercjalizacji wyników B+R (około 80%) i wdrażania praw własności intelektualnej (72%). Ponad połowa przedsiębiorstw rozważa również wspólne działania w zakresie przedsiębiorczości studenckiej.

6. Obecna współpraca przedsiębiorstw z uczelniami w zakresie zarządzania

Współpraca w obszarze zarządzania ma obecnie charakter marginalny – blisko 80% firm jej nie prowadzi. Najczęściej wskazywaną formą jest wsparcie branżowe (dotacje, sponsoring, stypendia), które realizuje 28% przedsiębiorstw.

7. Przyszłościowa współpraca przedsiębiorstw z uczelniami w zakresie zarządzania

W przyszłości ponad 70% przedsiębiorstw planuje współpracę w zakresie dzielenia się zasobami, a około dwie trzecie rozważa wsparcie branżowe oraz działania związane z doskonaleniem procesów zarządzania.

8. Ocena dotychczasowej współpracy przedsiębiorstw z Politechniką Białostocką

Dotychczasowa współpraca z Politechniką Białostocką oceniana jest pozytywnie – ponad połowa firm uznała ją za bardzo dobrą, a ponad 20% za dobrą.

9. Zainteresowanie przedsiębiorstw współpracą z Politechniką Białostocką w obszarze B+R

Ponad 44% przedsiębiorstw jest zdecydowanie zainteresowanych dalszą współpracą z Politechniką Białostocką w obszarze B+R, a niemal 40% byłoby nią zainteresowanych w zależności od atrakcyjności oferty.

10. Potrzeba i możliwość prowadzenia wspólnych badań w zakresie struktury organizacyjnej, pracowników i doskonalenia środowiska pracy

W obszarze wspólnych badań nad organizacją pracy, największe zainteresowanie dotyczy podnoszenia kompetencji twardych (76,5%), a w dalszej kolejności – kompetencji miękkich i jakości komfortu pracy (64,7%). Znacznie mniejszą wagę przypisuje się wsparciu zarządów w procesach decyzyjnych (41%).

11. Potrzeba i możliwość prowadzenia wspólnych badań w zakresie tworzenia nowych lub udoskonalania już istniejących produktów/usług/technologii lub jakości produktów/usług

Ponad 75% przedsiębiorstw dostrzega potrzebę współpracy w zakresie prac koncepcyjnych, projektowych, prototypowych, testowych oraz rozwoju nowych materiałów, technologii i funkcjonalności. Około 70% wskazuje na potrzebę usprawnień funkcjonalności, technologii i potrzebę poprawy designu, a najmniej popularne jest reverse engineering (35%).

12. Potrzeba i możliwość prowadzenia wspólnych badań w zakresie procesu produkcji/świadczenia usług

Największe potrzeby we wspólnych badaniach dotyczą procesów produkcji i świadczenia usług. Blisko 90% przedsiębiorstw wskazało na obszary związane z Przemysłem 4.0 i 5.0 oraz automatyzacją, a 59% – na sztuczną inteligencję i uczenie maszynowe. Znacznie mniejsze zainteresowanie dotyczyło Rolnictwa 4.0/5.0 (29%) oraz technologii AR/VR (23%).

13. Preferowane formy współpracy przedsiębiorstw z Politechniką Białostocką

Najbardziej preferowaną formą współpracy z Politechniką Białostocką są wspólne projekty badawcze złożone przez Politechnikę Białostocką i zlecanie prac badawczych uczelni (65%). Duże zainteresowanie budzi także możliwość realizacji projektów inicjowanych przez przedsiębiorstwa oraz korzystania z laboratoriów i aparatury uczelni (59%).

14. Preferowane sposoby zarządzania prawami majątkowymi do rezultatów prac badawczych prowadzonych w ramach wspólnych projektów

W kwestii praw majątkowych do wyników badań większość firm (53%) opowiada się za współdzieleniem ich z uczelnią na zasadach umownych, natomiast 35% chce, by prawa pozostawały w przedsiębiorstwie.

15. Działania przedsiębiorstw mające na celu podniesienie ich innowacyjności

W celu podnoszenia innowacyjności przedsiębiorstwa najczęściej współpracują z innymi podmiotami (67%) oraz przeznaczają część zysków na działalność innowacyjną (44%). Niewielka część (11%) deklaruje tworzenie własnych centrów badawczo-rozwojowych, a 17% nie podejmuje żadnych działań w tym zakresie.

16. Przynależność przedsiębiorstw do stowarzyszeń branżowych, klastrów lub innych organizacji skupiających firmy

Ponad 60% firm należy do stowarzyszeń branżowych, klastrów lub innych organizacji zrzeszających przedsiębiorstwa.

17. Bariery we wprowadzaniu innowacji w przedsiębiorstwach

Głównymi barierami we wdrażaniu innowacji są: brak środków finansowych i trudności w zdobywaniu funduszy (50%), ograniczone zasoby organizacyjne i kadrowe (44%) oraz niedobór wiedzy i doświadczenia w komercjalizacji (33%). Dodatkowe przeszkody to sytuacja geopolityczna na świecie (28%) oraz brak wsparcia prawnego w ochronie własności intelektualnej (22%).

18. Możliwości przyjęcia studentów na praktyki i staże

Największe zainteresowanie przyjmowaniem studentów na praktyki i staże dotyczy Wydziału Mechanicznego, Wydziału Budownictwa i Nauk o Środowisku oraz Wydziału Elektrycznego.

19. Oczekiwania przedsiębiorstw wobec studentów Politechniki Białostockiej, podejmujących staż lub praktykę

Wobec studentów przedsiębiorstwa najczęściej oczekują umiejętności praktycznych (61%), wsparcia w realizacji nowych projektów (50%) oraz działań zwiększających efektywność firmy (44%). Ważne są także kompetencje społeczne, zwłaszcza umiejętność pracy w zespole (39%).

20. Kompetencje miękkie, które powinien posiadać absolwent Politechniki Białostockiej, celem zaspokojenia potrzeb przedsiębiorstw

W zakresie kompetencji miękkich oczekiwanych od absolwentów najczęściej wymieniane są: praca zespołowa (89%), kreatywność i inicjatywa (78%) oraz komunikacja interpersonalna (72%).

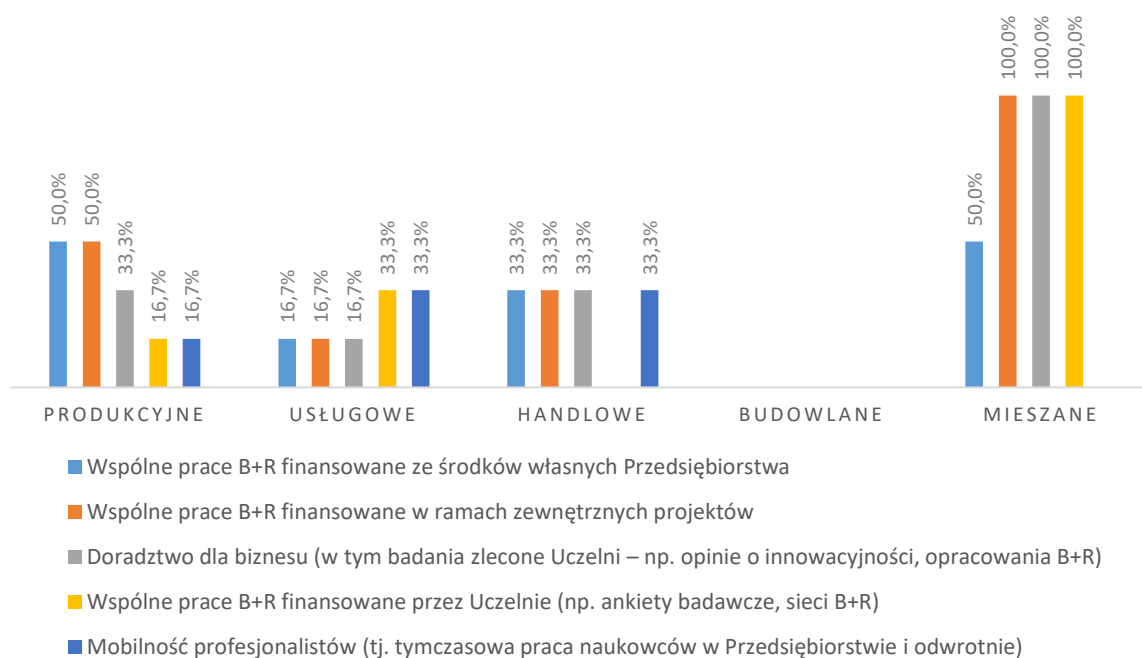
21. Potrzeba wsparcia przedsiębiorstw ze strony uczelni w poszczególnych obszarach

Najczęściej wskazywaną potrzebą wsparcia ze strony uczelni jest uzupełnianie zasobów kadrowych w kontekście zmian demograficznych (56%). Co druga firma oczekuje pomocy w zakresie redukcji kosztów energii i wdrażania narzędzi sztucznej inteligencji, a ok. 45% – w obszarze dywersyfikacji działalności produkcyjnej, zakupowej i sprzedażowej.

5. OBECNY STAN ORAZ PERSPEKTYWY WSPÓŁPRACY PRZEDSIĘBIORSTW Z UCZELNIAMI W ZAKRESIE BADAŃ I ROZWOJU (B+R) – WYNIKI BADAŃ Z UWZGLĘDNIENIEM RODZAJU PRZEDSIĘBIORSTWA

Pytanie 11. Czy Przedsiębiorstwo obecnie współpracuje z Uczelniami w zakresie badań i rozwoju (B+R)? (rys. 26)

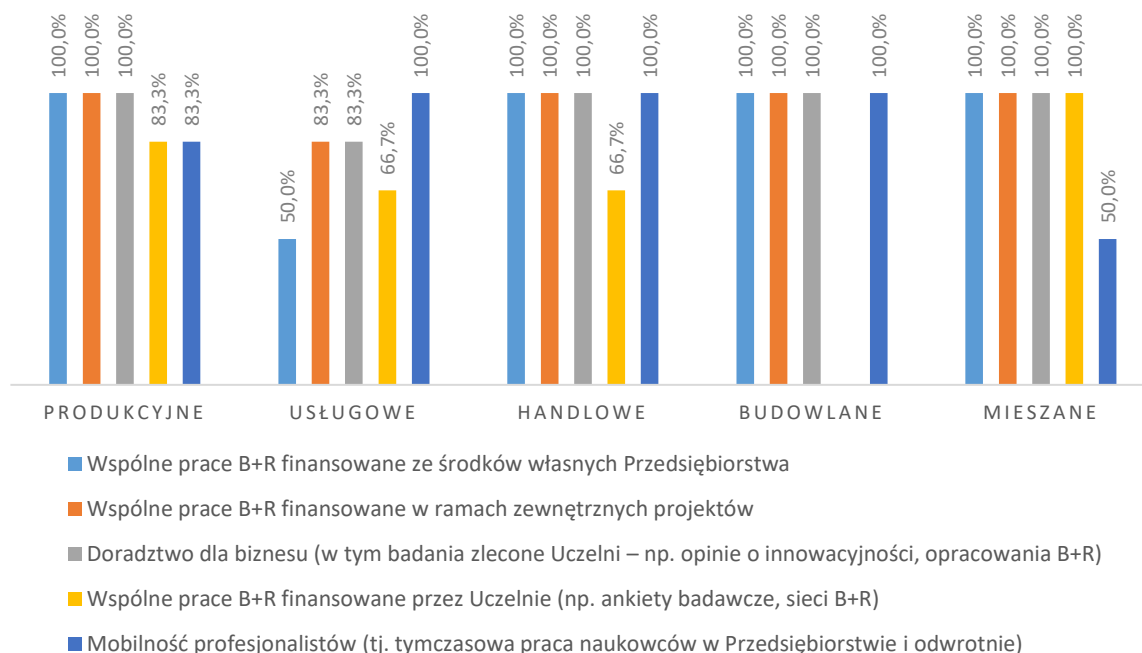

Rys. 25. Obecna współpraca przedsiębiorstw z uczelniami w zakresie badań i rozwoju (B+R) (Źródło: opracowanie własne)

Przedsiębiorstwa produkcyjne współpracują z uczelniami głównie w zakresie wspólnych prac B+R finansowanych zarówno ze środków własnych przedsiębiorstw, jak i w ramach zewnętrznych projektów (50,0%). Większość firm o profilu usługowym pracuje z uczelniami w zakresie wspólnych prac B+R finansowanych przez uczelnie (33,3%) oraz mobilności profesjonalistów (33,3%). Przedsiębiorstwa handlowe angażują się we współpracę z uczelniami nad wspólnymi pracami B+R, finansowanymi zarówno ze środków własnych jak i w ramach zewnętrznych projektów, a także w obszarze mobilności profesjonalistów i doradztwa dla biznesu. Jedna firma budowlana, biorąca udział w badaniu, nie prowadzi współpracy z uczelniami w zakresie B+R. Z kolei przedsiębiorstwa o profilu mieszanym współpracują z uczelniami głównie nad wspólnymi pracami B+R finansowanymi zarówno w ramach zewnętrznych projektów, jak i przez uczelnie, a także w obszarze doradztwa dla biznesu (100,0% - 2 firmy o profilu mieszanym).

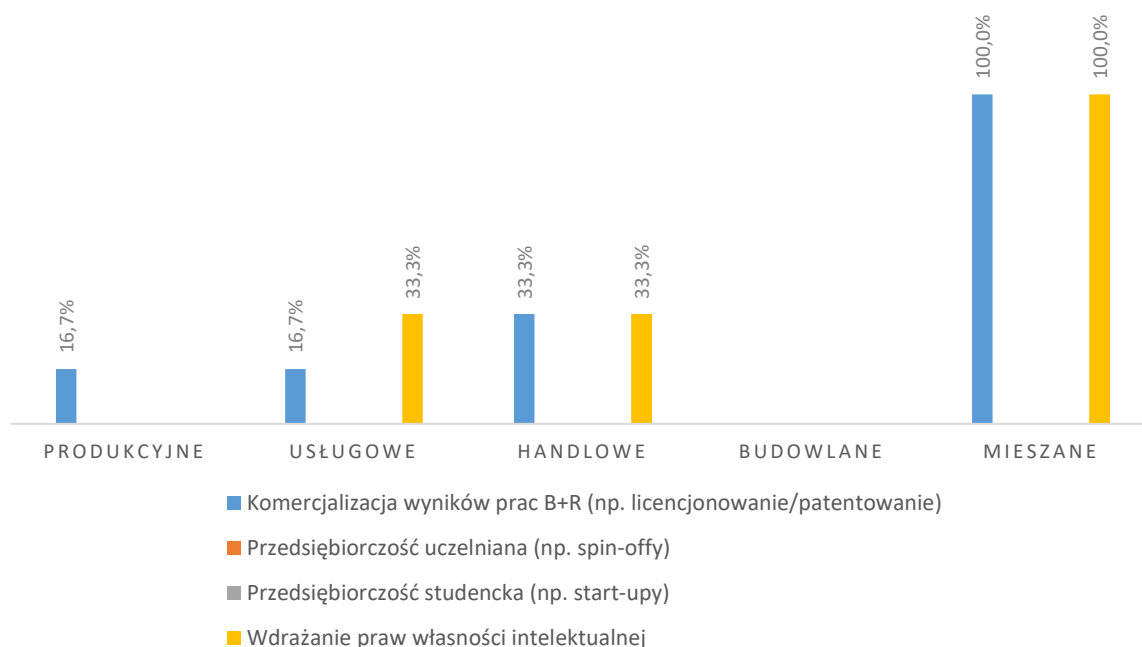
Pytanie 12. Czy Przedsiębiorstwo w przyszłości planuje współpracę z Uczelniami w zakresie badań i rozwoju (B+R)? (rys. 27)

Rys. 26. Współpraca przedsiębiorstw z uczelniami w zakresie badań i rozwoju (B+R) w przyszłości (Źródło: opracowanie własne)

W przyszłości wszystkie przedsiębiorstwa produkcyjne planują rozwijać współpracę z uczelniami, koncentrując się głównie na wspólnych pracach B+R finansowanych ze środków własnych, w ramach zewnętrznych projektów, a także w zakresie doradztwa dla biznesu. 100% firm o profilu usługowym w przyszłości chciałoby pracować z uczelniami nad kwestiami związanymi z mobilnością profesjonalistów, a ponad 80% planuje skupić się na współpracy dotyczącej wspólnych prac B+R finansowanych w ramach zewnętrznych projektów oraz w kwestii doradztwa dla biznesu. Firmy o profilu handlowym planują w przyszłości współpracę z uczelniami głównie w zakresie wspólnych prac finansowanych ze środków własnych oraz w ramach zewnętrznych projektów, a także w obszarze doradztwa dla biznesu i mobilności profesjonalistów. Jedno przedsiębiorstwo budowlane biorące udział w badaniu, w przyszłości chciałoby w głównej mierze skupić się na takich samych obszarach współpracy jak firmy handlowe. W przypadku firm o profilu mieszanym sytuacja wygląda podobnie (jedno z dwóch biorących udział w badaniu przedsiębiorstw, wykazuje mniejsze zainteresowanie współpracą w kwestii mobilności profesjonalistów).

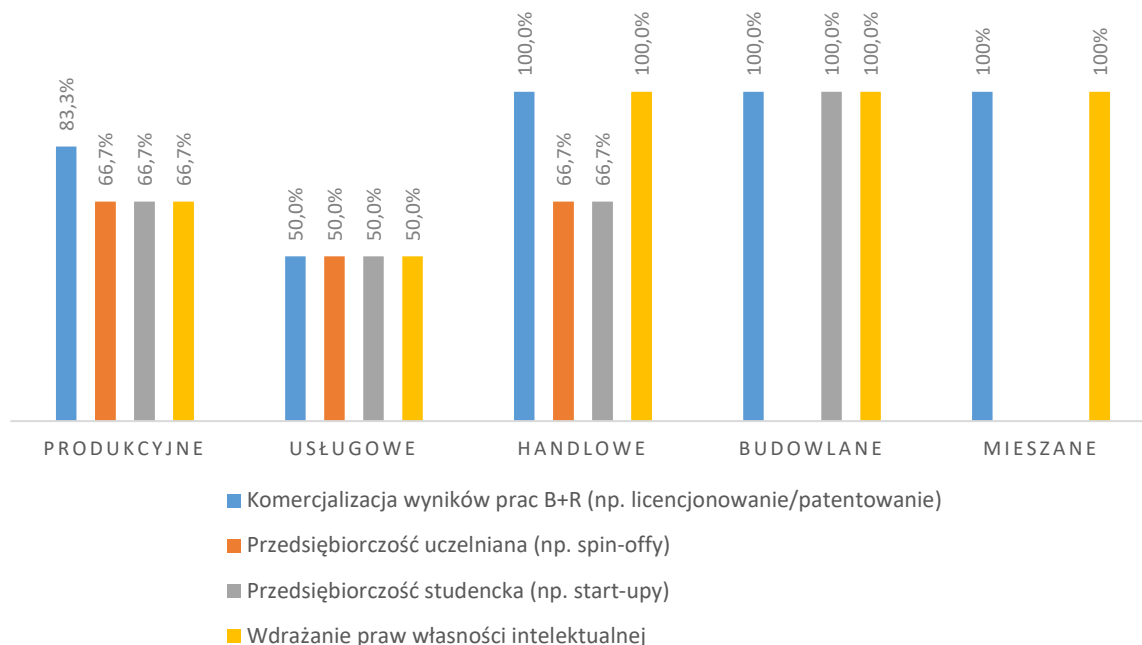
Pytanie 13. Czy Przedsiębiorstwo obecnie współpracuje z Uczelniami w zakresie tworzenia wartości intelektualnej? (rys. 28)

Rys. 27. Obecna współpraca przedsiębiorstw z uczelniami w zakresie tworzenia wartości intelektualnej (Źródło: opracowanie własne)

W zakresie tworzenia wartości intelektualnej, obecnie najintensywniejszą współpracą wyróżniają się przedsiębiorstwa usługowe, handlowe oraz mieszane. Najwięcej firm usługowych współpracuje z uczelniami w zakresie wdrażania praw własności intelektualnej (33,3%). W przypadku firm o profilu handlowym i mieszanym, współpraca skupia się na komercjalizacji wyników prac B+R oraz wdrażaniu praw własności intelektualnej. Przedsiębiorstwa produkcyjne w bardzo niewielkim stopniu współpracują z uczelniami w zakresie tworzenia wartości intelektualnej (17% - komercjalizacja wyników prac B+R), a w przypadku firm budowlanych, taka współpraca obecnie nie istnieje.

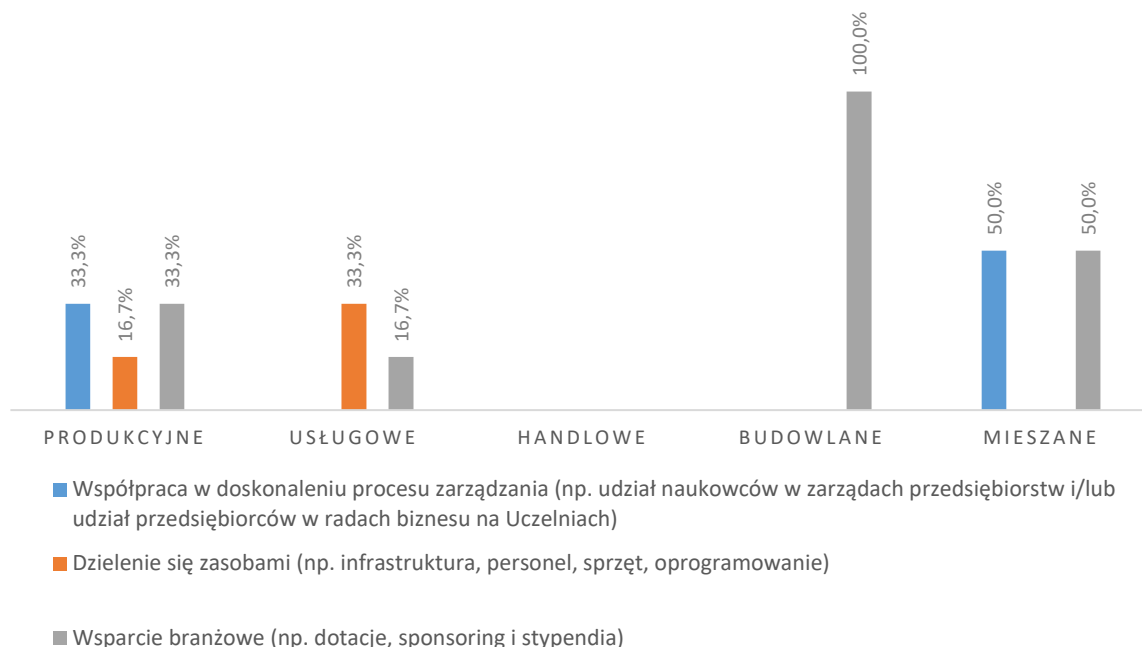
Pytanie 14. Czy Przedsiębiorstwo w przyszłości planuje współpracę z Uczelniami w zakresie tworzenia wartości intelektualnych? (rys. 29)

Rys. 28. Planowana współpraca przedsiębiorstw z uczelniami w zakresie tworzenia wartości intelektualnych (Źródło: opracowanie własne)

Ponad 80% przedsiębiorstw produkcyjnych planuje w przyszłości współpracę z uczelniami w zakresie komercjalizacji wyników B+R, a około 67% - w kwestii przedsiębiorczości akademickiej i wdrażania praw własności intelektualnej. Połowa ankietowanych firm usługowych planuje w przyszłości pracować z uczelniami nad tematami takimi jak komercjalizacja wyników prac B+R, przedsiębiorczość uczelniana i studencka oraz wdrażanie praw własności intelektualnej. Największe zainteresowanie przedsiębiorstw o profilu handlowym dotyczy komercjalizacji wyników prac B+R oraz wdrażania praw własności intelektualnej. Jedna firma budowlana biorąca udział w badaniu chciałaby w przyszłości skupić się na tematach związanych z komercjalizacją wyników B+R, przedsiębiorczością studencką oraz wdrażaniem praw własności intelektualnej. Przedsiębiorstwa o profilu mieszanym mają zamiar współpracować z uczelniami w kwestiach komercjalizacji wyników B+R oraz wdrażania praw własności intelektualnej.

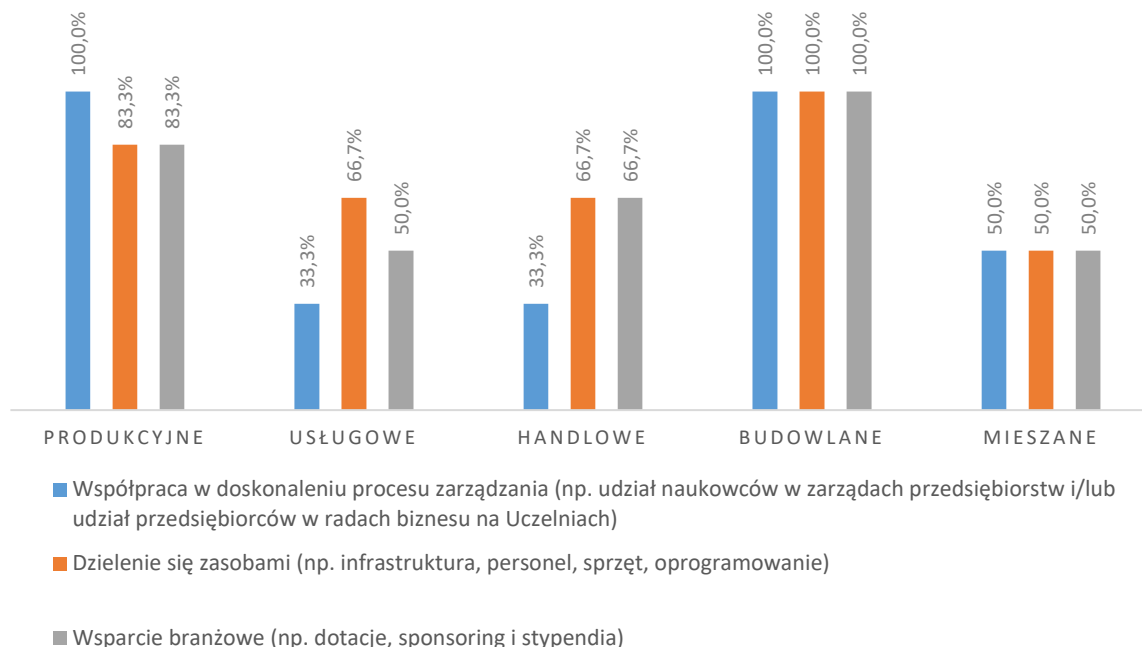
Pytanie 15. Czy Przedsiębiorstwo obecnie współpracuje z Uczelniami w zakresie zarządzania? (rys. 30).

Rys. 29. Współpraca przedsiębiorstw z uczelniami w zakresie zarządzania (Źródło: opracowanie własne)

Najwięcej przedsiębiorstw produkcyjnych współpracuje obecnie z uczelniami w zakresie doskonalenia procesu zarządzania (33,3%) oraz wsparcia branżowego (33,3%). W przypadku firm usługowych, najczęstszą formą współpracy jest dzielenie się zasobami (33,3%) oraz wsparcie branżowe (16,7%). Żadne z przedsiębiorstw handlowych biorących udział w badaniu nie zadeklarowało współpracy z uczelniami w zakresie zarządzania. W przypadku przedsiębiorstw o profilu mieszanym (50,0%), współpraca dotyczyła doskonalenia procesu zarządzania oraz wsparcia branżowego. Jedno z przedsiębiorstw budowlanych biorące udział w badaniu zadeklarowało, że prowadzi współpracę w zakresie wsparcia branżowego.

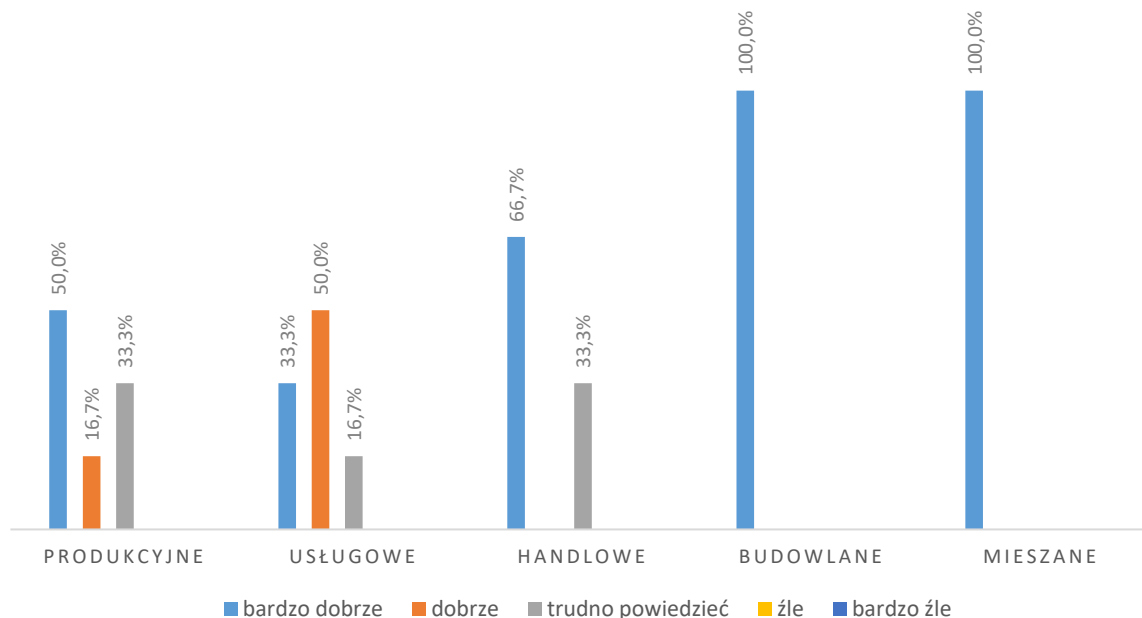
Pytanie 16. Czy Przedsiębiorstwo w przyszłości planuje współpracę z Uczelniami w zakresie zarządzania? (rys. 31)

Rys. 30. Planowana współpraca przedsiębiorstw z uczelniami w zakresie zarządzania (Źródło: opracowanie własne)

Wszystkie przedsiębiorstwa produkcyjne (100,0%) zadeklarowały chęć współpracy z uczelniami w obszarze doskonalenia procesu zarządzania, a większość z nich (83,3%) również w zakresie dzielenia się zasobami i wsparcia branżowego. Najwięcej firm o profilu usługowym i handlowym zadeklarowało chęć współpracy w zakresie dzielenia się zasobami (66,7%) oraz wsparcia branżowego (50,0% w przypadku firm usługowych i 66,7% w przypadku firm handlowych). Podobne preferencje wykazały także przedsiębiorstwa budowlane i mieszane.

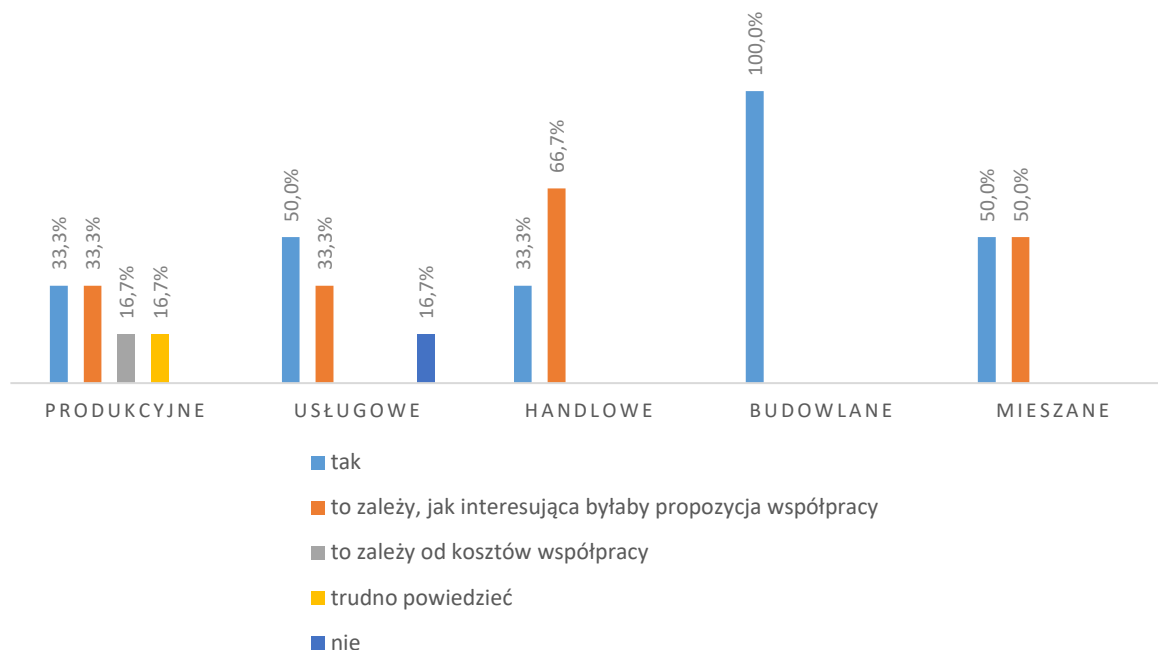
Pytanie 17. Jak oceniacie Państwo dotychczasową współpracę z Politechniką Białostocką? (rys. 32)

Rys. 31. Ocena dotychczasowej współpracy przedsiębiorstw z Politechniką Białostocką (Źródło: opracowanie własne)

Połowa przedsiębiorstw produkcyjnych oceniła dotychczasową współpracę z Politechniką Białostocką jako bardzo dobrą, a 33,3% wskazało odpowiedź „trudno powiedzieć”. Większość firm o profilu usługowym zadeklarowała, że współpraca z Politechniką Białostocką przebiegała dobrze (50,0%) lub bardzo dobrze (33,3%). W przypadku przedsiębiorstw handlowych, budowlanych i mieszanych większa część respondentów oceniła współpracę jako bardzo dobrą.

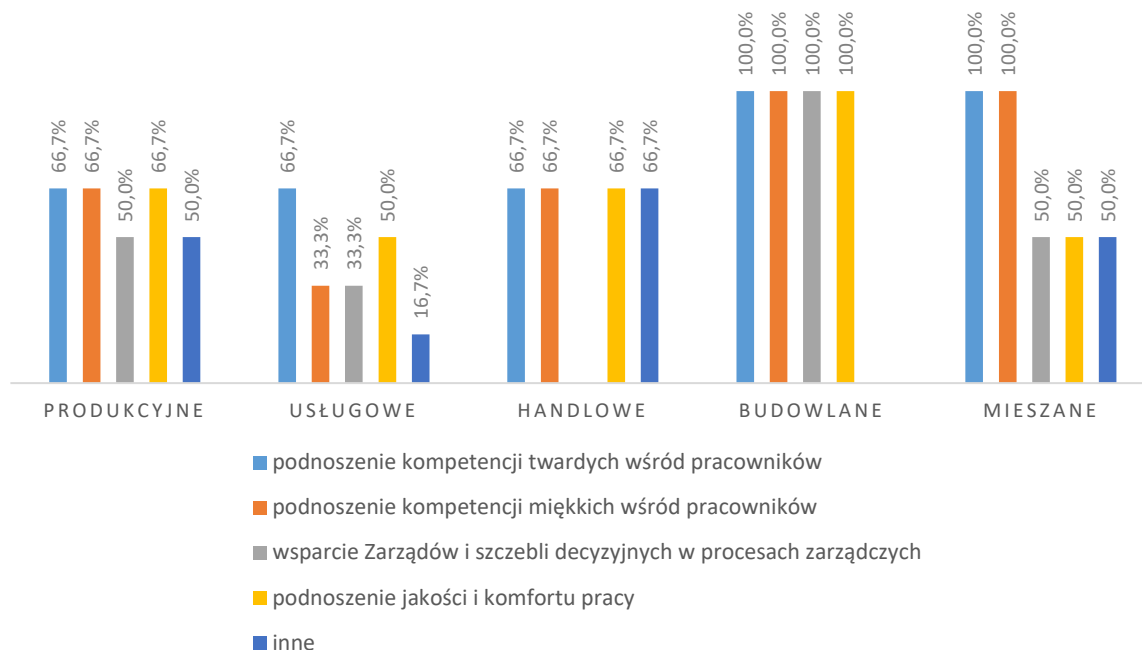
Pytanie 19. Czy Przedsiębiorstwo jest zainteresowane współpracą z Politechniką Białostocką w obszarze B+R? (rys. 33)

Rys. 32. Zainteresowanie przedsiębiorstw w kwestii współpracy z Politechniką Białostocką w obszarze B+R (Źródło: opracowanie własne)

Większość przedsiębiorstw produkcyjnych, usługowych i handlowych wyraziła ogólne zainteresowanie przyszłą współpracą z Politechniką Białostocką w obszarze B+R, przy czym duża część respondentów podkreślała, że decyzja w tym zakresie zależałaby w znacznym stopniu od atrakcyjności proponowanej formy współpracy. Jedno przedsiębiorstwo o profilu usługowym zadeklarowało brak zainteresowania współpracą z Politechniką Białostocką.

Pytanie 20. Czy dostrzegają Państwo potrzebę i możliwość prowadzenia wspólnych badań w zakresie struktury organizacyjnej, pracowników i doskonalenia środowiska pracy? (rys. 34)

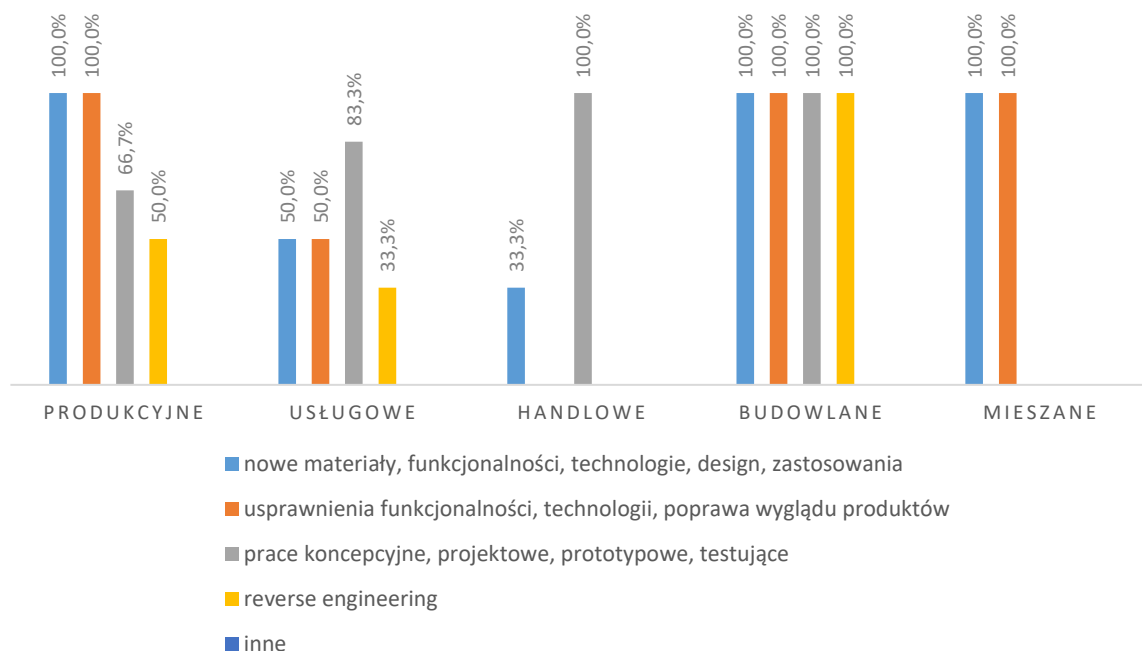

Rys. 33. Potrzeba i możliwość prowadzenia wspólnych badań w zakresie struktury organizacyjnej, pracowników i doskonalenia środowiska pracy (Źródło: opracowanie własne)

Najwięcej przedsiębiorstw produkcyjnych dostrzega potrzebę i możliwość prowadzenia wspólnych badań w obszarze podnoszenia kompetencji twardych (66,7%) i miękkich (66,7%) pracowników, a także poprawy jakości i komfortu pracy (66,7%). Firmy usługowe wskazywały głównie na podnoszenie kompetencji twardych (66,7%) oraz poprawę jakości i komfortu pracy (50,0%). Przedsiębiorstwa handlowe zauważały takie potrzeby zarówno w zakresie podnoszenia kompetencji twardych i miękkich, jak i poprawy jakości pracy, a także w innych obszarach. Jedno przedsiębiorstwo budowlane biorące udział w badaniu zadeklarowało potrzebę prowadzenia wspólnych badań we wszystkich wymienionych kategoriach. W przypadku firm o profilu mieszanym wszystkie (100%) wskazały na potrzebę podnoszenia kompetencji twardych i miękkich wśród pracowników.

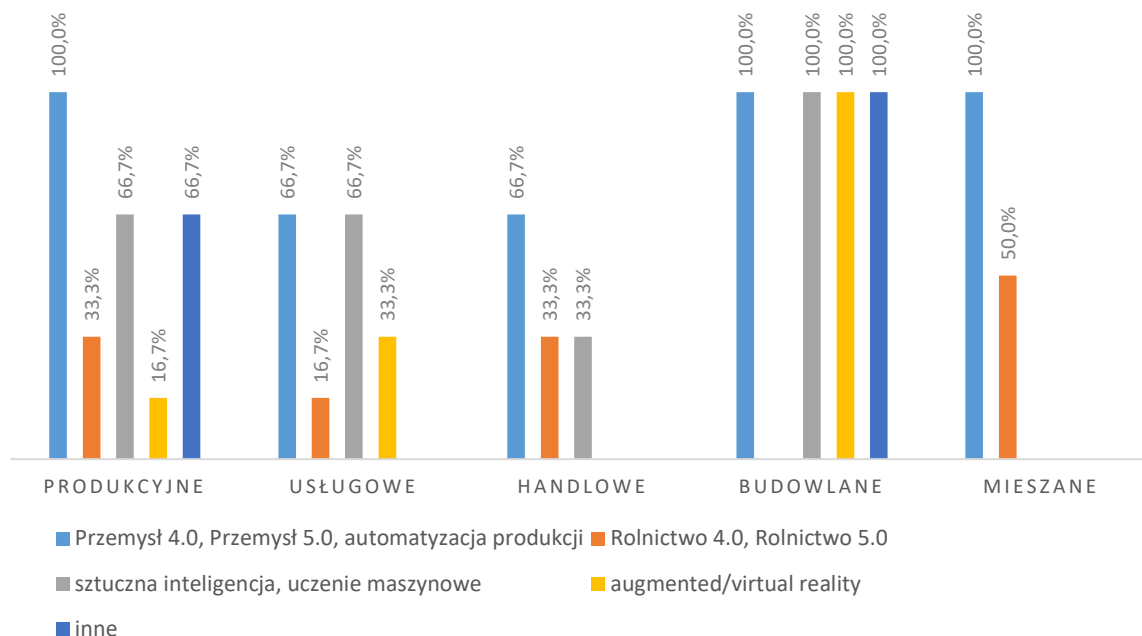
Pytanie 22. Czy dostrzegają Państwo potrzebę i możliwość prowadzenia wspólnych badań w zakresie tworzenia nowych lub udoskonalania już istniejących produktów/usług/technologii lub jakości produktów/usług? (rys. 35)

Rys. 34. Potrzeba i możliwość prowadzenia wspólnych badań w zakresie tworzenia nowych lub udoskonalania już istniejących produktów/usług/technologii lub jakości produktów/usług (Źródło: opracowanie własne)

Wszystkie firmy produkcyjne (100,0%) dostrzegają potrzebę i możliwość prowadzenia wspólnych badań dotyczących zarówno nowych materiałów, funkcjonalności, technologii, designu i zastosowań, jak i usprawnień funkcjonalności, technologii oraz poprawy wyglądu produktów. Duża część z nich wskazała także na potrzebę prowadzenia prac koncepcyjnych, projektowych, prototypowych i testujących (66,7%). W przypadku przedsiębiorstw usługowych i handlowych największa liczba firm zadeklarowała potrzebę prowadzenia badań właśnie w tych obszarach. Jedno przedsiębiorstwo budowlane biorące udział w badaniu zgłosiło potrzebę realizacji badań we wszystkich wymienionych kategoriach. Wszystkie przedsiębiorstwa o profilu mieszanym zauważyły taką potrzebę zarówno w zakresie nowych materiałów, funkcjonalności, technologii, designu i zastosowań, jak i w obszarze usprawnień funkcjonalności, technologii oraz poprawy wyglądu produktów.

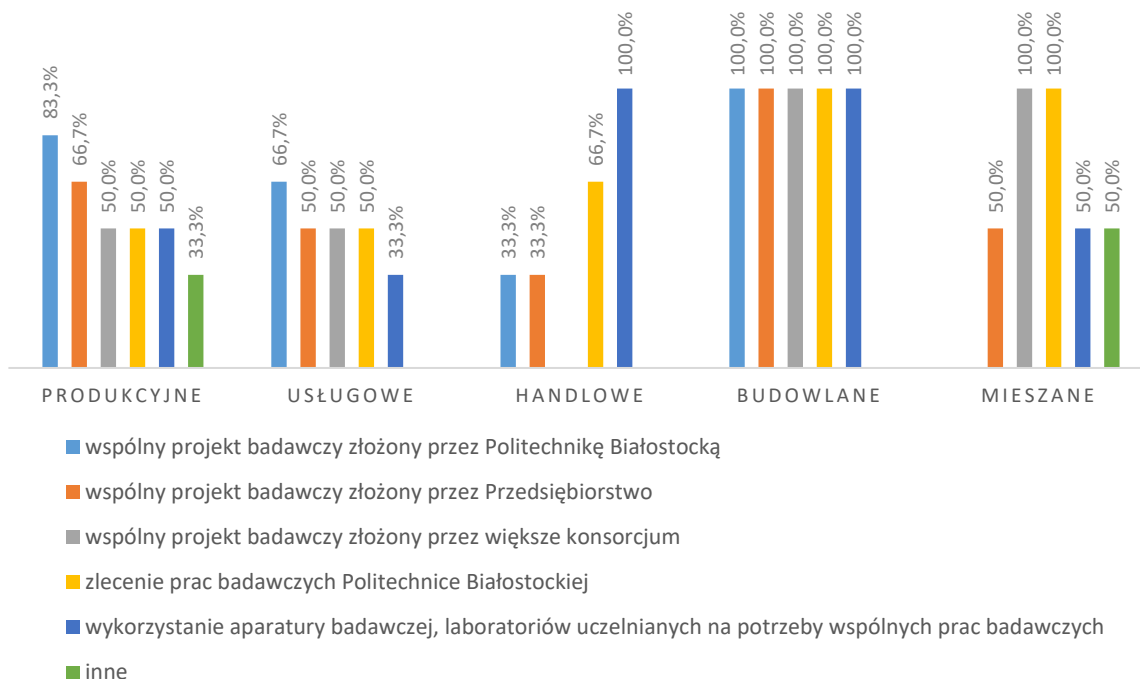
Pytanie 24. Czy dostrzegają Państwo potrzebę i możliwość prowadzenia wspólnych badań w zakresie procesu produkcji/świadczenia usług? (rys. 36)

Rys. 35. Potrzeba i możliwość prowadzenia wspólnych badań w zakresie procesu produkcji/świadczenia usług (Źródło: opracowanie własne)

Przedsiębiorstwa o profilu produkcyjnym (100,0%), usługowym (66,7%), handlowym (66,7%), budowlanym (100%) i mieszanym (100,0%) dostrzegają potrzebę i możliwość prowadzenia wspólnych badań z Politechniką Białostocką, głównie w obszarze Przemysłu 4.0, Przemysłu 5.0 oraz automatyzacji produkcji. Firmy produkcyjne (66,7%), usługowe (66,7%), handlowe (33,3%) oraz jedno przedsiębiorstwo budowlane (100,0%) wskazały również możliwość współpracy w zakresie sztucznej inteligencji oraz uczenia maszynowego. Część przedsiębiorstw usługowych (33,3%) i produkcyjnych (16,7%) zadeklarowała ponadto zainteresowanie prowadzeniem badań w obszarze augmented/virtual reality.

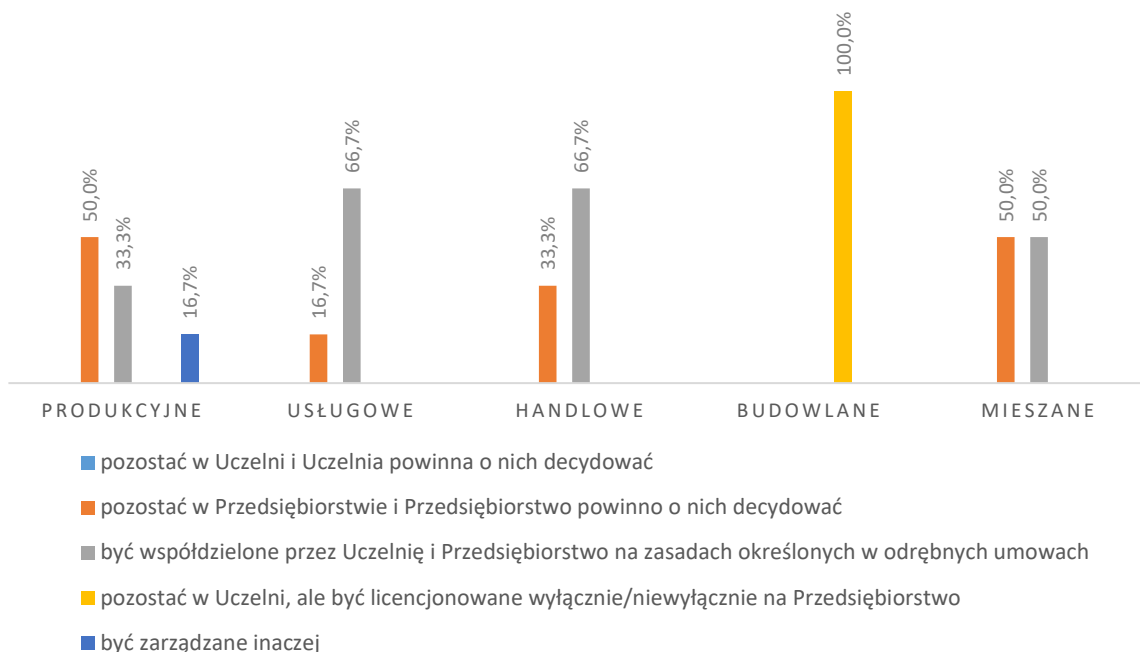
Pytanie 26. Jaką formą współpracy z Politechniką Białostocką w zakresie B+R jest zainteresowane Państwa Przedsiębiorstwo? (rys. 37)

Rys. 36. Forma współpracy z Politechniką Białostocką jaką byłyby zainteresowane przedsiębiorstwa w zakresie prac B+R (Źródło: opracowanie własne)

Ponad 80% produkcyjnych i około 67% usługowych byłoby zainteresowanych współpracą z Politechniką Białostocką w ramach wspólnego projektu badawczego złożonego przez Uczelnię. Duża część firm biorących udział w badaniu (66,7% firm produkcyjnych, 50,0% usługowych, 33,3% handlowych) chętnie podjęłaby się realizacji wspólnego projektu badawczego zainicjowanego przez przedsiębiorstwo. Wśród ankietowanych przedsiębiorstw dużym zainteresowaniem cieszyły się także takie formy współpracy jak wykorzystanie aparatury badawczej i laboratoriów uczelnianych oraz zlecenie prac badawczych Politechnice Białostockiej.

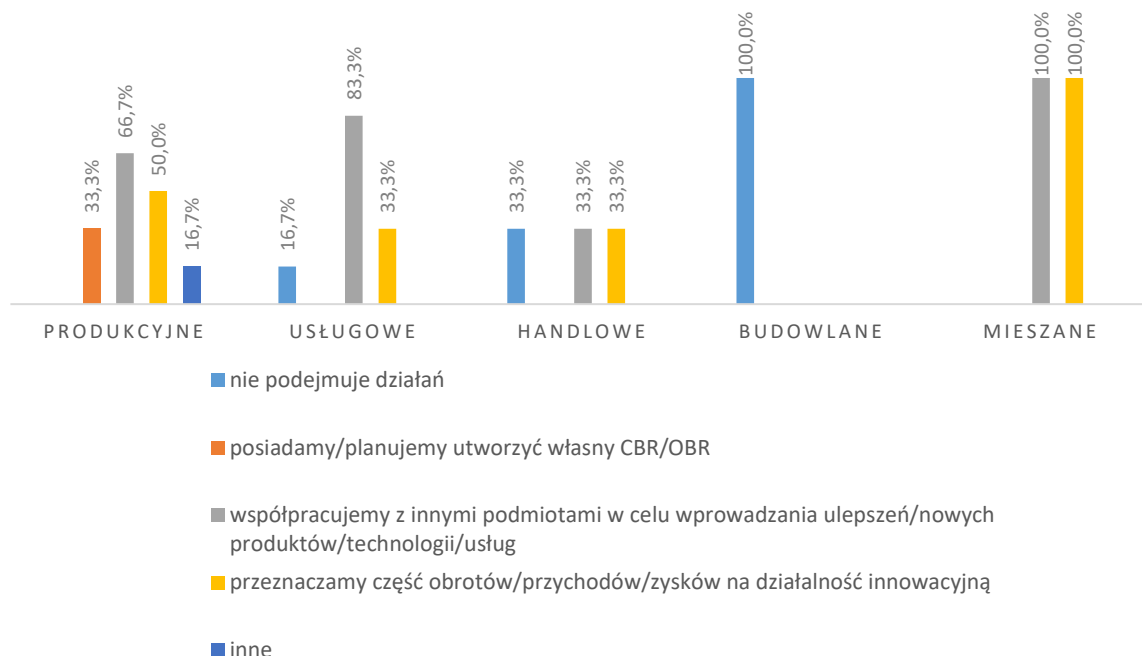
Pytanie 27. Czy Państwa zdaniem prawa majątkowe do rezultatów prac badawczych prowadzonych w ramach wspólnych projektów, niezależnie od ich formy powinny? (rys. 38)

Rys. 37. Prawa majątkowe dotyczące rezultatów prac badawczych prowadzonych w ramach wspólnych projektów, niezależnie od ich formy (Źródło: opracowanie własne)

Biorąc pod uwagę prawa majątkowe do rezultatów prac badawczych prowadzonych w ramach wspólnych projektów, najczęściej wybieraną odpowiedzią wśród wszystkich rodzajów firm było współdzielenie praw majątkowych przez uczelnię i przedsiębiorstwo na zasadach określonych w odrębnych umowach (firmy produkcyjne – 33,3%, usługowe – 66,7%, handlowe – 66,7%, mieszane – 50%). Duża część firm produkcyjnych (50,0%), handlowych (33,3%), mieszanych (50,0%) i usługowych (16,7%) wskazała natomiast, że prawa majątkowe powinny pozostać w przedsiębiorstwach i to one powinny o nich decydować.

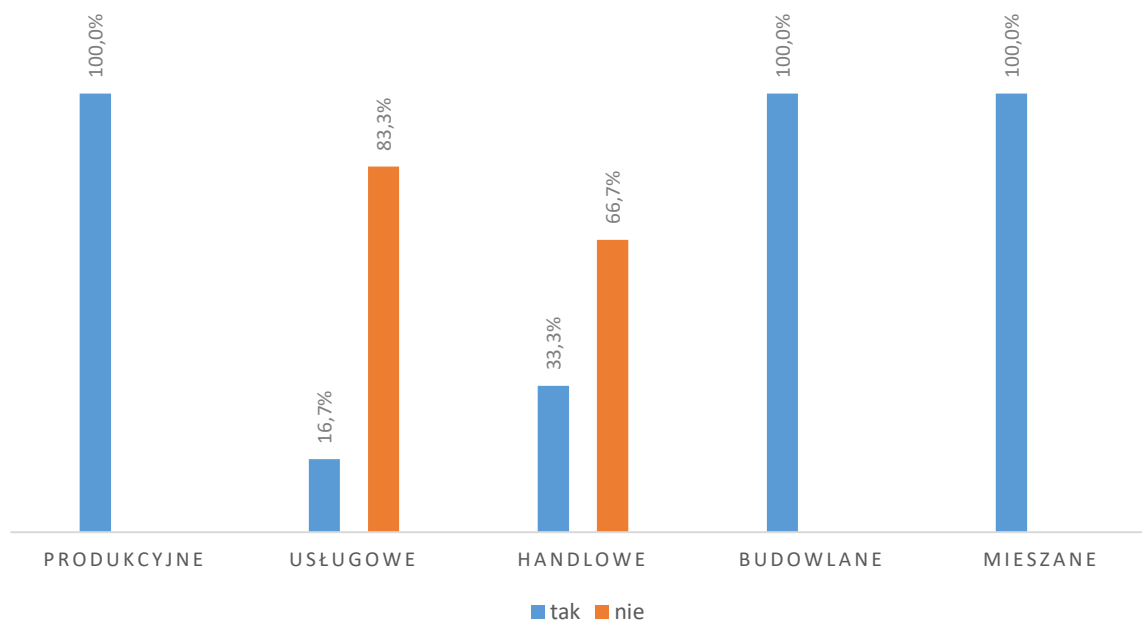
Pytanie 28. Jakie działania mające na celu podniesienie swojej innowacyjności podejmuje Państwa Przedsiębiorstwo? (rys. 39)

Rys. 38. Działania mające na celu podniesienie innowacyjności przedsiębiorstw (Źródło: opracowanie własne)

Najchętniej wybieranym przez firmy działaniem na rzecz podniesienia innowacyjności jest współpraca z innymi podmiotami w celu wprowadzania ulepszeń lub nowych produktów, technologii i usług (firmy produkcyjne – 66,7%, usługowe – 83,3%, handlowe – 33,3%, mieszane – 100,0%). Duża część przedsiębiorstw przeznacza także część obrotów, przychodów lub zysków na rozwijanie działalności innowacyjnej (firmy produkcyjne – 50,0%, usługowe – 33,3%, handlowe – 33,3%, mieszane – 100,0%). Około 33% przedsiębiorstw produkcyjnych posiada lub planuje utworzyć własne CBR/OBR.

Pytanie 29. Czy Państwa Przedsiębiorstwo należy do stowarzyszenia branżowego, klastra lub innej organizacji skupiającej firmy? (rys. 40)

Rys. 39. Przynależność przedsiębiorstw do stowarzyszenia branżowego, klastra lub innej organizacji skupiającej firmy (Źródło: opracowanie własne)

Skupiając się na przynależności badanych przedsiębiorstw do stowarzyszeń branżowych, klastrów lub innych organizacji zrzeszających firmy, swoją przynależność zadeklarowało:

- 100,0% firm produkcyjnych,
- 16,7% firm usługowych,
- 33,3% firm handlowych,
- 100,0% przedsiębiorstw budowlanych (1 przedsiębiorstwo),
- 100,0% firm o profilu mieszanym.

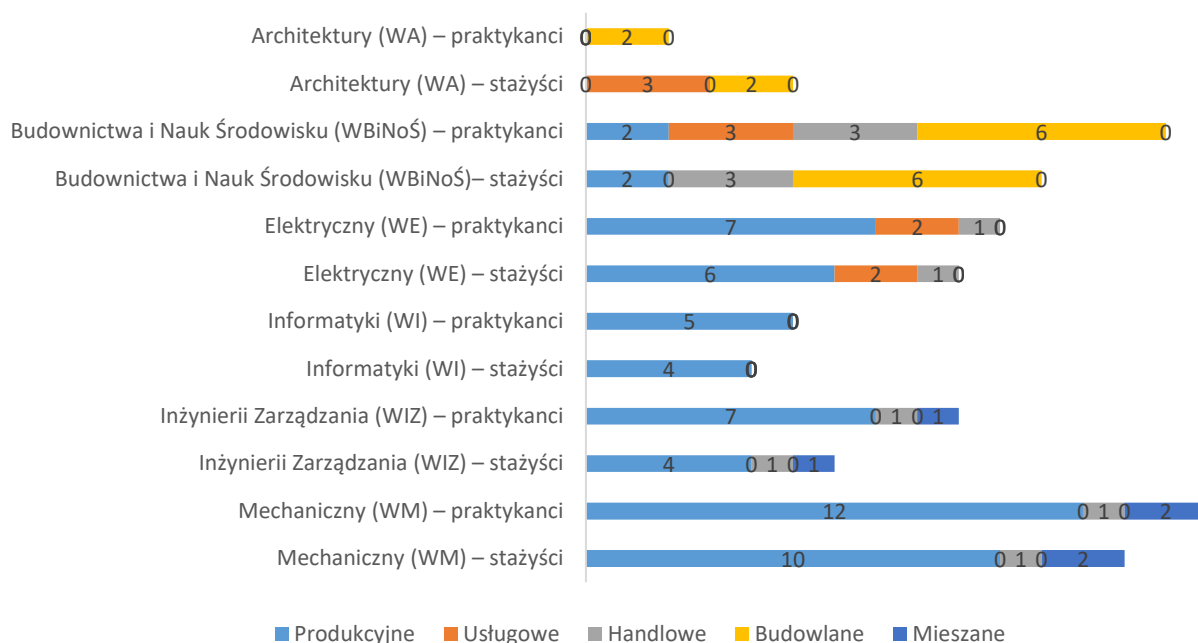
Pytanie 30. *Jakie dostrzegacie Państwo bariery we wprowadzaniu innowacji w swoim przedsiębiorstwie?* (rys. 41)

Rys. 40. Bariery we wprowadzaniu innowacji w przedsiębiorstwach (Źródło: opracowanie własne)

Największą barierą we wprowadzaniu innowacji w przedsiębiorstwach produkcyjnych okazał się brak środków finansowych oraz trudności w zdobywaniu funduszy i dofinansowań (50,0%), a także sytuacja geopolityczna na świecie (33,3%) oraz brak zasobów organizacyjnych i kadrowych (33,3%). Prawie 67% przedsiębiorstw usługowych wskazało na brak doświadczenia w zakresie komercjalizacji nowych rozwiązań, a połowa z nich zgłosiła również takie bariery jak: brak wiedzy o możliwych innowacjach i sposobach ich wdrażania, niedostatek środków finansowych, brak wsparcia prawnego w zakresie zabezpieczenia innowacyjnych pomysłów oraz braki organizacyjne i kadrowe, jak również wpływ sytuacji geopolitycznej na świecie. W przypadku przedsiębiorstw handlowych, budowlanych i mieszanych sytuacja wyglądała w podobny sposób.

Pytanie 31. Czy Państwa firma widzi celowość przyjmowania studentów Politechniki Białostockiej na praktyki i staże? Jeżeli tak, proszę oszacować liczbę studentów, którym mogą Państwo zaproponować praktyki i staże w Przedsiębiorstwie (średnio w najbliższym roku)? (rys. 42, tabela. 5)

Rys. 41. Szacunkowa liczba studentów, którym przedsiębiorstw mogą zaproponować praktyki i staże (w podziale na typ przedsiębiorstwa) (Źródło: opracowanie własne)

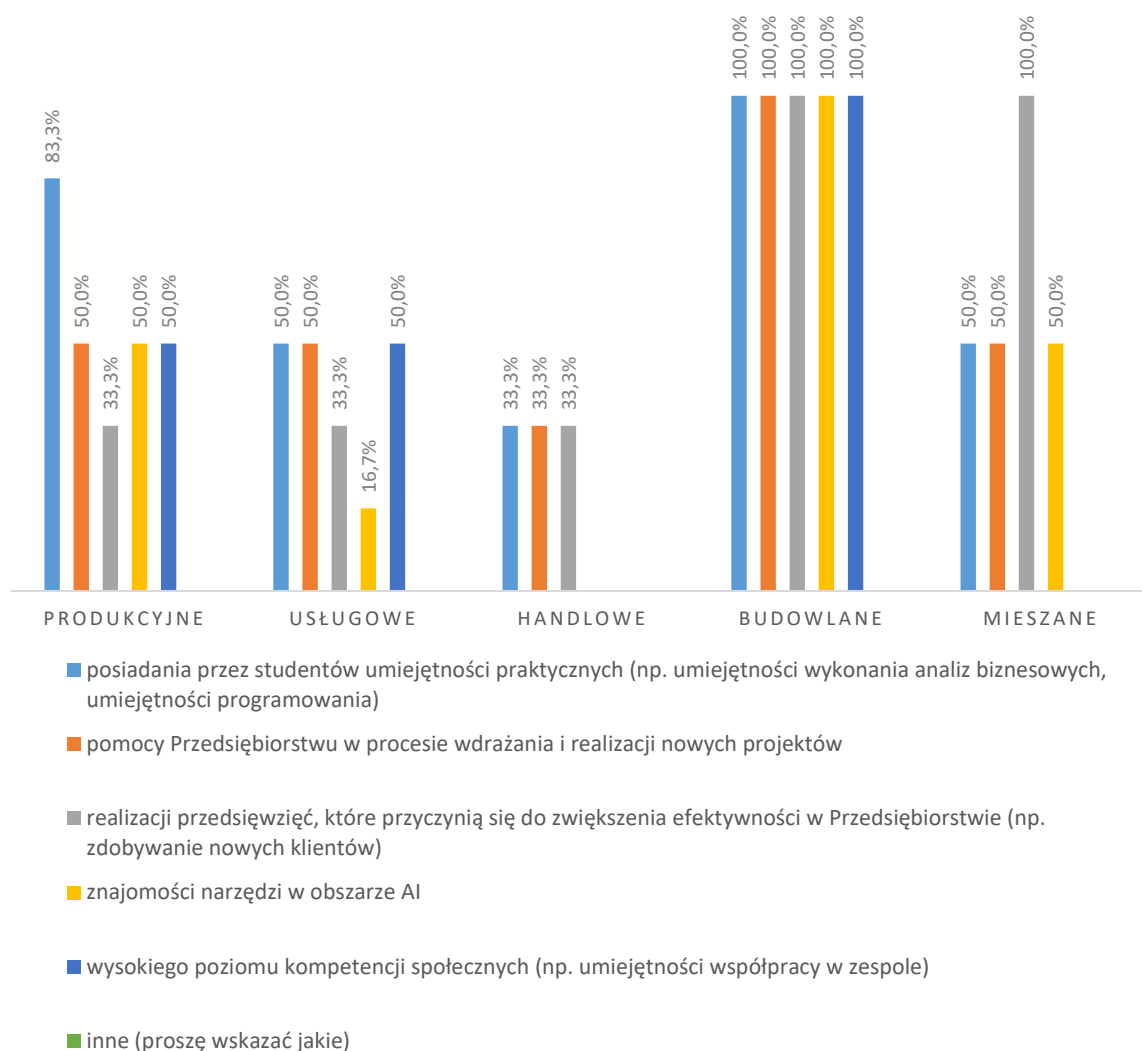
Tab. 5. Szacunkowa liczba studentów, którym przedsiębiorstw mogą zaproponować praktyki i staże (w podziale na rodzaj przedsiębiorstwa) (Źródło: opracowanie własne)

	Produkcyjne	Usługowe	Handlowe	Budowlane	Mieszane
Architektury (WA) – praktykanci	0	0	0	2	0
Architektury (WA) – stażyści	0	3	0	2	0
Budownictwa i Nauk Środowisku (WBiNoŚ) – praktykanci	2	3	3	6	0
Budownictwa i Nauk Środowisku (WBiNoŚ) – stażyści	2	0	3	6	0
Elektryczny (WE) – praktykanci	7	2	1	0	0
Elektryczny (WE) – stażyści	6	2	1	0	0
Informatyki (WI) – praktykanci	5	0	0	0	0
Informatyki (WI) – stażyści	4	0	0	0	0
Inżynierii Zarządzania (WIZ) – praktykanci	7	0	1	0	1
Inżynierii Zarządzania (WIZ) – stażyści	4	0	1	0	1
Mechaniczny (WM) – praktykanci	12	0	1	0	2
Mechaniczny (WM) – stażyści	10	0	1	0	2

(5 praktykantów i 4 stażystów). Firmy usługowe byłyby skłonne przyjąć na praktyki i staże studentów z Wydziału Architektury (3 stażystów), Wydziału Budownictwa i Nauk o Środowisku (3 praktykantów) oraz Wydziału Elektrycznego (2 praktykantów i 2 stażystów). Przedsiębiorstwa o profilu handlowym mogłyby zaproponować praktyki i staże studentom z Wydziału Budownictwa i Nauk o Środowisku (3 praktykantów i 3 stażystów), Wydziału Elektrycznego (1 praktykant i 1 stażysta), Wydziału Inżynierii Zarządzania (1 praktykant i 1 stażysta) oraz Wydziału Mechanicznego (1 praktykant i 1 stażysta). Jedna biorąca udział w badaniu firma budowlana zadeklarowała możliwość przyjęcia studentów z Wydziału Architektury (2 praktykantów i 2 stażystów) oraz Wydziału Budownictwa i Nauk o Środowisku (6 praktykantów i 6 stażystów). Z kolei przedsiębiorstwa o profilu mieszanym mogłyby zaproponować praktyki i staże studentom z Wydziału Inżynierii Zarządzania (1 praktykant i 1 stażysta) oraz Wydziału Mechanicznego (2 praktykantów i 2 stażystów).

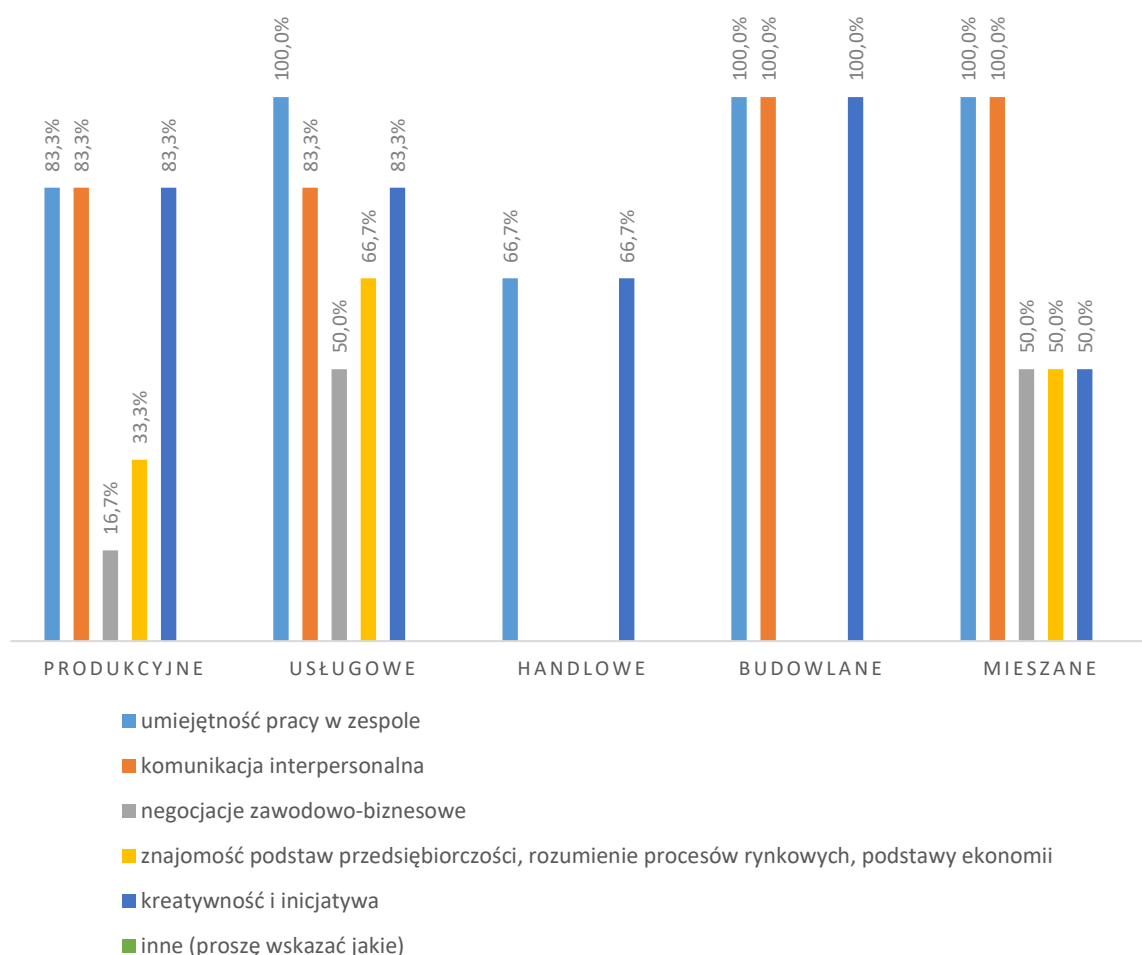
Pytanie 32. *Jakie oczekiwania ma Przedsiębiorstwo wobec studentów Politechniki Białostockiej, podejmujących staż lub praktykę?* (rys. 43)

Rys. 42. Oczekiwania przedsiębiorstw wobec studentów Politechniki Białostockiej, podejmujących staż lub praktykę (Źródło: opracowanie własne)

Przedsiębiorstwa produkcyjne zadeklarowały, że od studentów Politechniki Białostockiej oczekiwalyby umiejętności praktycznych (83,3%), wsparcia w procesie wdrażania i realizacji nowych projektów (50,0%), znajomości narzędzi w obszarze AI (50,0%) oraz wysokiego poziomu kompetencji społecznych (50,0%). Przedsiębiorstwa usługowe wskazały podobne oczekiwania: umiejętności praktyczne (50,0%), pomoc przy wdrażaniu i realizacji nowych projektów (50,0%) oraz wysoki poziom kompetencji społecznych (50,0%). Sytuacja wyglądała bardzo podobnie w przypadku przedsiębiorstw handlowych i budowlanych. Z kolei przedsiębiorstwa mieszane oczekiwałyby głównie gotowości do realizacji przedsięwzięć zwiększających efektywność przedsiębiorstwa (100,0%).

Pytanie 33. *Jakie kompetencje miękkie powinien posiadać absolwent Politechniki Białostockiej celem zaspokojenia potrzeb Państwa Przedsiębiorstwa? (rys. 44)*

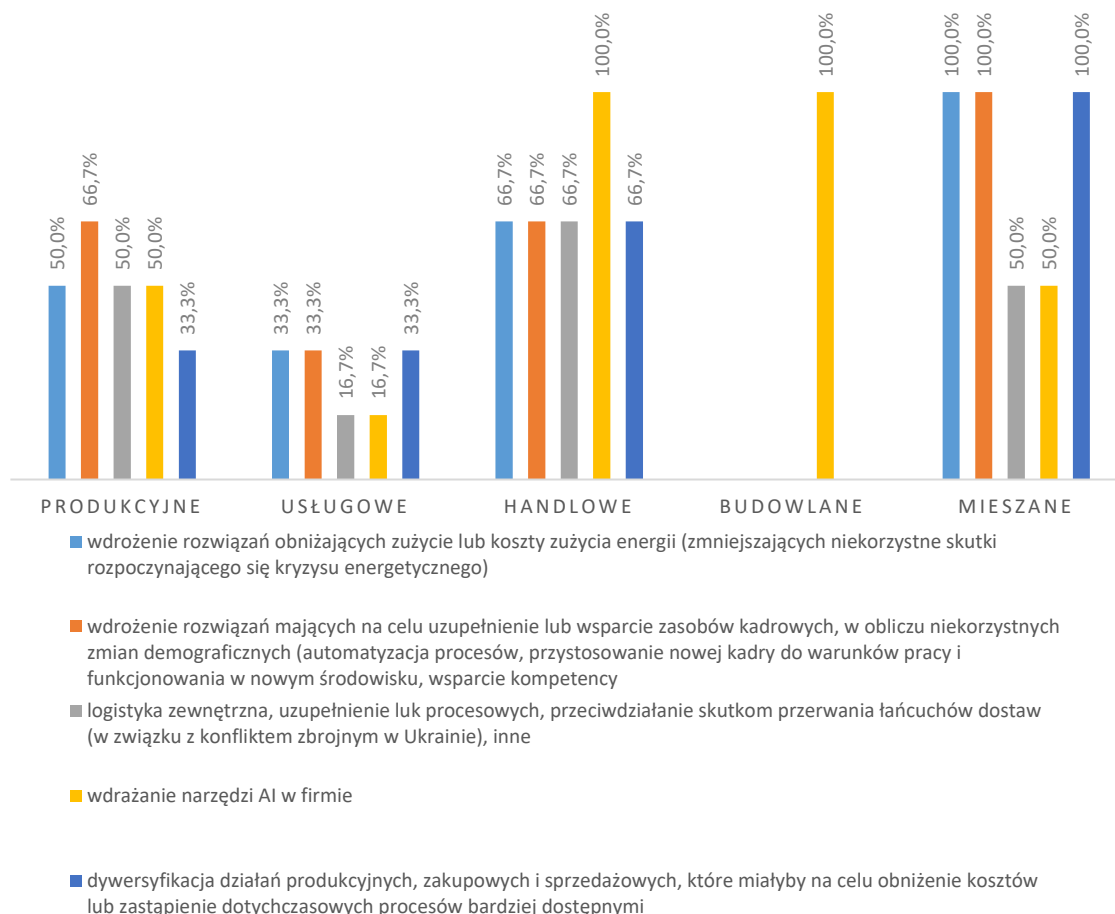

Rys. 43. Kompetencje miękkie, które powinien posiadać absolwent Politechniki Białostockiej, celem zaspokojenia potrzeb przedsiębiorstw (Źródło: opracowanie własne)

Przedsiębiorstwa produkcyjne oczekiwałyby od absolwentów Politechniki Białostockiej posiadania takich kompetencji miękkich, jak kreatywność i inicjatywa (83,3%), umiejętność pracy w zespole (83,3%) oraz rozwiniętej umiejętności komunikacji interpersonalnej (83,3%). W przypadku przedsiębiorstw usługowych od absolwentów oczekiwano umiejętności pracy w zespole (100,0%), komunikacji interpersonalnej (83,3%), kreatywności i inicjatywy (83,3%), a także

znajomości podstaw przedsiębiorczości (66,7%). Biorąc pod uwagę przedsiębiorstwa budowlane i mieszane, najważniejsze były umiejętność pracy w zespole oraz komunikacja interpersonalna. Dla firm o profilu handlowym najbardziej istotne były natomiast umiejętność pracy w zespole oraz kreatywność i inicjatywa.

Pytanie 34. Czy Państwa Przedsiębiorstwo widzi potrzebę wsparcia ze strony Uczelni w następujących obszarach? (rys. 45)

Rys. 44. Potrzeba wsparcia przedsiębiorstw ze strony uczelni w poszczególnych obszarach (Źródło: opracowanie własne)

Przedsiębiorstwa produkcyjne widziałyby potrzebę wsparcia ze strony uczelni w następujących obszarach: wdrożenie rozwiązań uzupełniających lub wspierających zasoby kadrowe w obliczu niekorzystnych zmian demograficznych (66,7%), wdrożenie rozwiązań obniżających zużycie lub koszty zużycia energii (50,0%), logistyka zewnętrzna, uzupełnianie luk procesowych i przeciwdziałanie skutkom przerwania łańcuchów dostaw (50%) oraz wdrażanie narzędzi AI w firmie (50,0%). Firmy usługowe największego wsparcia potrzebowałyby w zakresie uzupełniania lub wsparcia zasobów kadrowych (33,3%), obniżania kosztów zużycia energii (33,3%) oraz dywersyfikacji działań produkcyjnych, zakupowych i sprzedażowych, mającej na celu redukcję kosztów lub zastąpienie dotychczasowych procesów bardziej dostępnymi (33,3%). W przedsiębiorstwach handlowych i budowlanych największe potrzeby wsparcia dotyczą wdrażania narzędzi AI w firmie. W firmach o profilu mieszanym sytuacja wygląda podobnie jak w przypadku przedsiębiorstw usługowych.

ZESTAWIENIE WYNIKÓW BADAŃ Z UWZGLĘDNIENIEM RODZAJU PRZEDSIĘBIORSTWA

1. Obecna współpraca przedsiębiorstw z uczelniami w zakresie B+R

Przedsiębiorstwa produkcyjne współpracują obecnie z uczelniami głównie w ramach wspólnych prac B+R finansowanych ze środków własnych oraz zewnętrznych projektów (50%). Firmy usługowe najczęściej angażują się w projekty finansowane przez uczelnie (33%) oraz mobilność profesjonalistów (33%). Przedsiębiorstwa handlowe prowadzą współpracę zarówno przy projektach finansowanych wewnętrznie i zewnętrznie, jak i w obszarze mobilności. Jedna firma budowlana nie zadeklarowała żadnej współpracy, natomiast przedsiębiorstwa o profilu mieszanym realizują wspólne projekty finansowane zewnętrznie i przez uczelnie oraz współpracują w obszarze doradztwa dla biznesu (100%).

2. Przyszłościowa współpraca przedsiębiorstw z uczelniami w zakresie B+R

W przyszłości firmy produkcyjne planują rozwijać współpracę z uczelniami głównie w ramach wspólnych projektów B+R finansowanych wewnętrznie, zewnętrznie oraz w obszarze doradztwa. Wszystkie firmy usługowe chcą współpracować w zakresie mobilności profesjonalistów, a ponad 80% – przy projektach zewnętrznych i doradztwie. Przedsiębiorstwa handlowe oraz budowlane planują zbliżony zakres działań: projekty finansowane własnymi i zewnętrznymi środkami, doradztwo i mobilność. Firmy mieszane także deklarują takie obszary współpracy, choć jedno z nich wykazuje mniejsze zainteresowanie mobilnością.

3. Obecna współpraca przedsiębiorstw z uczelniami w zakresie tworzenia wartości intelektualnej

W obszarze tworzenia wartości intelektualnej, najaktywniejsze są przedsiębiorstwa usługowe, handlowe i mieszane – szczególnie w zakresie komercjalizacji wyników B+R i wdrażania praw własności intelektualnej. Firmy produkcyjne angażują się w ten obszar w niewielkim stopniu (17%), a przedsiębiorstwa budowlane nie współpracują obecnie w tym zakresie.

4. Przyszłościowa współpraca przedsiębiorstw z uczelniami w zakresie tworzenia wartości intelektualnej

W planach rozwojowych ponad 80% firm produkcyjnych chce współpracować przy komercjalizacji wyników B+R, a 67% – w zakresie przedsiębiorczości akademickiej i wdrażania praw własności. Połowa firm usługowych planuje współpracę w obszarze komercjalizacji, przedsiębiorczości uczelnianej i studenckiej oraz praw własności. Największe zainteresowanie firm handlowych, budowlanych i mieszanych dotyczy komercjalizacji i praw własności, a dodatkowo przedsiębiorstwa budowlane deklarują chęć współpracy przy przedsiębiorczości studenckiej.

5. Obecna współpraca przedsiębiorstw z uczelniami w zakresie zarządzania

Współpraca w obszarze zarządzania koncentruje się głównie na doskonaleniu procesów (33% produkcyjnych i 50% mieszanych) oraz wsparciu branżowym (33% produkcyjnych, 17% usługowych, 50% mieszanych i 1 budowlana). Żadne przedsiębiorstwo handlowe nie prowadzi współpracy w tym zakresie.

6. Przyszłościowa współpraca przedsiębiorstw z uczelniami w zakresie zarządzania

W przyszłości wszystkie firmy produkcyjne chcą rozwijać współpracę w zakresie doskonalenia procesów zarządzania, a 83% także w dzieleniu się zasobami i wsparciu branżowym. Podobne plany deklarują firmy usługowe, handlowe, budowlane i mieszane, zwłaszcza w zakresie dzielenia się zasobami i wsparcia branżowego.

7. Ocena dotychczasowej współpracy przedsiębiorstw z Politechniką Białostocką

Dotychczasową współpracę z Politechniką Białostocką przedsiębiorstwa oceniły pozytywnie. Wśród produkcyjnych połowa uznała ją za bardzo dobrą, a 33% wskazało „trudno powiedzieć”. Firmy usługowe oceniały ją w większości jako dobrą (50%) lub bardzo dobrą (33%). Przedsiębiorstwa handlowe, budowlane i mieszane w większości uznały współpracę za bardzo dobrą.

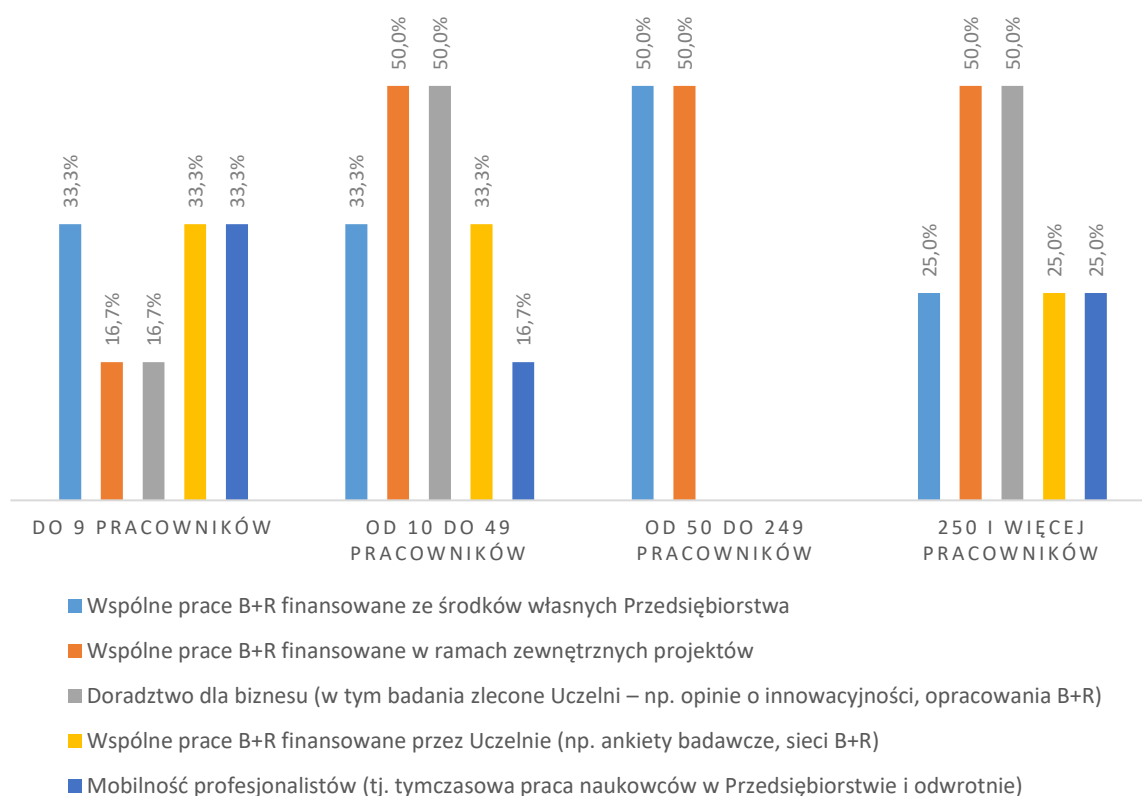
8. **Zainteresowanie przedsiębiorstw współpracą z Politechniką Białostocką w obszarze B+R**
Większość firm produkcyjnych, usługowych i handlowych jest zainteresowana dalszą współpracą B+R z Politechniką Białostocką, przy czym część zastrzega, że zależy to od atrakcyjności oferty. Jedno przedsiębiorstwo usługowe zadeklarowało brak zainteresowania.
9. **Potrzeba i możliwość prowadzenia wspólnych badań w zakresie struktury organizacyjnej, pracowników i doskonalenia środowiska pracy**
Najczęściej wskazywaną potrzebą we wspólnych badaniach wśród firm produkcyjnych jest podnoszenie kompetencji twardych i miękkich oraz poprawa jakości pracy (po 67%). Przedsiębiorstwa usługowe koncentrują się na kompetencjach twardych (67%) i jakości pracy (50%). Firmy handlowe dostrzegają potrzebę działań w wielu obszarach, a przedsiębiorstwa budowlane i mieszane deklarują współpracę we wszystkich wskazanych kategoriach.
10. **Potrzeba i możliwość prowadzenia wspólnych badań w zakresie tworzenia nowych lub udoskonalania już istniejących produktów/usług/technologii lub jakości produktów/usług**
Wszystkie przedsiębiorstwa produkcyjne chcą prowadzić badania dotyczące nowych materiałów, technologii, designu i usprawnień produktów. 67% wskazuje także na prace koncepcyjne, projektowe i prototypowe. Firmy usługowe i handlowe koncentrują się głównie na tych ostatnich, a przedsiębiorstwa budowlane i mieszane widzą potrzebę badań we wszystkich obszarach.
11. **Potrzeba i możliwość prowadzenia wspólnych badań w zakresie procesu produkcji/świadczenia usług**
Wszystkie firmy produkcyjne, budowlane i mieszane oraz większość usługowych i handlowych dostrzegają potrzebę badań związanych z Przemysłem 4.0/5.0 i automatyzacją produkcji. Wysokie zainteresowanie dotyczy także sztucznej inteligencji i uczenia maszynowego, a część firm usługowych wskazuje również na możliwości w obszarze AR/VR.
12. **Preferowane formy współpracy przedsiębiorstw z Politechniką Białostocką**
Ponad 80% przedsiębiorstw produkcyjnych i 67% usługowych deklaruje chęć udziału we wspólnych projektach badawczych złożonych przez uczelnię. Dużym zainteresowaniem cieszą się też projekty inicjowane przez przedsiębiorstwa, wykorzystanie aparatury uczelni oraz zlecenie prac badawczych.
13. **Preferowane sposoby zarządzania prawami majątkowymi do rezultatów prac badawczych prowadzonych w ramach wspólnych projektów**
W zakresie praw majątkowych do wyników badań dominującym rozwiązaniem jest współdzielenie ich pomiędzy uczelnią a przedsiębiorstwami (33%–67% w zależności od profilu). Część firm – szczególnie produkcyjne, mieszane i handlowe – preferuje, aby prawa pozostały wyłącznie w przedsiębiorstwach.
14. **Działania przedsiębiorstw mające na celu podniesienie ich innowacyjności**
Najczęściej podejmowanym działaniem na rzecz innowacyjności jest współpraca z innymi podmiotami (od 33% do 100% w zależności od profilu). Firmy często przeznaczają też część zysków na innowacje, a wśród produkcyjnych ponad 33% posiada lub planuje własne centra badawczo-rozwojowe.
15. **Przynależność przedsiębiorstw do stowarzyszeń branżowych, klastrów lub innych organizacji skupiających firmy**
Największą aktywność w stowarzyszeniach, klastrach i organizacjach branżowych wykazują firmy produkcyjne, budowlane i mieszane (100%), podczas gdy wśród usługowych odsetek ten wynosił 17%, a w handlowych – 33%.
16. **Bariery we wprowadzaniu innowacji w przedsiębiorstwach**
Najczęściej wskazywaną barierą innowacyjności wśród firm produkcyjnych jest brak finansowania (50%), a także czynniki geopolityczne i niedobory kadrowo-organizacyjne (po 33%). W usługowych dominowały problemy z komercjalizacją (67%), brak wiedzy i doświadczenia, finansów, wsparcia prawnego i zasobów (po 50%). W firmach handlowych, budowlanych i mieszanych sytuacja była zbliżona.

- 17. Szacunkowa liczba studentów, którym przedsiębiorstw mogą zaproponować praktyki i staże**
Największe zainteresowanie przyjmowaniem studentów na praktyki i staże wykazują firmy produkcyjne – szczególnie wobec Wydziału Mechanicznego, Elektrycznego, Inżynierii Zarządzania i Informatyki. Firmy usługowe preferują studentów Architektury, Budownictwa i Elektrycznego, handlowe – Budownictwa, Elektrycznego, Inżynierii Zarządzania i Mechanicznego. Przedsiębiorstwa budowlane i mieszane również wskazały wybrane wydziały, najczęściej Architektury, Budownictwa i Mechanicznego.
- 18. Oczekiwania przedsiębiorstw wobec studentów Politechniki Białostockiej, podejmujących staż lub praktykę**
Od studentów przedsiębiorstwa oczekują przede wszystkim umiejętności praktycznych, wsparcia przy realizacji projektów, kompetencji społecznych oraz znajomości narzędzi AI. Firmy mieszane kładą szczególny nacisk na gotowość do działań zwiększających efektywność przedsiębiorstwa.
- 19. Kompetencje miękkie, które powinien posiadać absolwent Politechniki Białostockiej, celem zaspokojenia potrzeb przedsiębiorstw**
Najważniejsze kompetencje miękkie oczekiwane od absolwentów to praca zespołowa, kreatywność, inicjatywa i komunikacja interpersonalna. Dodatkowo firmy usługowe wskazują na potrzebę znajomości podstaw przedsiębiorczości, a handlowe – większą wagę przywiązują do kreatywności i inicjatywy.
- 20. Potrzeba wsparcia przedsiębiorstw ze strony uczelni w poszczególnych obszarach**
Wsparcia uczelni przedsiębiorstwa oczekują przede wszystkim w zakresie uzupełniania zasobów kadrowych, redukcji kosztów energii, dywersyfikacji działalności oraz wdrażania narzędzi AI. Firmy produkcyjne wskazują także na logistykę zewnętrzną i przeciwdziałanie skutkom przerwania łańcuchów dostaw.

6. OBECNY STAN ORAZ PERSPEKTYWY WSPÓŁPRACY PRZEDSIĘBIORSTW Z UCZELNIAMI W ZAKRESIE BADAŃ I ROZWOJU (B+R) – WYNIKI BADAŃ Z UWZGLĘDNIENIEM WIELKOŚCI PRZEDSIĘBIORSTWA

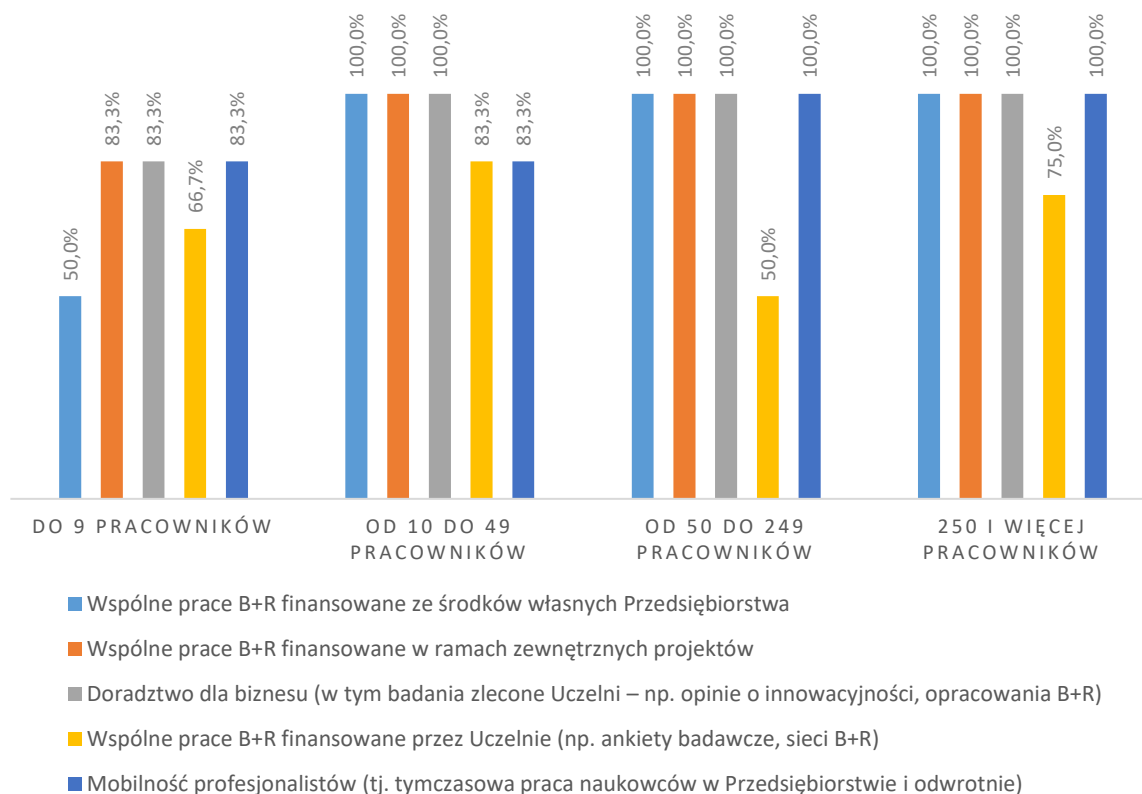
Pytanie 11. Czy Przedsiębiorstwo obecnie współpracuje z Uczelniami w zakresie badań i rozwoju (B+R)? (rys. 46)

Rys. 45. Obecna współpraca przedsiębiorstw z uczelniami w zakresie badań i rozwoju (B+R) (Źródło: opracowanie własne)

Przedsiębiorstwa różnej wielkości biorące udział w badaniu współpracują z uczelniami w obszarze badań i rozwoju (B+R). W mikroprzedsiębiorstwach (do 9 pracowników) najczęściej wskazywaną formą współpracy była realizacja wspólnych prac B+R finansowanych ze środków własnych firmy (33,3%) lub uczelni (33,3%), a także mobilność profesjonalistów (33,3%). Małe przedsiębiorstwa (10–49 pracowników) współpracowały głównie przy pracach B+R finansowanych w ramach zewnętrznych projektów (50,0%), ale także ze środków własnych (33,3%) i środków uczelni (33,3%), jak również w obszarze doradztwa dla biznesu (50,0%). W średnich firmach (50–249 pracowników) połowa respondentów zadeklarowała współpracę przy pracach B+R finansowanych ze środków własnych przedsiębiorstwa (50,0%) oraz w ramach zewnętrznych projektów (50,0%). Z kolei w dużych przedsiębiorstwach (250 i więcej pracowników) najczęściej wskazywano na współpracę w zakresie realizacji wspólnych prac B+R finansowanych w ramach zewnętrznych projektów (50,0%) oraz doradztwa dla biznesu (50,0%).

Pytanie 12. Czy Przedsiębiorstwo w przyszłości planuje współpracę z Uczelniami w zakresie badań i rozwoju (B+R)? (rys. 47)

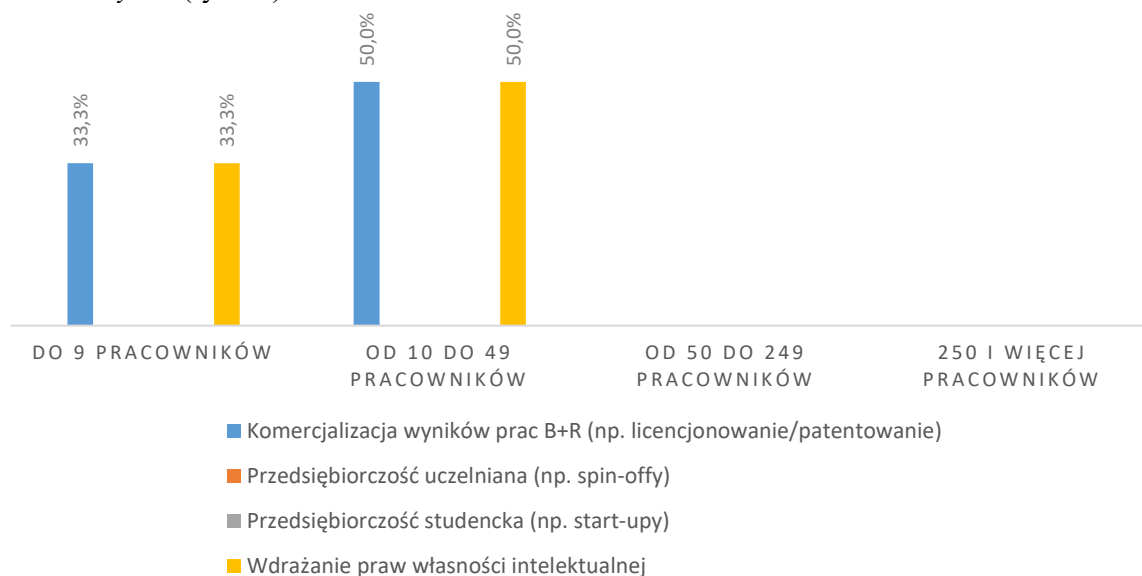

Rys. 46. Współpraca przedsiębiorstw z uczelniami w zakresie badań i rozwoju (B+R) w przyszłości (Źródło: opracowanie własne)

W mikroprzedsiębiorstwach (do 9 pracowników) większość firm (83,3%) planuje w przyszłości realizację wspólnych prac B+R z uczelnią finansowanych w ramach zewnętrznych projektów, a także współpracę w zakresie doradztwa dla biznesu i mobilności profesjonalistów. Przedsiębiorstwa zatrudniające od 10 do 49 pracowników deklarują współpracę z uczelniami głównie przy realizacji prac B+R finansowanych ze środków własnych (100,0%) oraz w ramach zewnętrznych projektów (100,0%), jak również w obszarze doradztwa dla biznesu (100,0%). Duża część z nich (83,3%) byłaby ponadto zainteresowana realizacją prac B+R finansowanych przez uczelnię oraz mobilnością profesjonalistów. Podobne deklaracje złożono w średnich (50–249 pracowników) i dużych przedsiębiorstwach zatrudniających 250 i więcej pracowników.

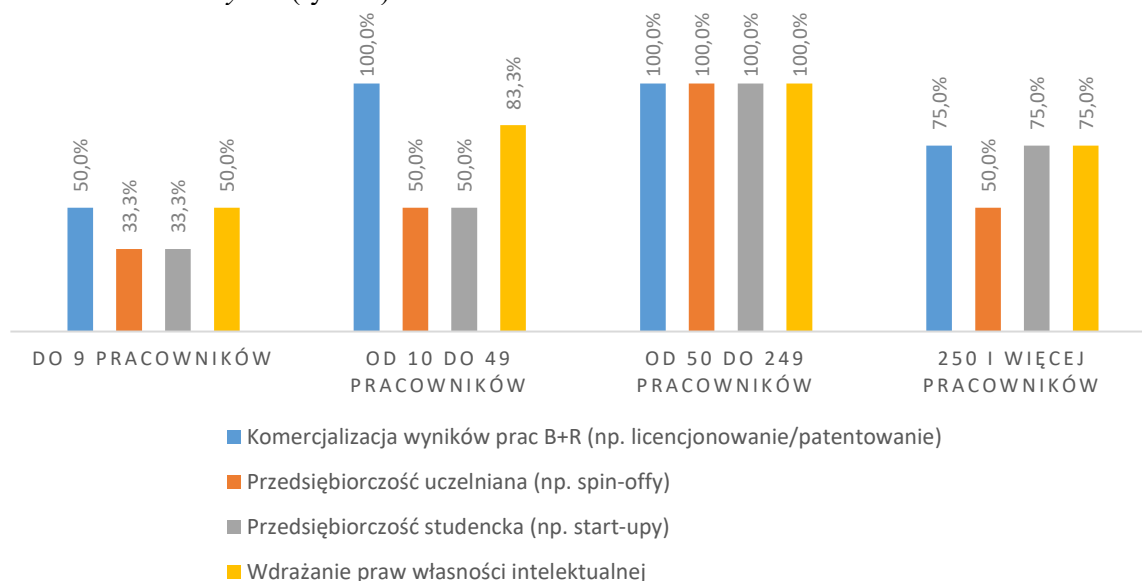
Pytanie 13. Czy Przedsiębiorstwo obecnie współpracuje z Uczelniami w zakresie tworzenia wartości intelektualnych? (rys. 48)

Rys. 47. Obecna współpraca przedsiębiorstw z uczelniami w zakresie tworzenia wartości (Źródło: opracowanie własne)

Mniejsze przedsiębiorstwa biorące udział w badaniu w ograniczonym zakresie współpracują z uczelniami w obszarze tworzenia wartości – głównie w kwestiach związanych z komercjalizacją wyników prac B+R (do 9 pracowników – 33,3%; od 10 do 49 pracowników – 50,0%) oraz wdrażaniem praw własności intelektualnej (do 9 pracowników – 33,3%; od 10 do 49 pracowników – 50,0%). W większych firmach taka współpraca nie została odnotowana.

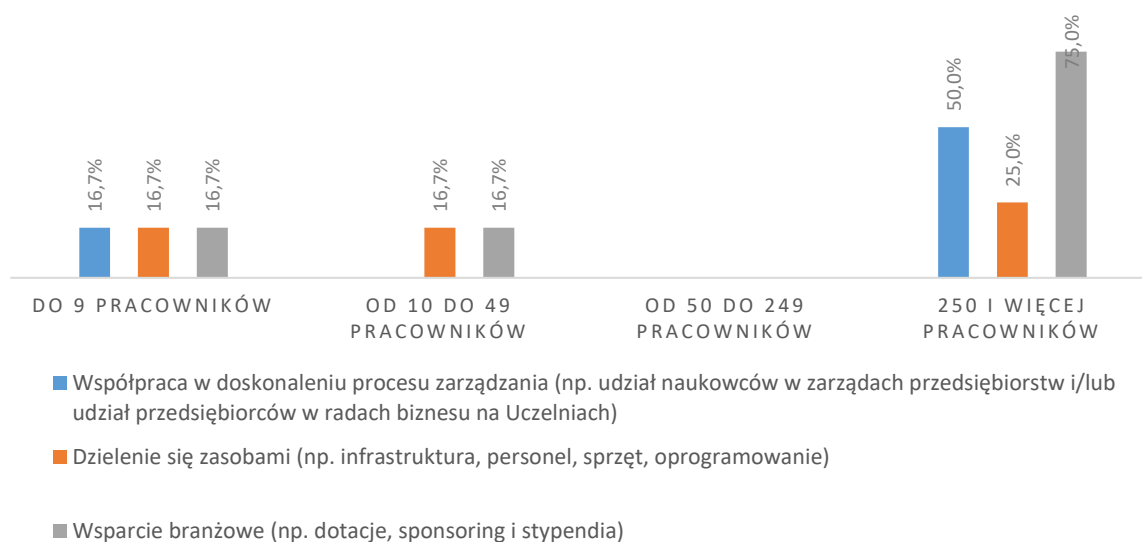
Pytanie 14. Czy Przedsiębiorstwo w przyszłości planuje współpracę z Uczelniami w zakresie tworzenia wartości intelektualnych? (rys. 49)

Rys. 48. Planowana współpraca przedsiębiorstw z uczelniami w zakresie tworzenia wartości (Źródło: opracowanie własne)

Połowa mikroprzedsiębiorstw (zatrudniających do 9 pracowników) planuje w przyszłości współpracę z uczelniami w zakresie tworzenia wartości – głównie w obszarze komercjalizacji wyników prac B+R oraz wdrażania praw własności intelektualnej. Podobnie wygląda sytuacja w małych przedsiębiorstwach (10–49 pracowników), gdzie współpraca ma obejmować zarówno komercjalizację wyników prac B+R (100,0%), jak i wdrażanie praw własności intelektualnej (83,3%). Wszystkie średnie firmy (50–249 pracowników) deklarują współpracę z uczelniami we wszystkich wymienionych obszarach. Z kolei większość dużych przedsiębiorstw (250 i więcej pracowników) planuje ją głównie w obszarze komercjalizacji wyników prac B+R (75,0%), przedsiębiorczości studenckiej (75,0%) oraz wdrażania praw własności intelektualnej (75,0%).

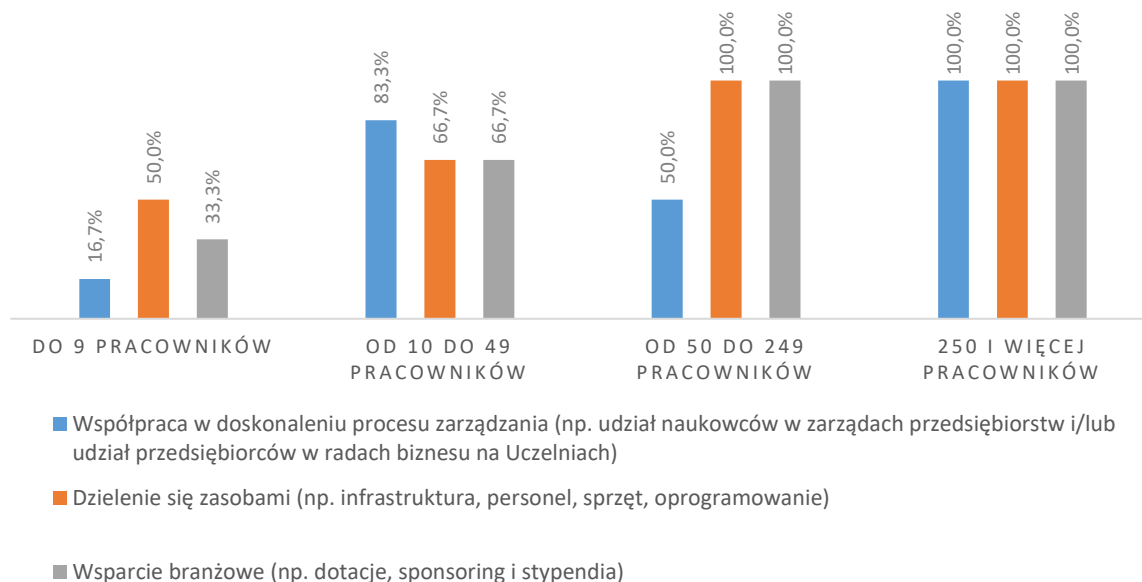
Pytanie 15. Czy Przedsiębiorstwo obecnie współpracuje z Uczelniami w zakresie zarządzania? (rys. 50)

Rys. 49. Współpraca przedsiębiorstw z uczelniami w zakresie zarządzania (Źródło: opracowanie własne)

W przedsiębiorstwach zatrudniających do 9 pracowników współpraca z uczelniami koncentruje się na doskonaleniu procesu zarządzania (16,7%), dzieleniu się zasobami (16,7%) oraz wsparciu branżowym (16,7%). Podobnie wygląda to w małych firmach (10–49 pracowników), gdzie około 17% deklaruje współpracę w obszarze dzielenia się zasobami i wsparcia branżowego. W średnich przedsiębiorstwach (50–249 pracowników) nie odnotowano współpracy z uczelniami w zakresie zarządzania. Natomiast w dużych firmach (250 i więcej pracowników) współpraca dotyczy przede wszystkim wsparcia branżowego (75,0%) oraz doskonalenia procesów zarządzania (50,0%).

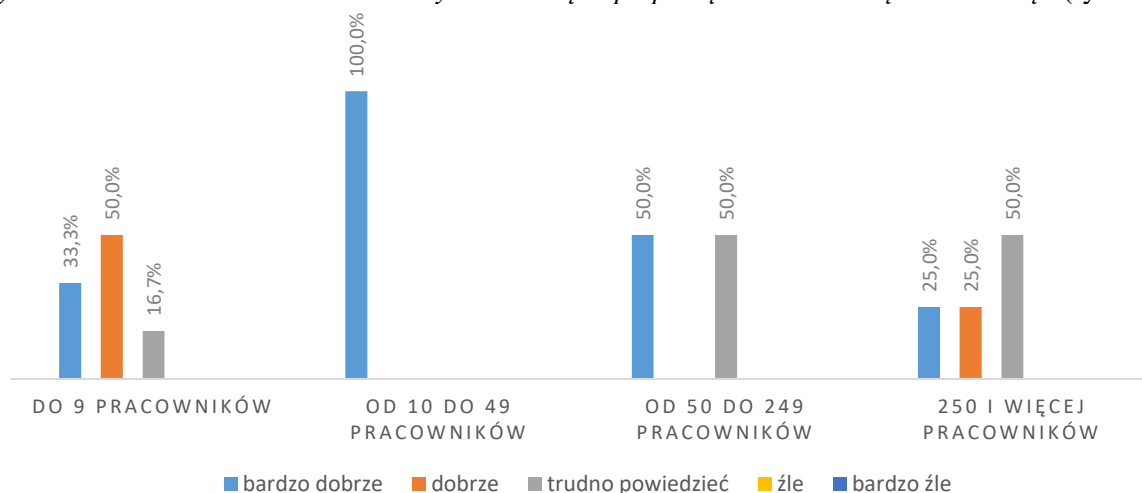
Pytanie 16. Czy Przedsiębiorstwo w przyszłości planuje współpracę z Uczelniami w zakresie zarządzania? (rys. 51)

Rys. 50. Planowana współpraca przedsiębiorstw z uczelniami w zakresie zarządzania (Źródło: opracowanie własne)

Połowa przedsiębiorstw zatrudniających do 9 pracowników planuje w przyszłości współpracę z uczelniami w zakresie dzielenia się zasobami, a około 33,0% w obszarze wsparcia branżowego. Ponad 80% małych firm (od 10 do 49 pracowników) planuje współpracę w zakresie doskonalenia procesu zarządzania, a 66,7% w obszarze dzielenia się zasobami oraz wsparcia branżowego. Firmy zatrudniające od 50 do 249 pracowników deklarują plany współpracy w zakresie wsparcia branżowego (100,0%) oraz dzielenia się zasobami (100,0%). Wszystkie duże przedsiębiorstwa biorące udział w badaniu planują współpracę we wszystkich wskazanych obszarach.

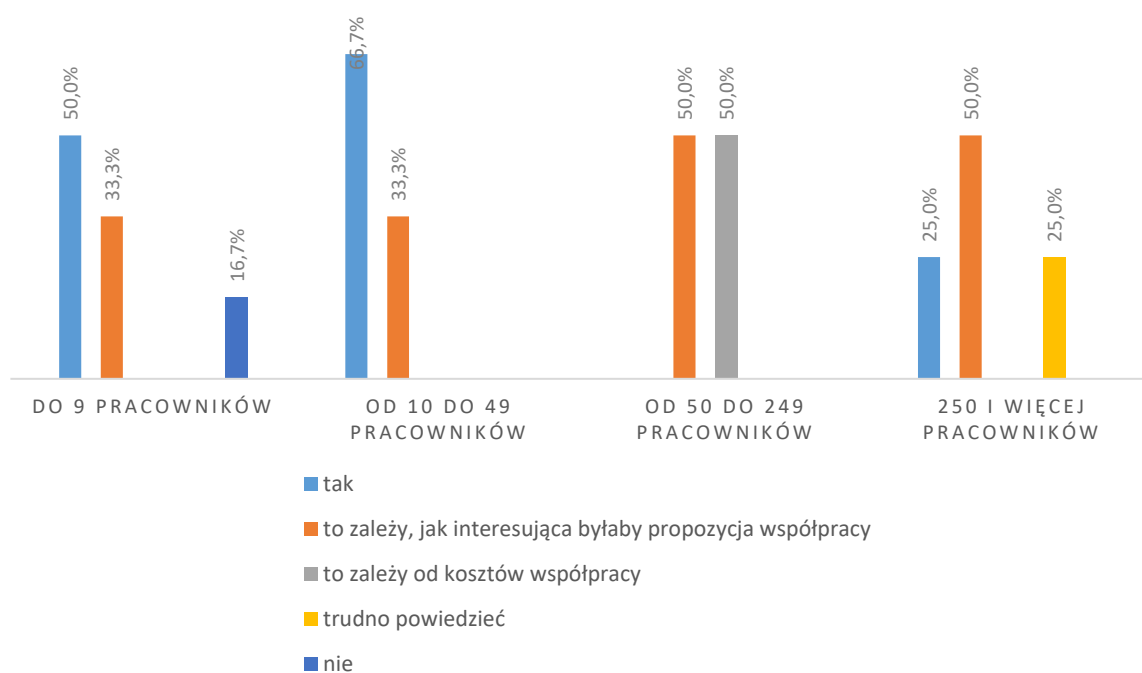
Pytanie 17. Jak oceniacie Państwo dotychczasową współpracę z Politechniką Białostocką? (rys. 52)

Rys. 51. Ocena dotychczasowej współpracy przedsiębiorstw z Politechniką Białostocką (Źródło: opracowanie własne)

Większość mikroprzedsiębiorstw (zatrudniających do 9 pracowników) była zadowolona z dotychczasowej współpracy z Politechniką Białostocką – połowa oceniła ją jako dobrą, a około 33,0% jako bardzo dobrą. Wszystkie firmy zatrudniające od 10 do 49 osób uznały współpracę z uczelnią za bardzo dobrą. Wśród średnich przedsiębiorstw połowa respondentów (1 firma) oceniła ją dobrze, a pozostała część wybrała odpowiedź „trudno powiedzieć”. Natomiast w przypadku dużych firm, zatrudniających 250 i więcej pracowników, 50,0% zaznaczyło odpowiedź „trudno powiedzieć”.

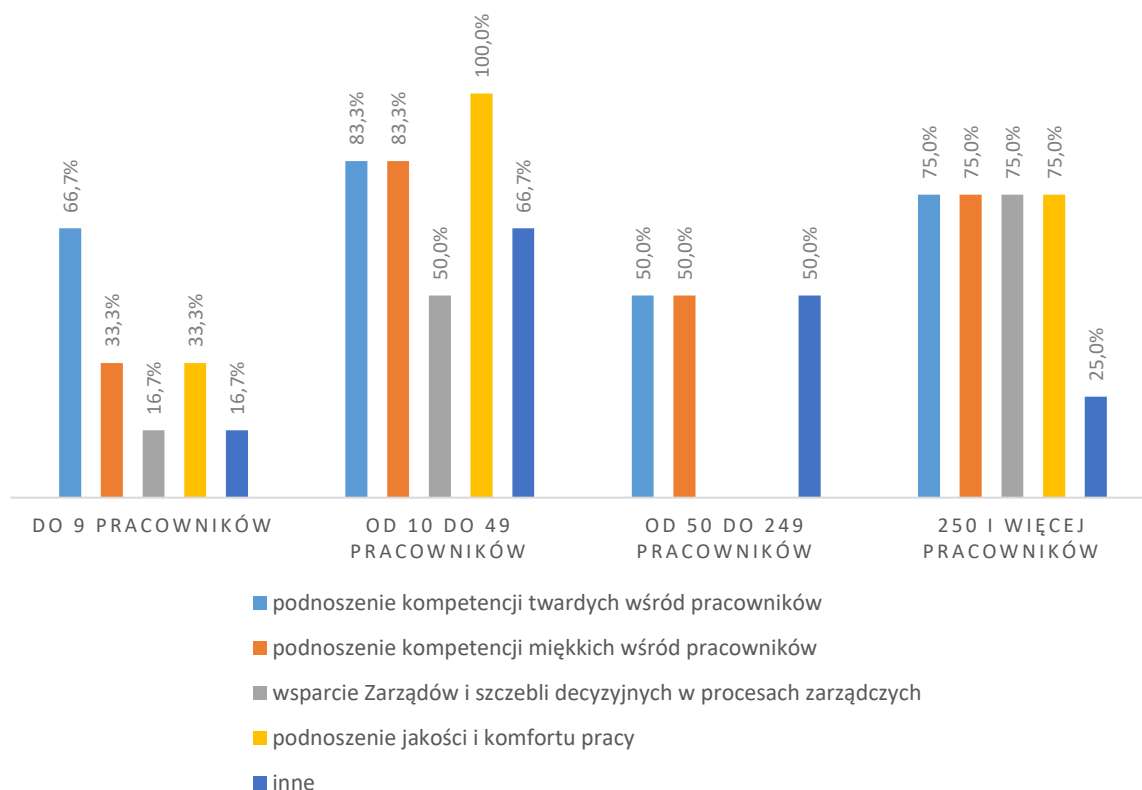
Pytanie 19. Czy Przedsiębiorstwo jest zainteresowane współpracą z Politechniką Białostocką w obszarze B+R? (rys. 53)

Rys. 52. Zainteresowanie przedsiębiorstw w kwestii współpracy z Politechniką Białostocką w obszarze B+R
Źródło: opracowanie własne

Znaczna część przedsiębiorstw biorących udział w badaniu deklaruje zainteresowanie współpracą z Politechniką Białostocką w obszarze B+R. Jednocześnie wielu respondentów podkreśliło, że decyzja o jej podjęciu zależałaby w dużej mierze od atrakcyjności danej oferty. W grupie mikrofirm (do 9 pracowników) niecałe 17% zadeklarowało brak zainteresowania taką współpracą.

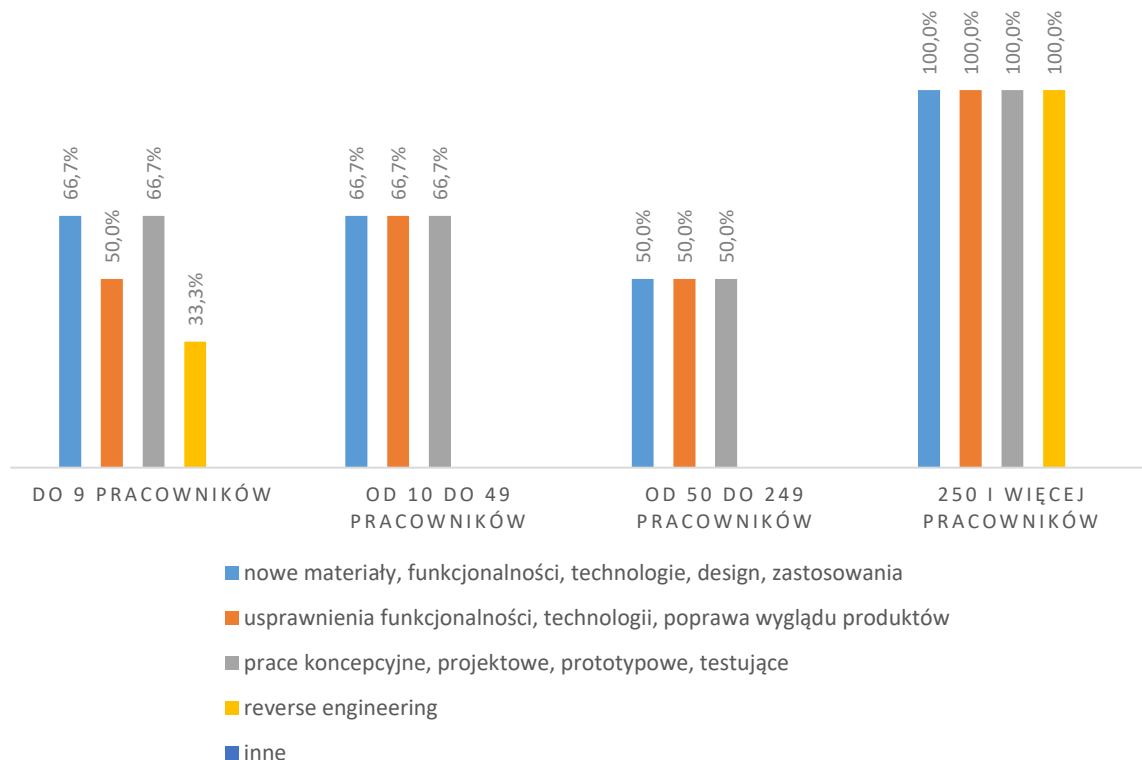
Pytanie 20. Czy dostrzegają Państwo potrzebę i możliwość prowadzenia wspólnych badań w zakresie struktury organizacyjnej, pracowników i doskonalenia środowiska pracy? (rys. 54)

Rys. 53. Potrzeba i możliwość prowadzenia wspólnych badań w zakresie struktury organizacyjnej, pracowników i doskonalenia środowiska pracy (Źródło: opracowanie własne)

W mikroprzedsiębiorstwach (do 9 pracowników) wskazano potrzebę prowadzenia wspólnych badań w zakresie podnoszenia kompetencji twardych (66,7%) i miękkich (33,3%) pracowników, a także poprawy jakości i komfortu pracy (33,3%). W małych firmach (10–49 pracowników) najczęściej podkreślano znaczenie poprawy jakości i komfortu pracy (100,0%), a także rozwijania kompetencji twardych (83,3%) i miękkich (83,3%). Podobne wyniki odnotowano w średnich przedsiębiorstwach, zatrudniających od 50 do 249 osób. Natomiast wśród dużych firm (250 i więcej pracowników) większość (75,0%) zadeklarowała potrzebę prowadzenia wspólnych badań we wszystkich wymienionych obszarach.

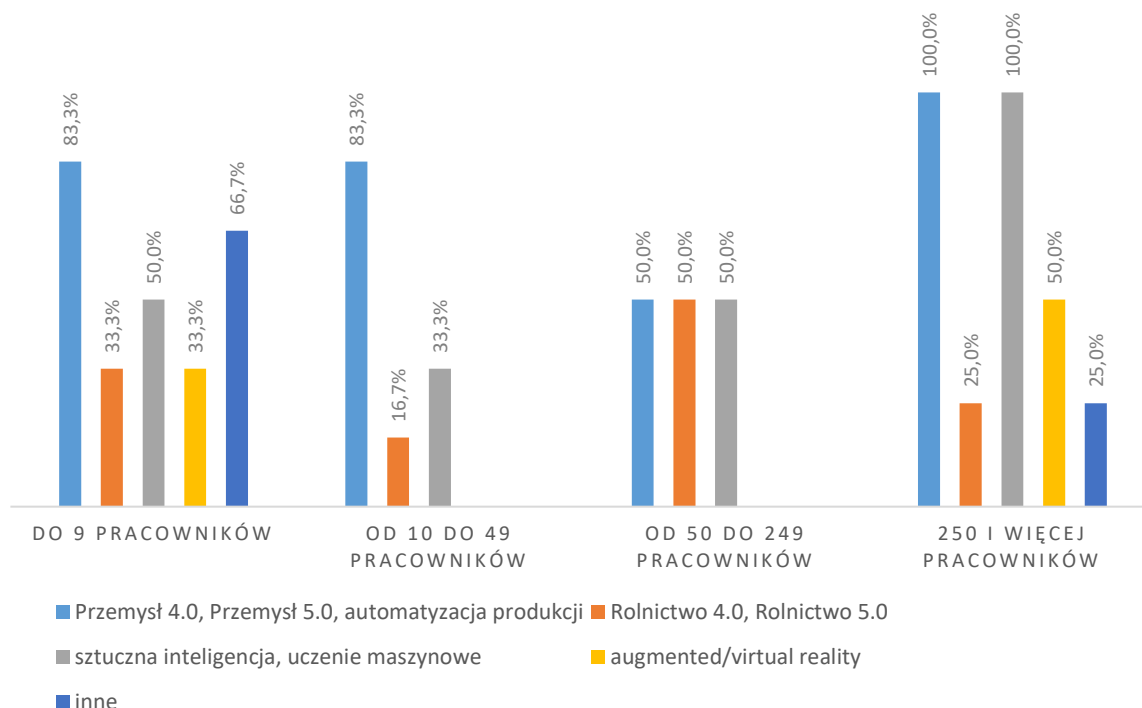
Pytanie 22. Czy dostrzegają Państwo potrzebę i możliwość prowadzenia wspólnych badań w zakresie tworzenia nowych lub udoskonalania już istniejących produktów/usług/technologii lub jakości produktów/usług? (rys. 55)

Rys. 54. Potrzeba i możliwość prowadzenia wspólnych badań w zakresie tworzenia nowych lub udoskonalania już istniejących produktów/usług/technologii lub jakości produktów/usług (Źródło: opracowanie własne)

Niespełna 70% firm zatrudniających do 9 osób wskazało na potrzebę prowadzenia wspólnych badań nad nowymi materiałami, technologiami, funkcjonalnościami, designem i zastosowaniami, a także nad pracami koncepcyjnymi, projektowymi, prototypowymi i testującymi. Wśród przedsiębiorstw liczących od 10 do 49 pracowników podobny odsetek (niespełna 70%) zadeklarował zainteresowanie badaniami obejmującymi zarówno nowe materiały, funkcjonalności i technologie, jak i usprawnienia technologiczne, poprawę wyglądu produktów oraz prace koncepcyjne, projektowe, prototypowe i testowe. Połowa średnich firm (50–249 pracowników) wskazała na potrzebę badań w tych samych obszarach. Natomiast wszystkie największe podmioty, zatrudniające 250 i więcej pracowników, dostrzegają możliwość współpracy we wszystkich wymienionych wcześniej obszarach, a dodatkowo także w zakresie reverse engineering.

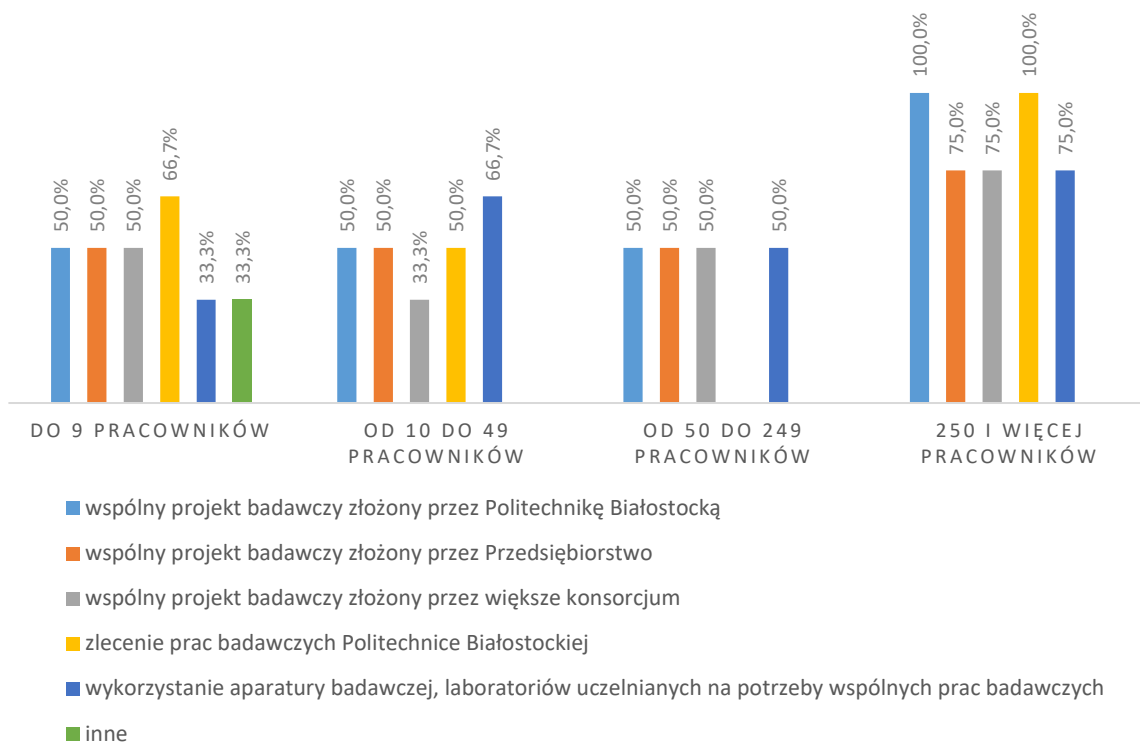
Pytanie 24. Czy dostrzegają Państwo potrzebę i możliwość prowadzenia wspólnych badań w zakresie procesu produkcji/świadczenia usług? (rys. 56)

Rys. 55. Potrzeba i możliwość prowadzenia wspólnych badań w zakresie procesu produkcji/świadczenia usług (Źródło: opracowanie własne)

W większości firm zatrudniających do 9 osób dostrzega się potrzebę prowadzenia wspólnych badań w obszarze Przemysłu 4.0, Przemysłu 5.0 i automatyzacji produkcji (83,3%), a także w zakresie sztucznej inteligencji i uczenia maszynowego (50,0%). Spora część tych przedsiębiorstw (66,7%) wskazała również inne potencjalne obszary współpracy badawczej. Podobne wyniki uzyskano w pozostałych grupach firm – najczęściej wskazywano zainteresowanie badaniami dotyczącymi Przemysłu 4.0, Przemysłu 5.0, automatyzacji produkcji oraz zagadnień związanych ze sztuczną inteligencją i uczeniem maszynowym.

Pytanie 26. Jaką formą współpracy z Politechniką Białostocką w zakresie B+R jest zainteresowane Państwa Przedsiębiorstwo? (rys. 57)

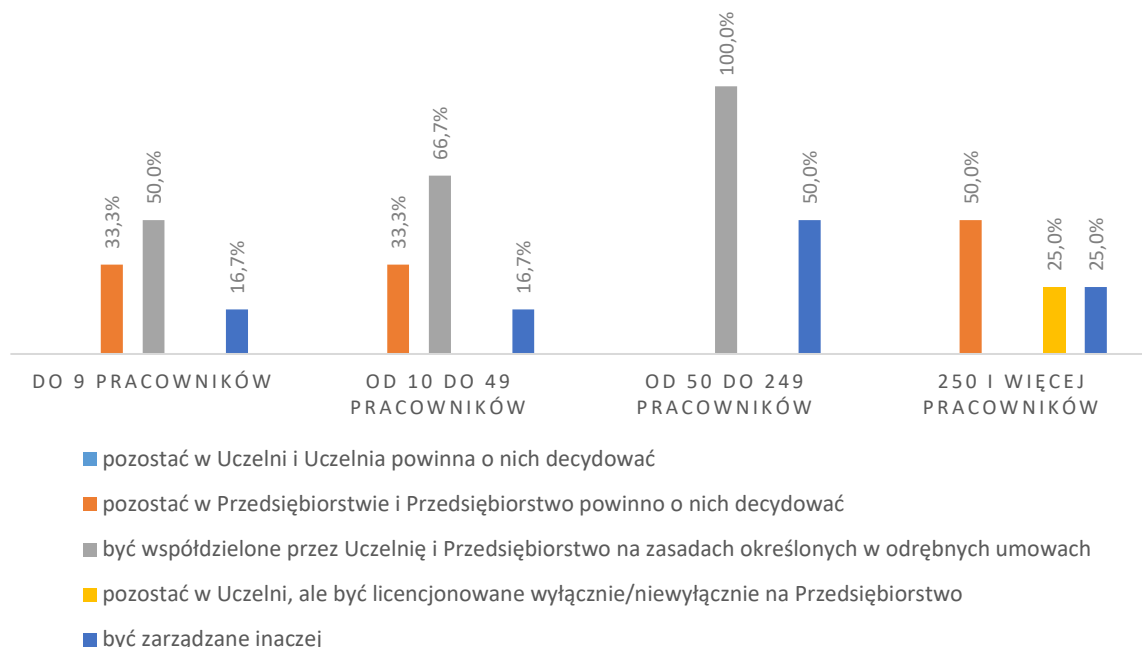

Rys. 56. Forma współpracy z Politechniką Białostocką jaką byłyby zainteresowane przedsiębiorstwa w zakresie prac B+R (Źródło: opracowanie własne)

Większość firm zatrudniających do 9 pracowników (66,7%) deklaruje zainteresowanie zlecaniem prac badawczych Politechnice Białostockiej. Połowa z nich rozważyłaby również realizację wspólnych projektów składanych przez przedsiębiorstwo, konsorcjum lub samą Uczelnię. W małych przedsiębiorstwach (10–49 pracowników) niespełna 70% respondentów wskazało na chęć korzystania z aparatury badawczej i laboratoriów uczelnianych. Połowa z nich wyraziła także gotowość do współpracy przy projektach przygotowanych zarówno przez firmę, jak i przez Politechnikę Białostocką, a także do zlecania prac badawczych. W przypadku średnich firm, zatrudniających od 50 do 249 osób, najczęściej wybierane formy współpracy to wspólne projekty badawcze inicjowane przez przedsiębiorstwo, uczelnię lub konsorcjum (po 50,0%), a także korzystanie z laboratoriów i aparatury badawczej (50,0%). Z kolei wszystkie największe przedsiębiorstwa, liczące 250 i więcej pracowników, były zainteresowane projektami złożonymi przez Politechnikę Białostocką oraz zlecaniem jej prac badawczych. Dużym powodzeniem cieszyły się także projekty przygotowane przez przedsiębiorstwa i konsorcja (75,0%) oraz możliwość korzystania z zaplecza laboratoryjnego uczelni (75,0%).

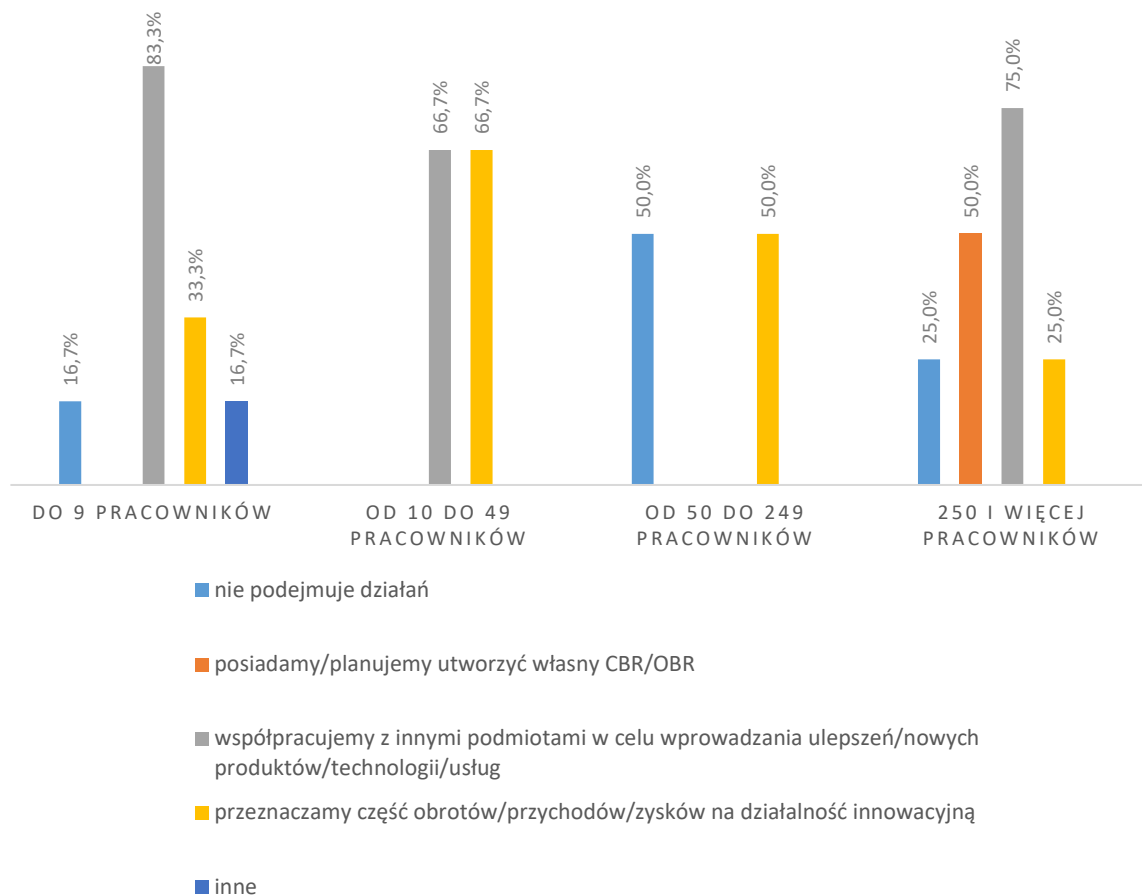
Pytanie 27. Czy Państwa zdaniem prawa majątkowe do rezultatów prac badawczych prowadzonych w ramach wspólnych projektów, niezależnie od ich formy powinny? (rys. 58)

Rys. 57. Prawa majątkowe dotyczące rezultatów prac badawczych prowadzonych w ramach wspólnych projektów, niezależnie od ich formy (Źródło: opracowanie własne)

W przypadku praw majątkowych dotyczących rezultatów prac badawczych realizowanych w ramach wspólnych projektów, najczęściej wskazywaną odpowiedzią było współdzielenie tych praw pomiędzy uczelnię a przedsiębiorstwo, na zasadach określonych w odrębnych umowach. Takie rozwiązanie poparło 50,0% najmniejszych firm (do 9 pracowników), 66,7% małych przedsiębiorstw zatrudniających od 10 do 49 osób oraz wszystkie średnie firmy (50–249 pracowników). Część badanych podmiotów była jednak zdania, że prawa majątkowe powinny pozostawać wyłącznie w rękach przedsiębiorstwa – taką opinię wyraziło 33,3% mikrofirm, 33,3% małych firm oraz połowa dużych przedsiębiorstw liczących 250 i więcej pracowników.

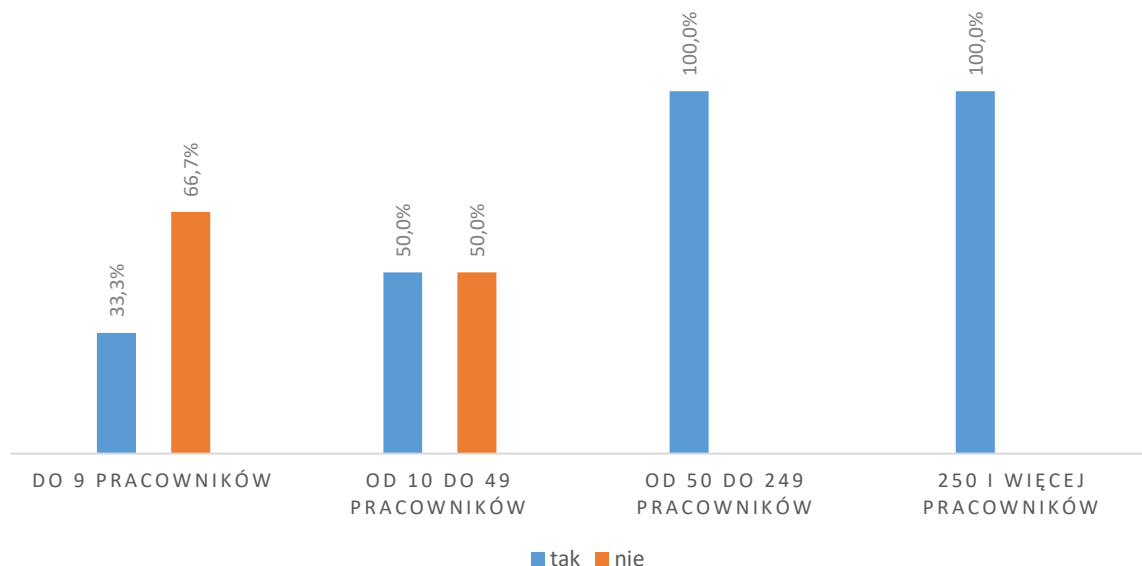
Pytanie 28. *Jakie działania mające na celu podniesienie swojej innowacyjności podejmuje Państwa Przedsiębiorstwo?* (rys. 59)

Rys. 58. Działania mające na celu podniesienie innowacyjności przedsiębiorstw (Źródło: opracowanie własne)

Zdecydowana większość najmniejszych firm, zatrudniających do 9 osób, wskazała, że głównym działaniem na rzecz podniesienia innowacyjności jest współpraca z innymi podmiotami przy wprowadzaniu nowych produktów, usług, technologii lub ulepszeń (83,3%). Nieco ponad jedna trzecia tej grupy zadeklarowała również przeznaczanie części obrotów, przychodów lub zysków na działalność innowacyjną. Podobne tendencje zaobserwowano wśród małych i średnich przedsiębiorstw – najczęściej wskazywano właśnie na reinwestowanie funduszy w innowacje oraz współpracę z partnerami zewnętrznymi. Z kolei połowa dużych firm (250 i więcej pracowników) posiada już własne centrum badawczo-rozwojowe lub planuje jego utworzenie, a ponad 70% prowadzi współpracę z innymi podmiotami.

Pytanie 29. Czy Państwa Przedsiębiorstwo należy do stowarzyszenia branżowego, klastra lub innej organizacji skupiającej firmy? (rys. 60)

Rys. 59. Przynależność przedsiębiorstw do stowarzyszenia branżowego, klastra lub innej organizacji skupiającej firmy (Źródło: opracowanie własne)

Prawie 70% najmniejszych firm, zatrudniających do 9 osób oraz połowa małych przedsiębiorstw (10–49 pracowników) nie należy do żadnego stowarzyszenia, klastra ani innej organizacji zrzeszającej firmy. Z kolei wszystkie średnie podmioty, liczące od 50 do 249 pracowników, jak również duże przedsiębiorstwa zatrudniające co najmniej 250 osób, zadeklarowały przynależność do stowarzyszeń branżowych, klastrów lub innych organizacji skupiających firmy.

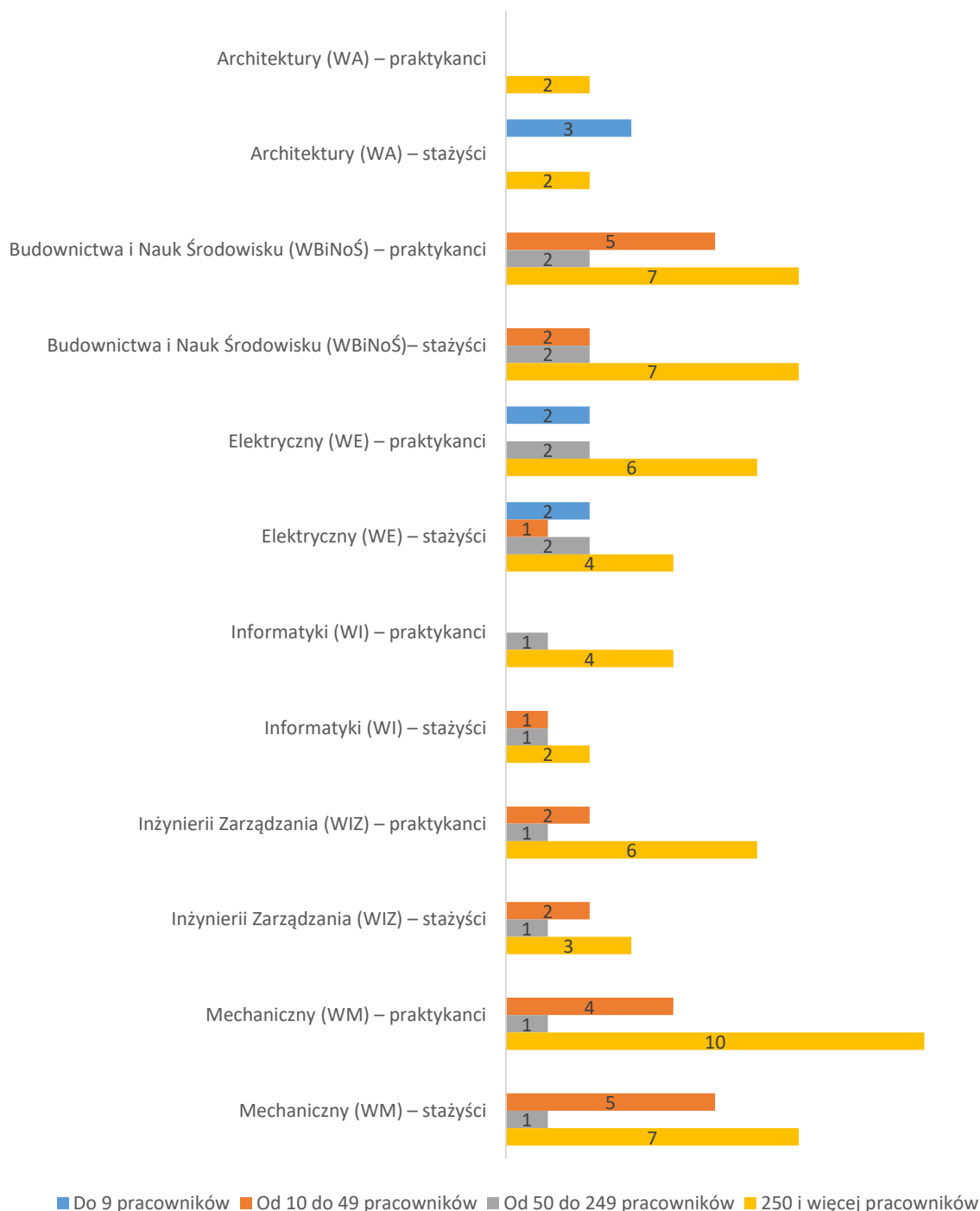
Pytanie 30. Jakie dostrzegacie Państwo bariery we wprowadzaniu innowacji w swoim przedsiębiorstwie? (rys. 61)

Rys. 60. Bariery we wprowadzaniu innowacji w przedsiębiorstwach (Źródło: opracowanie własne)

Najczęściej wskazywaną barierą we wprowadzaniu innowacji był brak środków finansowych oraz trudności w pozyskiwaniu funduszy i dofinansowań. Wśród problemów wymieniano także braki organizacyjne i kadrowe oraz wpływ sytuacji geopolitycznej na świecie. Ponad 80% najmniejszych przedsiębiorstw zatrudniających do 9 osób, wskazało także niedostateczne doświadczenie w zakresie komercjalizacji nowych rozwiązań.

Pytanie 31. Czy Państwa firma widzi celowość przyjmowania studentów Politechniki Białostockiej na praktyki i staże? Jeżeli tak, proszę oszacować liczbę studentów, którym mogą Państwo zaproponować praktyki i staże w Przedsiębiorstwie (średnio w najbliższym roku)? (rys. 62, tabela 6)

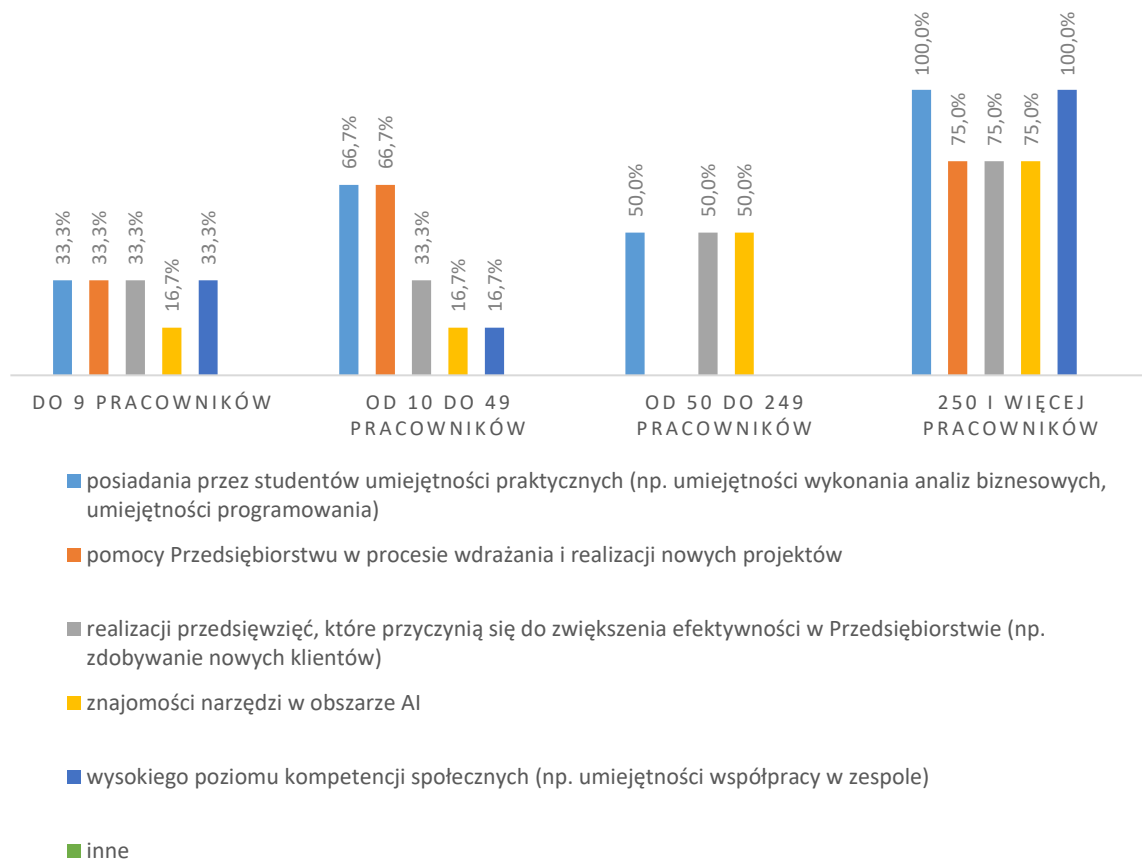
Rys. 61. Szacunkowa liczba studentów, którym przedsiębiorstw mogą zaproponować praktyki i staże (w podziale na wielkość przedsiębiorstwa) (Źródło: opracowanie własne)

Tab. 6. Szacunkowa liczba studentów, którym przedsiębiorstwa mogą zaproponować praktyki i staże (w podziale na wielkość przedsiębiorstwa) (Źródło: opracowanie własne)

	Do 9 pracowników	Od 10 do 49 pracowników	Od 50 do 249 pracowników	250 i więcej pracowników
Architektury (WA) – praktykanci	0	0	0	2
Architektury (WA) – stażyści	3	0	0	2
Budownictwa i Nauk Środowisku (WBiNoŚ) – praktykanci	0	5	2	7
Budownictwa i Nauk Środowisku (WBiNoŚ) – stażyści	0	2	2	7
Elektryczny (WE) – praktykanci	2	0	2	6
Elektryczny (WE) – stażyści	2	1	2	4
Informatyki (WI) – praktykanci	0	0	1	4
Informatyki (WI) – stażyści	0	1	1	2
Inżynierii Zarządzania (WIZ) – praktykanci	0	2	1	6
Inżynierii Zarządzania (WIZ) – stażyści	0	2	1	3
Mechaniczny (WM) – praktykanci	0	4	1	10
Mechaniczny (WM) – stażyści	0	5	1	7

Mikroprzedsiębiorstwa zatrudniające do 9 osób, najchętniej przyjąłby studentów z Wydziału Architektury (3 stażystów) oraz z Wydziału Elektrycznego (2 praktykantów i 2 stażystów). W grupie małych firm (10–49 pracowników) dominowały oferty kierowane do studentów Wydziału Budownictwa i Nauk o Środowisku (5 praktykantów i 2 stażystów), a dodatkowe miejsca proponowano również osobom z Wydziału Elektrycznego (1 stażysta), Informatyki (1 stażysta), Inżynierii Zarządzania (2 praktykantów i 2 stażystów) oraz Mechanicznego (4 praktykantów i 5 stażystów). W przypadku średnich przedsiębiorstw, liczących od 50 do 249 pracowników, najczęściej wskazywano kandydatów z Wydziału Budownictwa i Nauk o Środowisku (2 praktykantów i 2 stażystów) oraz Wydziału Elektrycznego (2 praktykantów i 2 stażystów), przy czym pojedyncze miejsca oferowano też studentom z Wydziału Informatyki, Inżynierii Zarządzania i Mechanicznego (po 1 praktykancie i 1 stażyscie). Największe podmioty gospodarcze zatrudniające co najmniej 250 osób, zadeklarowały gotowość przyjęcia studentów ze wszystkich wydziałów Politechniki Białostockiej. Najwięcej miejsc przewidziano tam jednak dla studentów Wydziału Mechanicznego (10 praktykantów i 7 stażystów), Budownictwa i Nauk o Środowisku (7 praktykantów i 7 stażystów), Wydziału Elektrycznego (6 praktykantów i 4 stażystów) oraz Inżynierii Zarządzania (6 praktykantów i 3 stażystów).

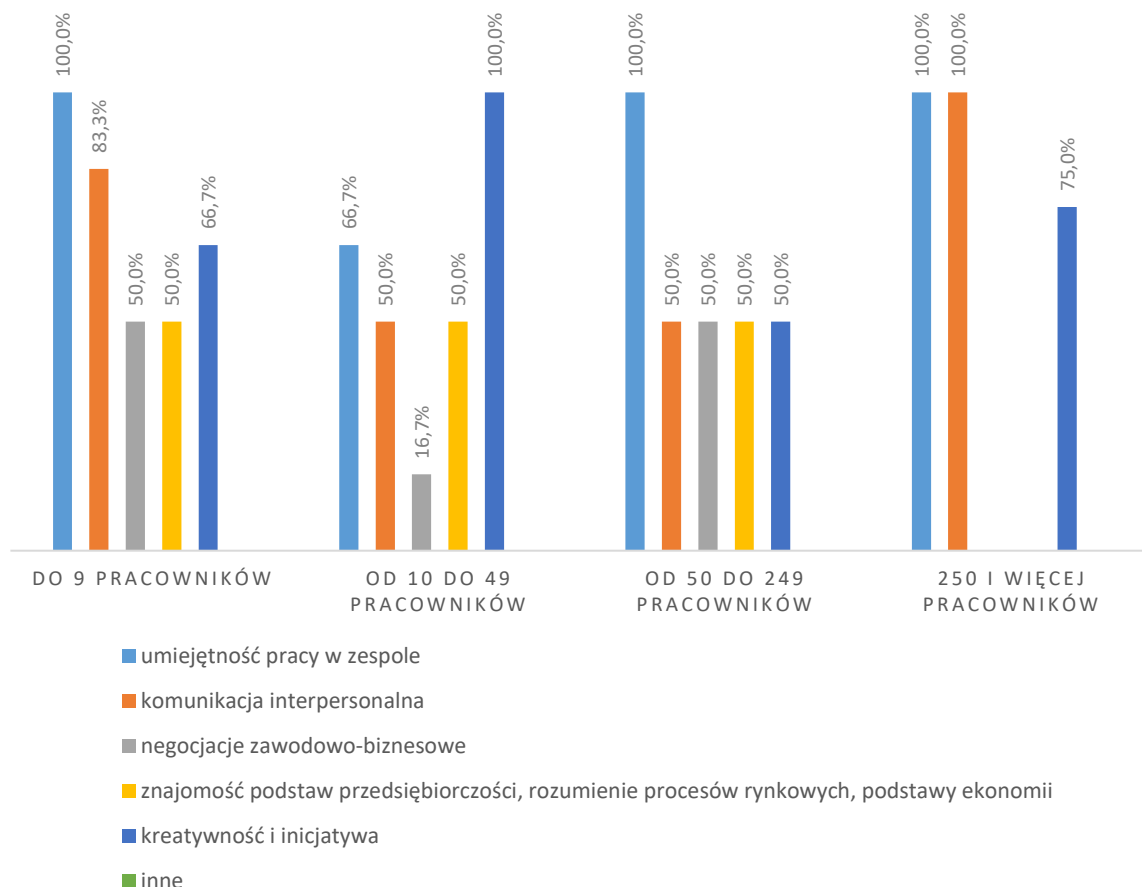
Pytanie 32. Jakie oczekiwania ma Przedsiębiorstwo wobec studentów Politechniki Białostockiej, podejmujących staż lub praktykę? (rys. 63)

Rys. 62. Oczekiwania przedsiębiorstw wobec studentów Politechniki Białostockiej, podejmujących staż lub praktykę (Źródło: opracowanie własne)

Najmniejsze przedsiębiorstwa, zatrudniające do 9 osób, oczekiwałyby od studentów przede wszystkim umiejętności praktycznych (33,3%), wsparcia przy wdrażaniu nowych projektów (33,3%), podejmowania działań zwiększających efektywność w firmie (33,3%) oraz wysokiego poziomu kompetencji społecznych (33,3%). W grupie małych firm, liczących od 10 do 49 pracowników, kluczowe byłyby umiejętności praktyczne (66,7%) oraz pomoc przy realizacji i wdrażaniu projektów (66,7%). Z kolei średnie przedsiębiorstwa (50–249 zatrudnionych) najczęściej wskazywały na potrzebę umiejętności praktycznych (50,0%), realizacji inicjatyw zwiększających efektywność przedsiębiorstwa (50,0%) oraz znajomości narzędzi związanych ze sztuczną inteligencją (50,0%). Największe podmioty gospodarcze, mające w swoich strukturach co najmniej 250 pracowników, oczekują natomiast od studentów wysokiego poziomu kompetencji praktycznych (100,0%) i społecznych (100,0%), a także wsparcia przy wdrażaniu nowych projektów (75,0%), działań poprawiających efektywność (75,0%) oraz znajomości narzędzi AI (75,0%).

Pytanie 33. Jakie kompetencje miękkie powinien posiadać absolwent Politechniki Białostockiej celem zaspokojenia potrzeb Państwa Przedsiębiorstwa? (rys. 64)

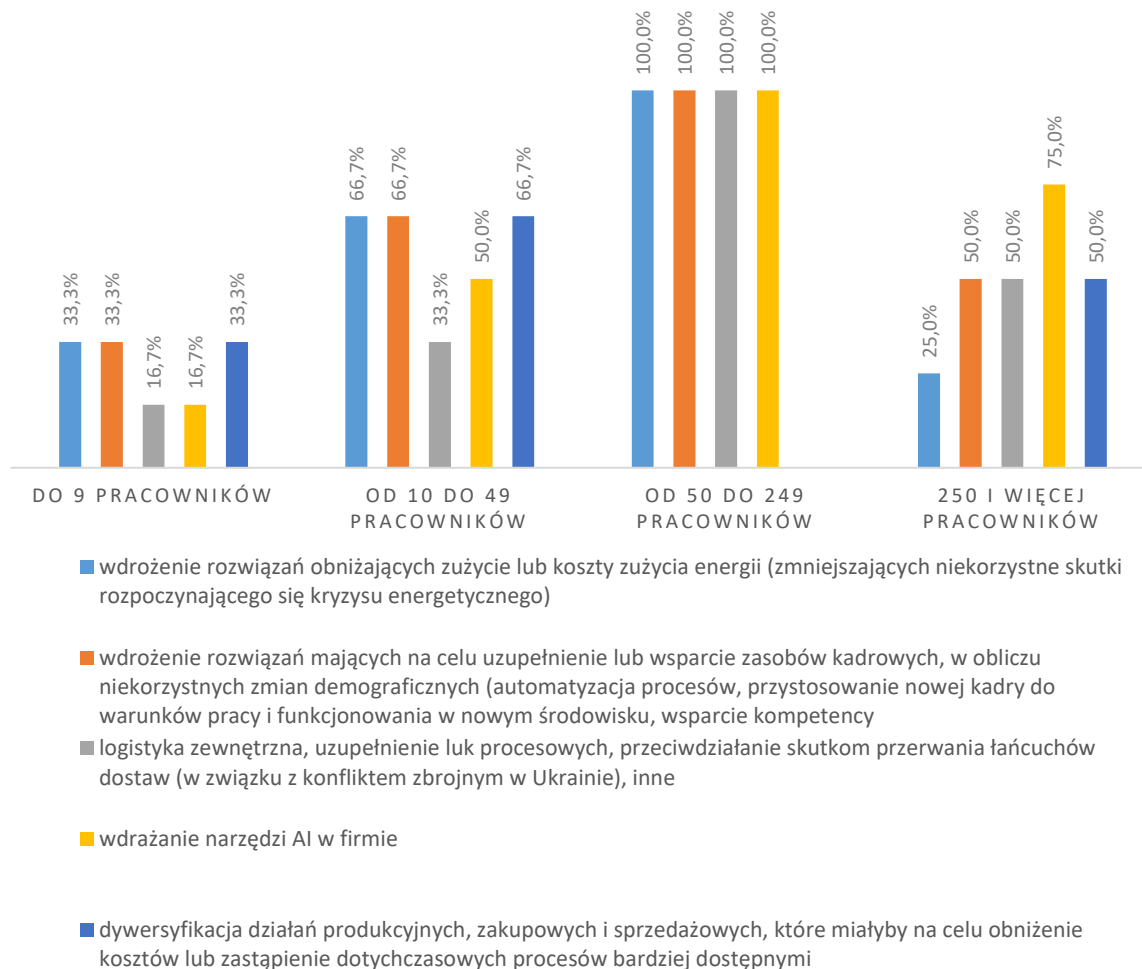
Rys. 63. Kompetencje miękkie, które powinien posiadać absolwent Politechniki Białostockiej, celem zaspokojenia potrzeb przedsiębiorstw (Źródło: opracowanie własne)

Najczęściej wskazywanymi przez przedsiębiorstwa kompetencjami miękkimi, oczekiwanymi od absolwentów Politechniki Białostockiej, są:

- umiejętność pracy w zespole - wskazywana przez wszystkie mikrofirmy (do 9 pracowników), a także przez średnie i duże przedsiębiorstwa (100,0%),
- komunikacja interpersonalna - szczególnie ważna dla 83,3% mikroprzedsiębiorstw, połowy małych firm (10–49 pracowników) i średnich podmiotów, a także dla wszystkich dużych firm,
- kreatywność i inicjatywa - doceniana przez 66,7% mikrofirm, 100,0% małych przedsiębiorstw, połowę średnich oraz 75,0% największych,
- znajomość podstaw przedsiębiorczości - oczekiwana przez połowę mikroprzedsiębiorstw, połowę małych firm i 50,0% średnich.

Pytanie 34. Czy Państwa Przedsiębiorstwo widzi potrzebę wsparcia ze strony Uczelni w następujących obszarach? (rys. 65)

Rys. 64. Potrzeba wsparcia przedsiębiorstw ze strony uczelni w poszczególnych obszarach (Źródło: opracowanie własne)

Ponad jedna trzecia mikroprzedsiębiorstw (do 9 pracowników) widziałyby potrzebę wsparcia uczelni w zakresie rozwiązań obniżających zużycie lub koszty energii, uzupełniania zasobów kadrowych oraz dywersyfikacji działań. Wśród małych firm (10–49 zatrudnionych) około 67% wskazało na konieczność wsparcia w podobnych obszarach – przede wszystkim w uzupełnianiu i wzmacnianiu kadr w obliczu niekorzystnych zmian demograficznych, ograniczaniu kosztów zużycia energii oraz dywersyfikacji działań produkcyjnych, zakupowych i sprzedażowych. Wszystkie średnie przedsiębiorstwa (50–249 pracowników) zadeklarowały potrzebę współpracy z uczelnią we wszystkich wymienionych dziedzinach. Natomiast duże firmy, liczące co najmniej 250 osób, największe wsparcie widzą w zakresie wdrażania narzędzi sztucznej inteligencji (75,0%). Poza tym połowa z nich wskazała również na potrzebę dywersyfikacji procesów produkcyjnych, zakupowych i sprzedażowych (50,0%), usprawnienia logistyki zewnętrznej (50,0%) oraz uzupełnienia zasobów kadrowych (50,0%).

ZESTAWIENIE WYNIKÓW BADAŃ Z UWZGLĘDNIENIEM WIELKOŚCI PRZEDSIĘBIORSTWA

1. Obecna współpraca przedsiębiorstw z uczelniami w zakresie B+R

Przedsiębiorstwa różnej wielkości współpracują z uczelniami w obszarze B+R w zróżnicowany sposób. W firmach do 9 pracowników, najczęściej występuje realizacja wspólnych prac finansowanych ze środków własnych i uczelni oraz mobilność profesjonalistów (po 33,3%). Małe przedsiębiorstwa (10–49 pracowników) angażują się głównie w projekty finansowane zewnętrznie i doradztwo dla biznesu (po 50,0%), a także w prace finansowane ze środków własnych i uczelni (po 33,3%). Firmy średnie (50–249 pracowników) współpracują w projektach finansowanych zarówno własnymi środkami, jak i zewnętrznymi (po 50,0%). Duże przedsiębiorstwa (250+) częściej wskazują projekty zewnętrzne i doradztwo biznesowe (po 50,0%).

2. Przyszłościowa współpraca przedsiębiorstw z uczelniami w zakresie B+R

W przyszłości mikroprzedsiębiorstwa (do 9 pracowników) planują współpracę z uczelniami głównie przy projektach finansowanych zewnętrznie (83,3%), w doradztwie i mobilności profesjonalistów (83,3%). Małe firmy (10–49 pracowników) deklarują pełne zainteresowanie projektami finansowanymi własnymi środkami, zewnętrznymi i doradztwem (100,0%), a także dużą chęć współpracy przy projektach finansowanych przez uczelnię i mobilności (83,3%). Podobne plany wyrażają również firmy średnie oraz duże, gdzie zainteresowanie obejmuje niemal wszystkie formy współpracy.

3. Obecna współpraca przedsiębiorstw z uczelniami w zakresie tworzenia wartości intelektualnej

Mniejsze przedsiębiorstwa wykazują ograniczoną aktywność w tworzeniu wartości, koncentrując się głównie na komercjalizacji wyników B+R (do 9 pracowników – 33,3%; 10–49 pracowników – 50,0%) i wdrażaniu praw własności intelektualnej (do 9 pracowników – 33,3%; 10–49 pracowników – 50,0%). W średnich i dużych firmach współpraca w tym obszarze nie została odnotowana.

4. Przyszłościowa współpraca przedsiębiorstw z uczelniami w zakresie tworzenia wartości intelektualnej

Plany współpracy w zakresie tworzenia wartości są bardziej ambitne. Mikrofirmy (do 9 pracowników) przewidują działania w obszarze komercjalizacji wyników B+R i wdrażania praw własności intelektualnej. Małe przedsiębiorstwa planują współpracę w obu tych obszarach (komercjalizacja – 100,0%, prawa własności – 83,3%). Wszystkie firmy średnie (50–249 pracowników) deklarują współpracę we wszystkich formach, natomiast duże przedsiębiorstwa (250+) planują przede wszystkim komercjalizację wyników B+R, przedsiębiorczość studencką i wdrażanie praw własności (po 75,0%).

5. Obecna współpraca przedsiębiorstw z uczelniami w zakresie zarządzania

Obecna współpraca w zakresie zarządzania jest niewielka w mikro- i małych firmach (po 16,7% wskazań dla doskonalenia zarządzania, dzielenia się zasobami i wsparcia branżowego). W firmach średnich brak jest współpracy w tym obszarze, natomiast w dużych dominują wsparcie branżowe (75,0%) oraz doskonalenie procesów zarządzania (50,0%).

6. Przyszłościowa współpraca przedsiębiorstw z uczelniami w zakresie zarządzania

Plany na przyszłość są wyraźnie bardziej rozbudowane. Mikrofirmy chcą angażować się głównie w dzielenie się zasobami (50,0%) i wsparcie branżowe (33,3%). Małe firmy (10–49 pracowników) planują współpracę w zakresie doskonalenia procesów zarządzania (83,3%), dzielenia się zasobami i wsparcia branżowego (po 66,7%). Średnie przedsiębiorstwa (50–249 pracowników) planują pełną współpracę w obszarze wsparcia branżowego i dzielenia się zasobami (100,0%). Wszystkie duże firmy zamierzają współpracować we wszystkich wymienionych obszarach.

- 7. Ocena dotychczasowej współpracy przedsiębiorstw z Politechniką Białostocką**
Dotychczasową współpracę z Politechniką Białostocką mikroprzedsiębiorstwa oceniły głównie dobrze (50,0%) i bardzo dobrze (33,0%). Wszystkie małe firmy (10–49 pracowników) wszystkie wystawiły ocenę „bardzo dobra”. Firmy średnie były podzielone między ocenę „dobra” i „trudno powiedzieć”. W dużych przedsiębiorstwach połowa respondentów zaznaczyła „trudno powiedzieć”.
- 8. Zainteresowanie przedsiębiorstw współpracą z Politechniką Białostocką w obszarze B+R**
Większość przedsiębiorstw wyraziła zdecydowane zainteresowanie współpracą z Politechniką Białostocką w obszarze B+R, przy czym część uzależnia decyzję od atrakcyjności oferty. Niespełna 17% mikrofirm zadeklarowało brak zainteresowania taką współpracą.
- 9. Potrzeba i możliwość prowadzenia wspólnych badań w zakresie struktury organizacyjnej, pracowników i doskonalenia środowiska pracy**
W mikrofirmach dostrzegana jest potrzeba prowadzenia wspólnych badań w zakresie podnoszenia kompetencji twardych (66,7%), miękkich (33,3%) i poprawy jakości pracy (33,3%). Małe przedsiębiorstwa (10 do 49 pracowników) wskazują głównie na poprawę jakości i komfortu pracy (100,0%) oraz podnoszenie kompetencji twardych i miękkich (po 83,3%). Podobne potrzeby deklarują firmy średnie. W dużych przedsiębiorstwach (250+) 75,0% wskazań obejmuje wszystkie te obszary.
- 10. Potrzeba i możliwość prowadzenia wspólnych badań w zakresie tworzenia nowych lub udoskonalania już istniejących produktów/usług/technologii lub jakości produktów/usług**
Niespełna 70% mikrofirm dostrzega potrzebę wspólnych badań nad nowymi materiałami, technologiami, designem i zastosowaniami oraz w pracach koncepcyjnych i prototypowych. W małych przedsiębiorstwach około 70% widzi potrzebę w obszarach: nowych materiałów i technologii, usprawnień funkcjonalności i wyglądu produktów oraz prac koncepcyjno-projektowych. W firmach średnich potrzeby te zgłasza połowa respondentów. Wszystkie duże przedsiębiorstwa deklarują potrzebę badań we wszystkich wymienionych obszarach, w tym również w zakresie reverse engineering.
- 11. Potrzeba i możliwość prowadzenia wspólnych badań w zakresie procesu produkcji/świadczenia usług**
Mikrofirmy w większości widzą potencjał badań w zakresie Przemysłu 4.0/5.0 i automatyzacji (83,3%), sztucznej inteligencji i uczenia maszynowego (50,0%) oraz innych wskazanych obszarach (66,7%). Podobny układ potrzeb występuje wśród firm małych, średnich i dużych, gdzie najczęściej wskazywane są Przemysł 4.0/5.0 i automatyzacja oraz sztuczna inteligencja i uczenie maszynowe.
- 12. Preferowane formy współpracy przedsiębiorstw z Politechniką Białostocką**
Współpraca z Politechniką Białostocką najczęściej przybierałaby formę zlecenia prac badawczych – taką możliwość wskazało 66,7% mikrofirm. Część z nich byłaby też zainteresowana wspólnymi projektami złożonymi przez uczelnię, przedsiębiorstwo lub konsorcjum. Małe przedsiębiorstwa (10–49 pracowników) najczęściej wybierałyby wykorzystanie aparatury i laboratoriów uczelni (ok. 70%) oraz zlecenie badań i wspólne projekty (po 50,0%). Firmy średnie wskazały równomiernie wszystkie formy współpracy (po 50,0%). W dużych przedsiębiorstwach 100% deklaruje chęć współpracy w formie projektów realizowanych przez uczelnię i zlecenia jej badań, a duże zainteresowanie dotyczy także projektów konsorcjalnych i wykorzystania aparatury.
- 13. Preferowane sposoby zarządzania prawami majątkowymi do rezultatów prac badawczych prowadzonych w ramach wspólnych projektów**
W kwestii praw majątkowych do rezultatów wspólnych badań najczęściej wybieranym rozwiązaniem było współdzielenie ich między uczelnią i przedsiębiorstwem na zasadach odrębnych umów (mikrofirmy – 50,0%; małe – 66,7%; średnie – 100,0%). Jednocześnie część firm opowiadała się za pozostawieniem praw w przedsiębiorstwie (mikro – 33,3%; małe – 33,3%; duże – 50,0%).

14. Działania przedsiębiorstw mające na celu podniesienie ich innowacyjności

Najczęściej podejmowanym działaniem na rzecz innowacyjności była współpraca z innymi podmiotami w celu wprowadzania nowych rozwiązań (83,8% mikrofirm). Ponad 33% mikroprzedsiębiorstw przeznacza też część przychodów na działalność innowacyjną. Podobne działania deklarują pozostałe firmy, przy czym połowa dużych przedsiębiorstw posiada lub planuje własne centrum badawczo-rozwojowe, a ponad 70% prowadzi współpracę z innymi podmiotami.

15. Przynależność przedsiębiorstw do stowarzyszeń branżowych, klastrów lub innych organizacji skupiających firmy

Mikrofirmy (do 9 pracowników) w większości (ok. 70%) oraz połowa małych przedsiębiorstw nie należą do stowarzyszeń branżowych, klastrów czy organizacji zrzeszających firmy. Wszystkie przedsiębiorstwa średnie i duże zadeklarowały swoją przynależność do takich organizacji

16. Bariery we wprowadzaniu innowacji w przedsiębiorstwach

Najczęściej wskazywaną barierą we wdrażaniu innowacji był brak środków finansowych i trudności w pozyskaniu funduszy, brak zasobów organizacyjnych i kadrowych, sytuacja geopolityczna oraz brak doświadczenia w komercjalizacji nowych rozwiązań.

17. Szacunkowa liczba studentów, którym przedsiębiorstwa mogą zaproponować praktyki i staże

Mikroprzedsiębiorstwa najchętniej przyjęłyby studentów z Wydziału Architektury (3 stażystów) oraz Wydziału Elektrycznego (2 praktykantów i 2 stażystów). Małe firmy preferowałyby głównie studentów WBiNoŚ (5 praktykantów i 2 stażystów), WM (4 praktykantów i 5 stażystów), WIZ (2+2) oraz pojedyncze osoby z WE i WI. Firmy średnie najczęściej wskazywały WBiNoŚ i WE (po 2+2) oraz pojedyncze osoby z WI, WIZ i WM. Duże przedsiębiorstwa oferowały miejsca na praktyki i staże dla studentów wszystkich wydziałów, najwięcej dla WM (10+7), WBiNoŚ (7+7), WE (6+4) i WIZ (6+3).

18. Oczekiwania przedsiębiorstw wobec studentów Politechniki Białostockiej, podejmujących staż lub praktykę

Oczekiwania wobec studentów są zróżnicowane w zależności od wielkości firm. Mikroprzedsiębiorstwa oczekują po równo umiejętności praktycznych, wsparcia przy wdrażaniu projektów, realizacji działań zwiększających efektywność oraz wysokich kompetencji społecznych (po 33,3%). Małe firmy (10–49) wskazują głównie na umiejętności praktyczne i wsparcie projektowe (po 66,7%). Firmy średnie oczekują umiejętności praktycznych, znajomości narzędzi AI i realizacji działań zwiększających efektywność (po 50,0%). Największe firmy (250+) kładą nacisk na praktyczne umiejętności i kompetencje społeczne (100,0%), a także wsparcie projektowe, działania zwiększające efektywność i znajomość AI (po 75,0%).

19. Kompetencje miękkie, które powinien posiadać absolwent Politechniki Białostockiej, celem zaspokojenia potrzeb przedsiębiorstw

Wśród kluczowych kompetencji miękkich oczekiwanych od absolwentów PB wymieniane są przede wszystkim: umiejętność pracy zespołowej, komunikacja interpersonalna, kreatywność i inicjatywa oraz znajomość podstaw przedsiębiorczości.

20. Potrzeba wsparcia przedsiębiorstw ze strony uczelni w poszczególnych obszarach

Firmy zatrudniające do 9 pracowników widzą potrzebę wsparcia głównie w obszarze redukcji kosztów energii, uzupełnienia zasobów kadrowych i dywersyfikacji działań (po 33,3%). Małe przedsiębiorstwa oczekują wsparcia w obszarze kadr (67,0%), energii (67,0%) i dywersyfikacji (67,0%). Wszystkie firmy średnie (50–249 pracowników) deklarują potrzebę wsparcia we wszystkich wskazanych obszarach. Duże przedsiębiorstwa wskazują przede wszystkim na potrzebę wdrażania narzędzi AI (75,0%) oraz w zakresie dywersyfikacji działań, logistyki zewnętrznej i wsparcia kadrowego (po 50,0%).

7. WYNIKI SKUMULOWANE

ZESTAWIENIE WYNIKÓW BADAŃ – DANE OGÓLNE

1. Ogólne informacje o przedsiębiorstwach

W badaniu wzięło udział 18 przedsiębiorstw, z których większość miała siedzibę na terenie województwa podlaskiego. Najczęściej występującą formą prawną były spółki z ograniczoną odpowiedzialnością (61,1%). Pod względem rodzaju działalności dominowały firmy produkcyjne i usługowe (po 33,3%), a najmniej liczne były przedsiębiorstwa handlowe (16,7%), o profilu mieszanym (11,1%) oraz budowlane (5,6%). Ponad 60% firm prowadzi działalność o zasięgu międzynarodowym, natomiast jedynie 11,1% ogranicza się do rynku lokalnego. Struktura zatrudnienia wskazuje, że najwięcej było mikro- i małych przedsiębiorstw (do 9 pracowników oraz 10–49 pracowników – po 33,3%) oraz dużych firm zatrudniających powyżej 250 osób (22,2%). Najmniejszą grupę stanowiły przedsiębiorstwa średniej wielkości, zatrudniające od 50 do 249 pracowników (11,1%).

2. Obecna współpraca przedsiębiorstw z uczelniami w zakresie B+R

Obecnie zdecydowana większość przedsiębiorstw nie współpracuje z uczelniami w zakresie badań i rozwoju. Około 72% podmiotów nie prowadzi wspólnych prac B+R finansowanych przez uczelnię. Prawie 70% firm nie realizuje wspólnych prac B+R finansowanych ze środków własnych, a ponad 60% nie korzysta ze środków zewnętrznych. Najczęściej wskazywaną formą współpracy było doradztwo dla biznesu oraz projekty finansowane zewnętrznie i ze środków własnych (ok. 30–40%), a najrzadziej – mobilność profesjonalistów (22%).

3. Przyszłościowa współpraca przedsiębiorstw z uczelniami w zakresie B+R

W perspektywie przyszłościowej ponad 85% przedsiębiorstw deklaruje chęć współpracy z uczelniami. Największe zainteresowanie budzą wspólne projekty B+R finansowane zewnętrznie (94%), doradztwo dla biznesu (94%), mobilność profesjonalistów (89%) oraz projekty finansowane ze środków własnych (83%).

4. Obecna współpraca przedsiębiorstw z uczelniami w zakresie tworzenia wartości intelektualnej

W obszarze tworzenia wartości, takich jak komercjalizacja wyników B+R, wdrażanie praw własności intelektualnej czy przedsiębiorczość akademicka, obecna współpraca jest ograniczona. Tylko ok. 30% firm angażuje się w komercjalizację wyników prac B+R lub wdrażanie praw własności intelektualnej, a przedsiębiorczość uczelniana i studencka nie jest realizowana w ogóle.

5. Przyszłościowa współpraca przedsiębiorstw z uczelniami w zakresie tworzenia wartości intelektualnej

W planach na przyszłość dominuje chęć współpracy w zakresie komercjalizacji wyników B+R (około 80%) i wdrażania praw własności intelektualnej (72%). Ponad połowa przedsiębiorstw rozważa również wspólne działania w zakresie przedsiębiorczości studenckiej.

6. Obecna współpraca przedsiębiorstw z uczelniami w zakresie zarządzania

Współpraca w obszarze zarządzania ma obecnie charakter marginalny – blisko 80% firm jej nie prowadzi. Najczęściej wskazywaną formą jest wsparcie branżowe (dotacje, sponsoring, stypendia), które realizuje 28% przedsiębiorstw.

- 7. Przyszłościowa współpraca przedsiębiorstw z uczelniami w zakresie zarządzania**
W przyszłości ponad 70% przedsiębiorstw planuje współpracę w zakresie dzielenia się zasobami, a około dwie trzecie rozważa wsparcie branżowe oraz działania związane z doskonaleniem procesów zarządzania.
- 8. Ocena dotychczasowej współpracy przedsiębiorstw z Politechniką Białostocką**
Dotychczasowa współpraca z Politechniką Białostocką oceniana jest pozytywnie – ponad połowa firm uznała ją za bardzo dobrą, a ponad 20% za dobrą.
- 9. Zainteresowanie przedsiębiorstw współpracą z Politechniką Białostocką w obszarze B+R**
Ponad 44% przedsiębiorstw jest zdecydowanie zainteresowanych dalszą współpracą z Politechniką Białostocką w obszarze B+R, a niemal 40% byłoby nią zainteresowanych w zależności od atrakcyjności oferty.
- 10. Potrzeba i możliwość prowadzenia wspólnych badań w zakresie struktury organizacyjnej, pracowników i doskonalenia środowiska pracy**
W obszarze wspólnych badań nad organizacją pracy, największe zainteresowanie dotyczy podnoszenia kompetencji twardych (76,5%), a w dalszej kolejności – kompetencji miękkich i jakości komfortu pracy (64,7%). Znacznie mniejszą wagę przypisuje się wsparciu zarządów w procesach decyzyjnych (41%).
- 11. Potrzeba i możliwość prowadzenia wspólnych badań w zakresie tworzenia nowych lub udoskonalania już istniejących produktów/usług/technologii lub jakości produktów/usług**
Ponad 75% przedsiębiorstw dostrzega potrzebę współpracy w zakresie prac koncepcyjnych, projektowych, prototypowych, testowych oraz rozwoju nowych materiałów, technologii i funkcjonalności. Około 70% wskazuje na potrzebę usprawnień funkcjonalności, technologii i potrzebę poprawy designu, a najmniej popularne jest reverse engineering (35%).
- 12. Potrzeba i możliwość prowadzenia wspólnych badań w zakresie procesu produkcji/świadczenia usług**
Największe potrzeby we wspólnych badaniach dotyczą procesów produkcji i świadczenia usług. Blisko 90% przedsiębiorstw wskazało na obszary związane z Przemysłem 4.0 i 5.0 oraz automatyzacją, a 59% – na sztuczną inteligencję i uczenie maszynowe. Znacznie mniejsze zainteresowanie dotyczyło Rolnictwa 4.0/5.0 (29%) oraz technologii AR/VR (23%).
- 13. Preferowane formy współpracy przedsiębiorstw z Politechniką Białostocką**
Najbardziej preferowaną formą współpracy z Politechniką Białostocką są wspólne projekty badawcze złożone przez Politechnikę Białostocką i zlecenie prac badawczych uczelni (65%). Duże zainteresowanie budzi także możliwość realizacji projektów inicjowanych przez przedsiębiorstwa oraz korzystania z laboratoriów i aparatury uczelni (59%).
- 14. Preferowane sposoby zarządzania prawami majątkowymi do rezultatów prac badawczych prowadzonych w ramach wspólnych projektów**
W kwestii praw majątkowych do wyników badań większość firm (53%) opowiada się za współdzieleniem ich z uczelnią na zasadach umownych, natomiast 35% chce, by prawa pozostawały w przedsiębiorstwie.
- 15. Działania przedsiębiorstw mające na celu podniesienie ich innowacyjności**
W celu podnoszenia innowacyjności przedsiębiorstwa najczęściej współpracują z innymi podmiotami (67%) oraz przeznaczają część zysków na działalność innowacyjną (44%). Niewielka

część (11%) deklaruje tworzenie własnych centrów badawczo-rozwojowych, a 17% nie podejmuje żadnych działań w tym zakresie.

16. Przynależność przedsiębiorstw do stowarzyszeń branżowych, klastrów lub innych organizacji skupiających firmy

Ponad 60% firm należy do stowarzyszeń branżowych, klastrów lub innych organizacji zrzeszających przedsiębiorstwa.

17. Bariery we wprowadzaniu innowacji w przedsiębiorstwach

Głównymi barierami we wdrażaniu innowacji są: brak środków finansowych i trudności w zdobywaniu funduszy (50%), ograniczone zasoby organizacyjne i kadrowe (44%) oraz niedobór wiedzy i doświadczenia w komercjalizacji (33%). Dodatkowe przeszkody to sytuacja geopolityczna na świecie (28%) oraz brak wsparcia prawnego w ochronie własności intelektualnej (22%).

18. Możliwości przyjęcia studentów na praktyki i staże

Największe zainteresowanie przyjmowaniem studentów na praktyki i staże dotyczy Wydziału Mechanicznego, Wydziału Budownictwa i Nauk o Środowisku oraz Wydziału Elektrycznego.

19. Oczekiwania przedsiębiorstw wobec studentów Politechniki Białostockiej, podejmujących staż lub praktykę

Wobec studentów przedsiębiorstwa najczęściej oczekują umiejętności praktycznych (61%), wsparcia w realizacji nowych projektów (50%) oraz działań zwiększających efektywność firmy (44%). Ważne są także kompetencje społeczne, zwłaszcza umiejętność pracy w zespole (39%).

20. Kompetencje miękkie, które powinien posiadać absolwent Politechniki Białostockiej, celem zaspokojenia potrzeb przedsiębiorstw

W zakresie kompetencji miękkich oczekiwanych od absolwentów najczęściej wymieniane są: praca zespołowa (89%), kreatywność i inicjatywa (78%) oraz komunikacja interpersonalna (72%).

21. Potrzeba wsparcia przedsiębiorstw ze strony uczelni w poszczególnych obszarach

Najczęściej wskazywaną potrzebą wsparcia ze strony uczelni jest uzupełnianie zasobów kadrowych w kontekście zmian demograficznych (56%). Co druga firma oczekuje pomocy w zakresie redukcji kosztów energii i wdrażania narzędzi sztucznej inteligencji, a ok. 45% – w obszarze dywersyfikacji działalności produkcyjnej, zakupowej i sprzedażowej.

ZESTAWIENIE WYNIKÓW BADAŃ Z UWZGLĘDNIENIEM RODZAJU PRZEDSIĘBIORSTWA

1. Obecna współpraca przedsiębiorstw z uczelniami w zakresie B+R

Przedsiębiorstwa produkcyjne współpracują obecnie z uczelniami głównie w ramach wspólnych prac B+R finansowanych ze środków własnych oraz zewnętrznych projektów (50%). Firmy usługowe najczęściej angażują się w projekty finansowane przez uczelnie (33%) oraz mobilność profesjonalistów (33%). Przedsiębiorstwa handlowe prowadzą współpracę zarówno przy projektach finansowanych wewnątrz i zewnątrz, jak i w obszarze mobilności. Jedna firma budowlana nie zadeklarowała żadnej współpracy, natomiast przedsiębiorstwa o profilu mieszanym realizują wspólne projekty finansowane zewnątrz i przez uczelnie oraz współpracują w obszarze doradztwa dla biznesu (100%).

2. Przyszłościowa współpraca przedsiębiorstw z uczelniami w zakresie B+R

W przyszłości firmy produkcyjne planują rozwijać współpracę z uczelniami głównie w ramach wspólnych projektów B+R finansowanych wewnątrz, zewnątrz oraz w obszarze doradztwa. Wszystkie firmy usługowe chcą współpracować w zakresie mobilności profesjonalistów, a ponad 80% – przy projektach zewnętrznych i doradztwie. Przedsiębiorstwa handlowe oraz budowlane planują zbliżony zakres działań: projekty finansowane własnymi i zewnętrznymi środkami, doradztwo i mobilność. Firmy mieszane także deklarują takie obszary współpracy, choć jedno z nich wykazuje mniejsze zainteresowanie mobilnością.

3. Obecna współpraca przedsiębiorstw z uczelniami w zakresie tworzenia wartości intelektualnej

W obszarze tworzenia wartości intelektualnej, najaktywniejsze są przedsiębiorstwa usługowe, handlowe i mieszane – szczególnie w zakresie komercjalizacji wyników B+R i wdrażania praw własności intelektualnej. Firmy produkcyjne angażują się w ten obszar w niewielkim stopniu (17%), a przedsiębiorstwa budowlane nie współpracują obecnie w tym zakresie.

4. Przyszłościowa współpraca przedsiębiorstw z uczelniami w zakresie tworzenia wartości intelektualnej

W planach rozwojowych ponad 80% firm produkcyjnych chce współpracować przy komercjalizacji wyników B+R, a 67% – w zakresie przedsiębiorczości akademickiej i wdrażania praw własności. Połowa firm usługowych planuje współpracę w obszarze komercjalizacji, przedsiębiorczości uczelnianej i studenckiej oraz praw własności. Największe zainteresowanie firm handlowych, budowlanych i mieszanych dotyczy komercjalizacji i praw własności, a dodatkowo przedsiębiorstwa budowlane deklarują chęć współpracy przy przedsiębiorczości studenckiej.

5. Obecna współpraca przedsiębiorstw z uczelniami w zakresie zarządzania

Współpraca w obszarze zarządzania koncentruje się głównie na doskonaleniu procesów (33% produkcyjnych i 50% mieszanych) oraz wsparciu branżowym (33% produkcyjnych, 17% usługowych, 50% mieszanych i 1 budowlana). Żadne przedsiębiorstwo handlowe nie prowadzi współpracy w tym zakresie.

6. Przyszłościowa współpraca przedsiębiorstw z uczelniami w zakresie zarządzania

W przyszłości wszystkie firmy produkcyjne chcą rozwijać współpracę w zakresie doskonalenia procesów zarządzania, a 83% także w dzieleniu się zasobami i wsparciu branżowym. Podobne plany deklarują firmy usługowe, handlowe, budowlane i mieszane, zwłaszcza w zakresie dzielenia się zasobami i wsparcia branżowego.

- 7. Ocena dotychczasowej współpracy przedsiębiorstw z Politechniką Białostocką**
Dotychczasową współpracę z Politechniką Białostocką przedsiębiorstwa oceniły pozytywnie. Wśród produkcyjnych połowa uznała ją za bardzo dobrą, a 33% wskazało „trudno powiedzieć”. Firmy usługowe oceniały ją w większości jako dobrą (50%) lub bardzo dobrą (33%). Przedsiębiorstwa handlowe, budowlane i mieszane w większości uznały współpracę za bardzo dobrą.
- 8. Zainteresowanie przedsiębiorstw współpracą z Politechniką Białostocką w obszarze B+R**
Większość firm produkcyjnych, usługowych i handlowych jest zainteresowana dalszą współpracą B+R z Politechniką Białostocką, przy czym część zastrzega, że zależy to od atrakcyjności oferty. Jedno przedsiębiorstwo usługowe zadeklarowało brak zainteresowania.
- 9. Potrzeba i możliwość prowadzenia wspólnych badań w zakresie struktury organizacyjnej, pracowników i doskonalenia środowiska pracy**
Najczęściej wskazywaną potrzebą we wspólnych badaniach wśród firm produkcyjnych jest podnoszenie kompetencji twardych i miękkich oraz poprawa jakości pracy (po 67%). Przedsiębiorstwa usługowe koncentrują się na kompetencjach twardych (67%) i jakości pracy (50%). Firmy handlowe dostrzegają potrzebę działań w wielu obszarach, a przedsiębiorstwa budowlane i mieszane deklarują współpracę we wszystkich wskazanych kategoriach.
- 10. Potrzeba i możliwość prowadzenia wspólnych badań w zakresie tworzenia nowych lub udoskonalania już istniejących produktów/usług/technologii lub jakości produktów/usług**
Wszystkie przedsiębiorstwa produkcyjne chcą prowadzić badania dotyczące nowych materiałów, technologii, designu i usprawnień produktów. 67% wskazuje także na prace koncepcyjne, projektowe i prototypowe. Firmy usługowe i handlowe koncentrują się głównie na tych ostatnich, a przedsiębiorstwa budowlane i mieszane widzą potrzebę badań we wszystkich obszarach.
- 11. Potrzeba i możliwość prowadzenia wspólnych badań w zakresie procesu produkcji/świadczenia usług**
Wszystkie firmy produkcyjne, budowlane i mieszane oraz większość usługowych i handlowych dostrzegają potrzebę badań związanych z Przemysłem 4.0/5.0 i automatyzacją produkcji. Wysokie zainteresowanie dotyczy także sztucznej inteligencji i uczenia maszynowego, a część firm usługowych wskazuje również na możliwości w obszarze AR/VR.
- 12. Preferowane formy współpracy przedsiębiorstw z Politechniką Białostocką**
Ponad 80% przedsiębiorstw produkcyjnych i 67% usługowych deklaruje chęć udziału we wspólnych projektach badawczych złożonych przez uczelnię. Dużym zainteresowaniem cieszą się też projekty inicjowane przez przedsiębiorstwa, wykorzystanie aparatury uczelni oraz zlecanie prac badawczych.
- 13. Preferowane sposoby zarządzania prawami majątkowymi do rezultatów prac badawczych prowadzonych w ramach wspólnych projektów**
W zakresie praw majątkowych do wyników badań dominującym rozwiązaniem jest współdzielenie ich pomiędzy uczelnią a przedsiębiorstwami (33%–67% w zależności od profilu). Część firm – szczególnie produkcyjne, mieszane i handlowe – preferuje, aby prawa pozostały wyłącznie w przedsiębiorstwach.
- 14. Działania przedsiębiorstw mające na celu podniesienie ich innowacyjności**
Najczęściej podejmowanym działaniem na rzecz innowacyjności jest współpraca z innymi podmiotami (od 33% do 100% w zależności od profilu). Firmy często przeznaczają też część

zysków na innowacje, a wśród produkcyjnych ponad 33% posiada lub planuje własne centra badawczo-rozwojowe.

15. Przynależność przedsiębiorstw do stowarzyszeń branżowych, klastrów lub innych organizacji skupiających firmy

Największą aktywność w stowarzyszeniach, klastrach i organizacjach branżowych wykazują firmy produkcyjne, budowlane i mieszane (100%), podczas gdy wśród usługowych odsetek ten wynosił 17%, a w handlowych – 33%.

16. Bariery we wprowadzaniu innowacji w przedsiębiorstwach

Najczęściej wskazywaną barierą innowacyjności wśród firm produkcyjnych jest brak finansowania (50%), a także czynniki geopolityczne i niedobory kadrowo-organizacyjne (po 33%). W usługowych dominowały problemy z komercjalizacją (67%), brak wiedzy i doświadczenia, finansów, wsparcia prawnego i zasobów (po 50%). W firmach handlowych, budowlanych i mieszanych sytuacja była zbliżona.

17. Szacunkowa liczba studentów, którym przedsiębiorstw mogą zaproponować praktyki i staże

Największe zainteresowanie przyjmowaniem studentów na praktyki i staże wykazują firmy produkcyjne – szczególnie wobec Wydziału Mechanicznego, Elektrycznego, Inżynierii Zarządzania i Informatyki. Firmy usługowe preferują studentów z Wydziałów Architektury, Budownictwa i Nauk o Środowisku oraz Elektrycznego, handlowe – Budownictwa i Nauk o Środowisku, Elektrycznego, Inżynierii Zarządzania i Mechanicznego. Przedsiębiorstwa budowlane i mieszane również wskazały wybrane wydziały, najczęściej Architektury, Budownictwa i Nauk o Środowisku i Mechanicznego.

18. Oczekiwania przedsiębiorstw wobec studentów Politechniki Białostockiej, podejmujących staż lub praktykę

Od studentów przedsiębiorstwa oczekują przede wszystkim umiejętności praktycznych, wsparcia przy realizacji projektów, kompetencji społecznych oraz znajomości narzędzi AI. Firmy mieszane kładą szczególny nacisk na gotowość do działań zwiększających efektywność przedsiębiorstwa.

19. Kompetencje miękkie, które powinien posiadać absolwent Politechniki Białostockiej, celem zaspokojenia potrzeb przedsiębiorstw

Najważniejsze kompetencje miękkie oczekiwane od absolwentów to praca zespołowa, kreatywność, inicjatywa i komunikacja interpersonalna. Dodatkowo firmy usługowe wskazują na potrzebę znajomości podstaw przedsiębiorczości, a handlowe – większą wagę przywiązują do kreatywności i inicjatywy.

20. Potrzeba wsparcia przedsiębiorstw ze strony uczelni w poszczególnych obszarach

Wsparcia uczelni przedsiębiorstwa oczekują przede wszystkim w zakresie uzupełniania zasobów kadrowych, redukcji kosztów energii, dywersyfikacji działalności oraz wdrażania narzędzi AI. Firmy produkcyjne wskazują także na logistykę zewnętrzną i przeciwdziałanie skutkom przerwania łańcuchów dostaw.

ZESTAWIENIE WYNIKÓW BADAŃ Z UWZGLĘDNIENIEM WIELKOŚCI PRZEDSIĘBIORSTWA

1. Obecna współpraca przedsiębiorstw z uczelniami w zakresie B+R

Przedsiębiorstwa różnej wielkości współpracują z uczelniami w obszarze B+R w zróżnicowany sposób. W firmach do 9 pracowników, najczęściej występuje realizacja wspólnych prac finansowanych ze środków własnych i uczelni oraz mobilność profesjonalistów (po 33,3%). Małe przedsiębiorstwa (10–49 pracowników) angażują się głównie w projekty finansowane zewnętrznie i doradztwo dla biznesu (po 50,0%), a także w prace finansowane ze środków własnych i uczelni (po 33,3%). Firmy średnie (50–249 pracowników) współpracują w projektach finansowanych zarówno własnymi środkami, jak i zewnętrznymi (po 50,0%). Duże przedsiębiorstwa (250+) częściej wskazują projekty zewnętrzne i doradztwo biznesowe (po 50,0%).

2. Przyszłościowa współpraca przedsiębiorstw z uczelniami w zakresie B+R

W przyszłości mikroprzedsiębiorstwa (do 9 pracowników) planują współpracę z uczelniami głównie przy projektach finansowanych zewnętrznie (83,3%), w doradztwie i mobilności profesjonalistów (83,3%). Małe firmy (10–49 pracowników) deklarują pełne zainteresowanie projektami finansowanymi własnymi środkami, zewnętrznymi i doradztwem (100,0%), a także dużą chęć współpracy przy projektach finansowanych przez uczelnię i mobilności (83,3%). Podobne plany wyrażają również firmy średnie oraz duże, gdzie zainteresowanie obejmuje niemal wszystkie formy współpracy.

3. Obecna współpraca przedsiębiorstw z uczelniami w zakresie tworzenia wartości intelektualnej

Mniejsze przedsiębiorstwa wykazują ograniczoną aktywność w tworzeniu wartości, koncentrując się głównie na komercjalizacji wyników B+R (do 9 pracowników – 33,3%; 10–49 pracowników – 50,0%) i wdrażaniu praw własności intelektualnej (do 9 pracowników – 33,3%; 10–49 pracowników – 50,0%). W średnich i dużych firmach współpraca w tym obszarze nie została odnotowana.

4. Przyszłościowa współpraca przedsiębiorstw z uczelniami w zakresie tworzenia wartości intelektualnej

Plany współpracy w zakresie tworzenia wartości są bardziej ambitne. Mikrofirmy (do 9 pracowników) przewidują działania w obszarze komercjalizacji wyników B+R i wdrażania praw własności intelektualnej. Małe przedsiębiorstwa planują współpracę w obu tych obszarach (komercjalizacja – 100,0%, prawa własności – 83,3%). Wszystkie firmy średnie (50–249 pracowników) deklarują współpracę we wszystkich formach, natomiast duże przedsiębiorstwa (250+) planują przede wszystkim komercjalizację wyników B+R, przedsiębiorczość studencką i wdrażanie praw własności (po 75,0%).

5. Obecna współpraca przedsiębiorstw z uczelniami w zakresie zarządzania

Obecna współpraca w zakresie zarządzania jest niewielka w mikro- i małych firmach (po 16,7% wskazań dla doskonalenia zarządzania, dzielenia się zasobami i wsparcia branżowego). W firmach średnich brak jest współpracy w tym obszarze, natomiast w dużych dominują wsparcie branżowe (75,0%) oraz doskonalenie procesów zarządzania (50,0%).

6. Przyszłościowa współpraca przedsiębiorstw z uczelniami w zakresie zarządzania

Plany na przyszłość są wyraźnie bardziej rozbudowane. Mikrofirmy chcą angażować się głównie w dzielenie się zasobami (50,0%) i wsparcie branżowe (33,3%). Małe firmy (10–49 pracowników) planują współpracę w zakresie doskonalenia procesów zarządzania (83,3%), dzielenia się zasobami i wsparcia branżowego (po 66,7%). Średnie przedsiębiorstwa (50–249 pracowników) planują pełną współpracę w obszarze wsparcia branżowego i dzielenia się zasobami (100,0%). Wszystkie duże firmy zamierzają współpracować we wszystkich wymienionych obszarach.

7. Ocena dotychczasowej współpracy przedsiębiorstw z Politechniką Białostocką

Dotychczasową współpracę z Politechniką Białostocką mikroprzedsiębiorstwa oceniły głównie dobrze (50,0%) i bardzo dobrze (33,0%). Wszystkie małe firmy (10–49 pracowników) wszystkie wystawiły ocenę „bardzo dobra”. Firmy średnie były podzielone między ocenę „dobra” i „trudno powiedzieć”. W dużych przedsiębiorstwach połowa respondentów zaznaczyła „trudno powiedzieć”.

8. Zainteresowanie przedsiębiorstw współpracą z Politechniką Białostocką w obszarze B+R

Większość przedsiębiorstw wyraziła zdecydowane zainteresowanie współpracą z Politechniką Białostocką w obszarze B+R, przy czym część uzależnia decyzję od atrakcyjności oferty. Niespełna 17% mikrofirm zadeklarowało brak zainteresowania taką współpracą.

9. Potrzeba i możliwość prowadzenia wspólnych badań w zakresie struktury organizacyjnej, pracowników i doskonalenia środowiska pracy

W mikrofirmach dostrzegana jest potrzeba prowadzenia wspólnych badań w zakresie podnoszenia kompetencji twardych (66,7%), miękkich (33,3%) i poprawy jakości pracy (33,3%). Małe przedsiębiorstwa (10 do 49 pracowników) wskazują głównie na poprawę jakości i komfortu pracy (100,0%) oraz podnoszenie kompetencji twardych i miękkich (po 83,3%). Podobne potrzeby deklarują firmy średnie. W dużych przedsiębiorstwach (250+) 75,0% wskazań obejmuje wszystkie te obszary.

10. Potrzeba i możliwość prowadzenia wspólnych badań w zakresie tworzenia nowych lub udoskonalania już istniejących produktów/usług/technologii lub jakości produktów/usług

Niespełna 70% mikrofirm dostrzega potrzebę wspólnych badań nad nowymi materiałami, technologiami, designem i zastosowaniami oraz w pracach koncepcyjnych i prototypowych. W małych przedsiębiorstwach około 70% widzi potrzebę w obszarach: nowych materiałów technologii, usprawnień funkcjonalności i wyglądu produktów oraz prac koncepcyjno-projektowych. W firmach średnich potrzeby te zgłasza połowa respondentów. Wszystkie duże przedsiębiorstwa deklarują potrzebę badań we wszystkich wymienionych obszarach, w tym również w zakresie reverse engineering.

11. Potrzeba i możliwość prowadzenia wspólnych badań w zakresie procesu produkcji/świadczenia usług

Mikrofirmy w większości widzą potencjał badań w zakresie Przemysłu 4.0/5.0 i automatyzacji (83,3%), sztucznej inteligencji i uczenia maszynowego (50,0%) oraz innych wskazanych obszarach (66,7%). Podobny układ potrzeb występuje wśród firm małych, średnich i dużych, gdzie najczęściej wskazywane są Przemysł 4.0/5.0 i automatyzacja oraz sztuczna inteligencja i uczenie maszynowe.

12. Preferowane formy współpracy przedsiębiorstw z Politechniką Białostocką

Współpraca z Politechniką Białostocką najczęściej przybierałaby formę zlecania prac badawczych – taką możliwość wskazało 66,7% mikrofirm. Część z nich byłaby też

zainteresowana wspólnymi projektami złożonymi przez uczelnię, przedsiębiorstwo lub konsorcjum. Małe przedsiębiorstwa (10–49 pracowników) najczęściej wybierałyby wykorzystanie aparatury i laboratoriów uczelni (ok. 70%) oraz zlecanie badań i wspólne projekty (po 50,0%). Firmy średnie wskazały równomiernie wszystkie formy współpracy (po 50,0%). W dużych przedsiębiorstwach 100% deklaruje chęć współpracy w formie projektów realizowanych przez uczelnię i zlecenia jej badań, a duże zainteresowanie dotyczy także projektów konsorcjalnych i wykorzystania aparatury.

13. Preferowane sposoby zarządzania prawami majątkowymi do rezultatów prac badawczych prowadzonych w ramach wspólnych projektów

W kwestii praw majątkowych do rezultatów wspólnych badań najczęściej wybieranym rozwiązaniem było współdzielenie ich między uczelnią i przedsiębiorstwem na zasadach odrębnych umów (mikrofirmy – 50,0%; małe – 66,7%; średnie – 100,0%). Jednocześnie część firm opowiadała się za pozostawieniem praw w przedsiębiorstwie (mikro – 33,3%; małe – 33,3%; duże – 50,0%).

14. Działania przedsiębiorstw mające na celu podniesienie ich innowacyjności

Najczęściej podejmowanym działaniem na rzecz innowacyjności była współpraca z innymi podmiotami w celu wprowadzania nowych rozwiązań (83,8% mikrofirm). Ponad 33% mikroprzedsiębiorstw przeznacza też część przychodów na działalność innowacyjną. Podobne działania deklarują pozostałe firmy, przy czym połowa dużych przedsiębiorstw posiada lub planuje własne centrum badawczo-rozwojowe, a ponad 70% prowadzi współpracę z innymi podmiotami.

15. Przynależność przedsiębiorstw do stowarzyszeń branżowych, klastrów lub innych organizacji skupiających firmy

Mikrofirmy (do 9 pracowników) w większości (ok. 70%) oraz połowa małych przedsiębiorstw nie należą do stowarzyszeń branżowych, klastrów czy organizacji zrzeszających firmy. Wszystkie przedsiębiorstwa średnie i duże zadeklarowały swoją przynależność do takich organizacji

16. Bariery we wprowadzaniu innowacji w przedsiębiorstwach

Najczęściej wskazywaną barierą we wdrażaniu innowacji był brak środków finansowych i trudności w pozyskaniu funduszy, brak zasobów organizacyjnych i kadrowych, sytuacja geopolityczna oraz brak doświadczenia w komercjalizacji nowych rozwiązań.

17. Szacunkowa liczba studentów, którym przedsiębiorstw mogą zaproponować praktyki i staże

Mikroprzedsiębiorstwa najchętniej przyjąłby studentów z Wydziału Architektury (3 stażystów) oraz Wydziału Elektrycznego (2 praktykantów i 2 stażystów). Małe firmy preferowałyby głównie studentów WBiNoŚ (5 praktykantów i 2 stażystów), WM (4 praktykantów i 5 stażystów), WIZ (2+2) oraz pojedyncze osoby z WE i WI. Firmy średnie najczęściej wskazywały WBiNoŚ i WE (po 2+2) oraz pojedyncze osoby z WI, WIZ i WM. Duże przedsiębiorstwa oferowały miejsca na praktyki i staże dla studentów wszystkich wydziałów, najwięcej dla WM (10+7), WBiNoŚ (7+7), WE (6+4) i WIZ (6+3).

18. Oczekiwania przedsiębiorstw wobec studentów Politechniki Białostockiej, podejmujących staż lub praktykę

Oczekiwania wobec studentów są zróżnicowane w zależności od wielkości firm. Mikroprzedsiębiorstwa oczekują po równo umiejętności praktycznych, wsparcia przy wdrażaniu projektów, realizacji działań zwiększających efektywność oraz wysokich

kompetencji społecznych (po 33,3%). Małe firmy (10–49) wskazują głównie na umiejętności praktyczne i wsparcie projektowe (po 66,7%). Firmy średnie oczekują umiejętności praktycznych, znajomości narzędzi AI i realizacji działań zwiększających efektywność (po 50,0%). Największe firmy (250+) kładą nacisk na praktyczne umiejętności i kompetencje społeczne (100,0%), a także wsparcie projektowe, działania zwiększające efektywność i znajomość AI (po 75,0%).

19. Kompetencje miękkie, które powinien posiadać absolwent Politechniki Białostockiej, celem zaspokojenia potrzeb przedsiębiorstw

Wśród kluczowych kompetencji miękkich oczekiwanych od absolwentów PB wymieniane są przede wszystkim: umiejętność pracy zespołowej, komunikacja interpersonalna, kreatywność i inicjatywa oraz znajomość podstaw przedsiębiorczości.

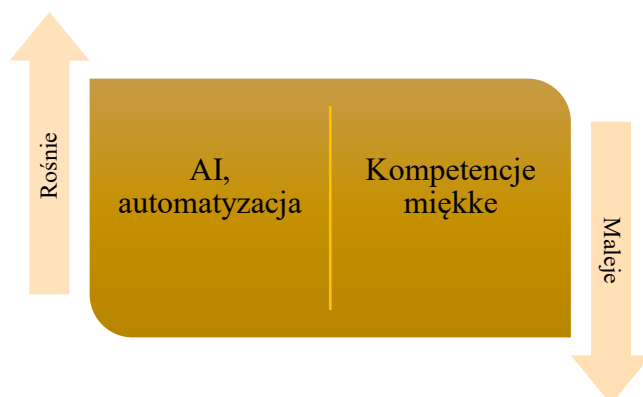
20. Potrzeba wsparcia przedsiębiorstw ze strony uczelni w poszczególnych obszarach

Firmy zatrudniające do 9 pracowników widzą potrzebę wsparcia głównie w obszarze redukcji kosztów energii, uzupełnienia zasobów kadrowych i dywersyfikacji działań (po 33,3%). Małe przedsiębiorstwa oczekują wsparcia w obszarze kadr (67,0%), energii (67,0%) i dywersyfikacji (67,0%). Wszystkie firmy średnie (50–249 pracowników) deklarują potrzebę wsparcia we wszystkich wskazanych obszarach. Duże przedsiębiorstwa wskazują przede wszystkim na potrzebę wdrażania narzędzi AI (75,0%) oraz w zakresie dywersyfikacji działań, logistyki zewnętrznej i wsparcia kadrowego (po 50,0%).

8. WNIOSKI PODSUMOWUJĄCE

1) Executive summary

- **Najważniejsze zmiany vs 2024:**
  1. Spadek zainteresowania współpracą w obszarach miękkich (zarządzanie, kompetencje miękkie) — ok. 15 p.p. w dół. (RAPORT 2025).
  2. Utrzymanie i wzmocnienie potrzeby rozwiązań na braki kadrowe — rosnąca preferencja dla automatyzacji, AI i Przemysłu 4.0/5.0.

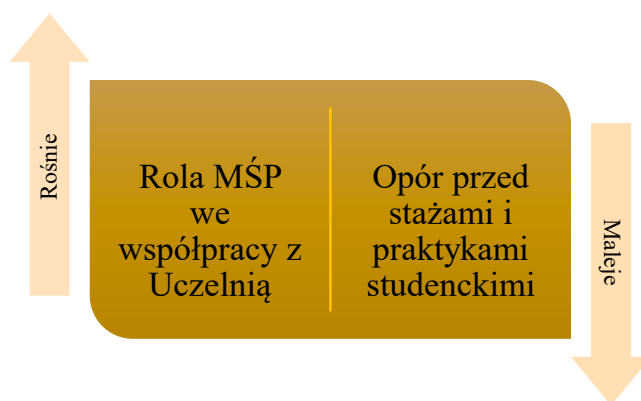
3. Zmniejszenie próby (mniej respondentów w 2025) — niższa liczba odpowiedzi wpływa na istotność statystyczną zmian.
  4. Mikro i małe przedsiębiorstwa zyskują większe znaczenie jako partnerzy badawczo-rozwojowi.
  5. Wzrost oczekiwań od studentów w zakresie umiejętności praktycznych i znajomości narzędzi AI (silniej widoczne w 2025).
- **Co rośnie:** zapotrzebowanie na rozwiązania technologiczne redukujące braki kadrowe (AI, automatyzacja), zainteresowanie współpracą przy twardych wynikach B+R (produkty/procesy), rola mikrofirm.
  - **Co maleje:** współpraca w obszarach miękkich (zarządzanie, komfort pracy, wsparcie kompetencyjne) — istotny spadek ok. 15 p.p. w 2025.

- **Co zyskuje/ traci znaczenie:** znaczenie kompetencji twardych i technologicznych rośnie; znaczenie finansowych barier maleje (ale dalej istotne) — firmy przesuwają budżety na digitalizację i automatyzację.

2) Top 10 zmian rok do roku

1. Zapotrzebowanie na rozwiązania przeciwdziałające brakowi kadr (AI, automatyzacja),
2. Oczekiwanie na twarde rezultaty B+R (produkt/proces) w firmach produkcyjnych,
3. Spadek zapotrzebowania na wsparcie w obszarach miękkich,
4. Większa rola mikro i małych firm jako odbiorców usług B+R,
5. Wzrost oczekiwań co do udziału uczelni przy wdrożeniach technologii,
6. Zmniejszenie liczby respondentów (próba) — wpływa na pewność estymacji,
7. Większe wymagania pracodawców wobec studentów: umiejętności praktyczne + AI,
8. Spadek znaczenia barier finansowych jako jedynej głównej bariery (pojawily się inne: kadry, wiedza),
9. Utrzymanie międzynarodowego zasięgu większości respondentów, choć udział firm międzynarodowych spadł nieznacznie,
10. Wzrost gotowości dużych firm do przyjęć praktykantów w określonych wydziałach (zmiany w preferencjach),

3) Co rośnie (szczegóły i uzasadnienie)

- **Braki kadrowe i potrzeba automatyzacji/AI** — najczęściej wskazywany problem, pojawiający się w obu raportach i silniej zaakcentowany w 2025 (firmy poszukują rozwiązań technologicznych i usług uczelni pomagających zastąpić/uzupełnić pracowników).
- **Zapotrzebowanie na twarde, wdrożeniowe projekty B+R** — w szczególności w sektorze produkcyjnym (projekty kończące się produktem/procesem).
- **Zainteresowanie AI i narzędziami cyfrowymi** — duże przedsiębiorstwa wskazują AI jako istotne wsparcie (2025).

4) Co maleje (szczegóły i uzasadnienie)

- **Współpraca w obszarach miękkich** — znaczący spadek deklarowanej potrzeby współpracy w obszarach zarządzania i kompetencji miękkich (ok. 15 p.p.). Możliwa przyczyna: konieczność alokacji ograniczonych środków na twarde inwestycje.
- **Znaczenie barier finansowych jako dominującej przeszkody** — nadal ważna, ale relatywnie mniej wskazywana niż problemy kadrowe i wiedza o możliwościach współpracy (2024).

5) Co zyskuje / traci na znaczeniu (macierz)

- **Zyskuje na znaczeniu (wysoki wpływ × silny trend):**
  - Projekty twarde B+R (produkcyjne) — uzasadnienie: wzrost wskazań w 2025.
  - Rozwiązania AI/automatyzacja — duże firmy i średnie firmy deklarują potrzebę wdrożeń.
- **Traci na znaczeniu (średni/niski wpływ × spadek):**
  - Treningi/mentoring w obszarach miękkich.

6) Wnioski branżowe / segmentowe (skrót)

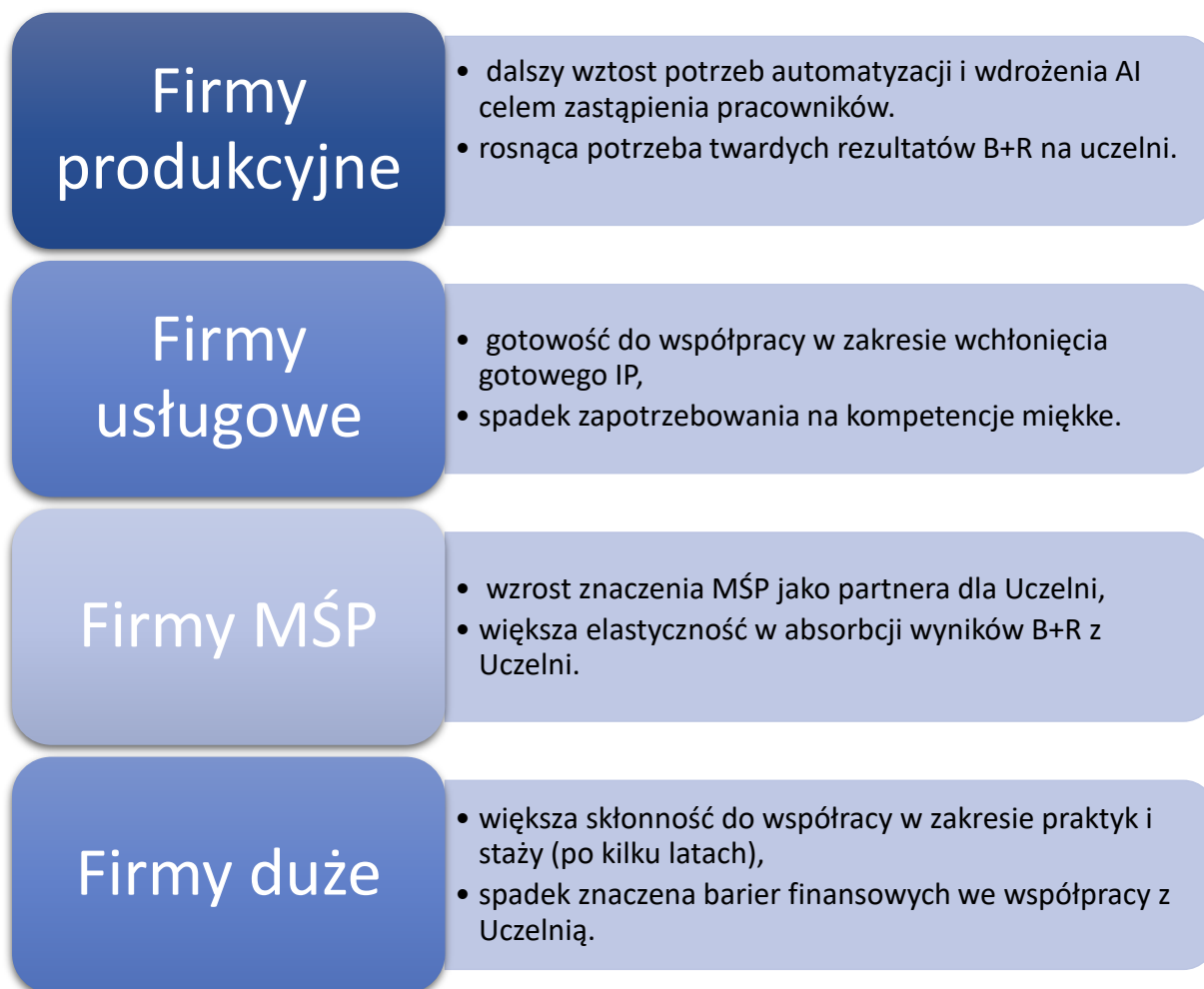
- **Przemysł/produkcyjne:** KONCENTRACJA na wdrożeniach technologicznych i twardych rezultatów B+R; większe zapotrzebowanie na automatyzację.
- **Usługowe:** Większy nacisk na tworzenie wartości intelektualnej i kompetencje miękkie (choć ogólnie popyt na miękkie spada).
- **Mikro/małe:** Szybciej adoptują rozwiązania Przemysłu 4.0 i są istotnymi partnerami dla uczelni.

7) Rekomendacje (quick wins + strategiczne)**Quick wins (0–90 dni):**

- Skonstruować ofertę krótkich projektów B+R „gotowych do wdrożenia” skierowanych do mikro/małych firm; podkreślić szybki ROI.
- Warsztaty/bootcampy z narzędzi AI dla kadry technicznej (krótkie, praktyczne).

Strategiczne (6–24 mies.):

- Programy „uczelnia ↔ firma” skupione na automatyzacji i wdrożeniach technologicznych — finansowane hybrydowo (część wkładu instytucjonalnego + partnerskie).
- Model współpracy badawczej z jasnymi mapami własności intelektualnej i drogą komercjalizacji (z uwzględnieniem mikrofirm).

Rys. 65. Mapa potrzeb Przedsiębiorstw (Źródło: opracowanie własne)

9. SPIS RYSUNKÓW I TABEL

RYSUNEK – MAPA POTRZEB PRZEDSIĘBIORSTW

Rys. 1. Mapa potrzeb Przedsiębiorstw, w zależności od rodzaju oraz wielkości firmy..... **Błąd! Nie zdefiniowano zakładek.**

RYSUNKI – ZBIORCZE DANE

Rys. 2. Forma prawna przedsiębiorstw biorących udział w badaniu	11
Rys. 3. Rodzaj przedsiębiorstwa ze względu na przedmiot prowadzonej działalności	12
Rys. 4. Zasięg działania przedsiębiorstw	13
Rys. 5. Wielkość zatrudnienia w przedsiębiorstwach	14

TABELE – ZBIORCZE DANE

Tab. 1. Forma prawna przedsiębiorstw biorących udział w badaniu (wraz z udziałem procentowym)	11
Tab. 2. Rodzaj przedsiębiorstwa ze względu na przedmiot prowadzonej działalności (wraz z udziałem procentowym)	12
Tab. 3. Zasięg działania przedsiębiorstw (wraz z udziałem procentowym)	13
Tab. 4. Wielkość zatrudnienia w przedsiębiorstwach (wraz z udziałem procentowym)	14

RYSUNKI – DANE OGÓLNE

Rys. 6. Obecna współpraca przedsiębiorstw z uczelniami w zakresie badań i rozwoju (B+R).....	15
Rys. 7. Współpraca przedsiębiorstw z uczelniami w zakresie badań i rozwoju (B+R) w przyszłości .	16
Rys. 8. Obecna współpraca przedsiębiorstw z uczelniami w zakresie tworzenia wartości	17
Rys. 9. Planowana współpraca przedsiębiorstw z uczelniami w zakresie tworzenia wartości	17
Rys. 10. Współpraca przedsiębiorstw z uczelniami w zakresie zarządzania	18
Rys. 11. Planowana współpraca przedsiębiorstw z uczelniami w zakresie zarządzania.....	18
Rys. 12. Ocena dotychczasowej współpracy przedsiębiorstw z Politechniką Białostocką	19
Rys. 13. Zainteresowanie przedsiębiorstw w kwestii współpracy z Politechniką Białostocką w obszarze B+R.....	20
Rys. 14. Potrzeba i możliwość prowadzenia wspólnych badań w zakresie struktury organizacyjnej, pracowników i doskonalenia środowiska pracy.....	21
Rys. 15. Potrzeba i możliwość prowadzenia wspólnych badań w zakresie tworzenia nowych lub udoskonalania już istniejących produktów/usług/technologii lub jakości produktów/usług	22
Rys. 16. Potrzeba i możliwość prowadzenia wspólnych badań w zakresie procesu produkcji/świadczenia usług	23
Rys. 17. Forma współpracy z Politechniką Białostocką jaką byłyby zainteresowane przedsiębiorstwa w zakresie prac B+R	24
Rys. 18. Prawa majątkowe dotyczące rezultatów prac badawczych prowadzonych w ramach wspólnych projektów, niezależnie od ich formy	24
Rys. 19. Działania mające na celu podniesienie innowacyjności przedsiębiorstw	25
Rys. 20. Przynależność przedsiębiorstw do stowarzyszenia branżowego, klastra lub innej organizacji skupiającej firmy.....	26

Rys. 21. Bariery we wprowadzaniu innowacji w przedsiębiorstwach.....	26
Rys. 22. Przyjmowanie studentów Politechniki Białostockiej na praktyki i staże – szacunkowa liczba studentów, którym przedsiębiorstw mogą zaproponować praktyki i staże	27
Rys. 23. Oczekiwania przedsiębiorstw wobec studentów Politechniki Białostockiej, podejmujących staż lub praktykę	27
Rys. 24. Kompetencje miękkie, które powinien posiadać absolwent Politechniki Białostockiej, celem zaspokojenia potrzeb przedsiębiorstw	28
Rys. 25. Potrzeba wsparcia przedsiębiorstw ze strony uczelni w poszczególnych obszarach.....	29

RYSUNKI – Z UWZGLĘDNIENIEM RODZAJU PRZEDSIĘBIORSTWA

Rys. 26. Obecna współpraca przedsiębiorstw z uczelniami w zakresie badań i rozwoju (B+R).....	32
Rys. 27. Współpraca przedsiębiorstw z uczelniami w zakresie badań i rozwoju (B+R) w przyszłości33	
Rys. 28. Obecna współpraca przedsiębiorstw z uczelniami w zakresie tworzenia wartości intelektualnej.....	34
Rys. 29. Planowana współpraca przedsiębiorstw z uczelniami w zakresie tworzenia wartości intelektualnych.....	35
Rys. 30. Współpraca przedsiębiorstw z uczelniami w zakresie zarządzania	36
Rys. 31. Planowana współpraca przedsiębiorstw z uczelniami w zakresie zarządzania	37
Rys. 32. Ocena dotychczasowej współpracy przedsiębiorstw z Politechniką Białostocką	38
Rys. 33. Zainteresowanie przedsiębiorstw w kwestii współpracy z Politechniką Białostocką w obszarze B+R.....	39
Rys. 34. Potrzeba i możliwość prowadzenia wspólnych badań w zakresie struktury organizacyjnej, pracowników i doskonalenia środowiska pracy.....	40
Rys. 35. Potrzeba i możliwość prowadzenia wspólnych badań w zakresie tworzenia nowych lub udoskonalania już istniejących produktów/usług/technologii lub jakości produktów/usług	41
Rys. 36. Potrzeba i możliwość prowadzenia wspólnych badań w zakresie procesu produkcji/świadczenia usług	42
Rys. 37. Forma współpracy z Politechniką Białostocką jaką byłyby zainteresowane przedsiębiorstwa w zakresie prac B+R	43
Rys. 38. Prawa majątkowe dotyczące rezultatów prac badawczych prowadzonych w ramach wspólnych projektów, niezależnie od ich formy	44
Rys. 39. Działania mające na celu podniesienie innowacyjności przedsiębiorstw	45
Rys. 40. Przynależność przedsiębiorstw do stowarzyszenia branżowego, klastra lub innej organizacji skupiającej firmy.....	46
Rys. 41. Bariery we wprowadzaniu innowacji w przedsiębiorstwach.....	47
Rys. 42. Szacunkowa liczba studentów, którym przedsiębiorstw mogą zaproponować praktyki i staże (w podziale na typ przedsiębiorstwa).....	48
Rys. 43. Oczekiwania przedsiębiorstw wobec studentów Politechniki Białostockiej, podejmujących staż lub praktykę	49
Rys. 44. Kompetencje miękkie, które powinien posiadać absolwent Politechniki Białostockiej, celem zaspokojenia potrzeb przedsiębiorstw	50
Rys. 45. Potrzeba wsparcia przedsiębiorstw ze strony uczelni w poszczególnych obszarach.....	51

TABELA – Z UWZGLĘDNIENIEM RODZAJU PRZEDSIĘBIORSTWA

Tab. 5. Szacunkowa liczba studentów, którym przedsiębiorstw mogą zaproponować praktyki i staże (w podziale na rodzaj przedsiębiorstwa)..... 48

RYSUNKI – Z UWZGLĘDNIENIEM WIELKOŚCI PRZEDSIĘBIORSTWA

Rys. 46. Obecna współpraca przedsiębiorstw z uczelniami w zakresie badań i rozwoju (B+R).....	55
Rys. 47. Współpraca przedsiębiorstw z uczelniami w zakresie badań i rozwoju (B+R) w przyszłości	56
Rys. 48. Obecna współpraca przedsiębiorstw z uczelniami w zakresie tworzenia wartości	57
Rys. 49. Planowana współpraca przedsiębiorstw z uczelniami w zakresie tworzenia wartości	57
Rys. 50. Współpraca przedsiębiorstw z uczelniami w zakresie zarządzania	58
Rys. 51. Planowana współpraca przedsiębiorstw z uczelniami w zakresie zarządzania	59
Rys. 52. Ocena dotychczasowej współpracy przedsiębiorstw z Politechniką Białostocką	59
Rys. 53. Zainteresowanie przedsiębiorstw w kwestii współpracy z Politechniką Białostocką w obszarze B+R.....	60
Rys. 54. Potrzeba i możliwość prowadzenia wspólnych badań w zakresie struktury organizacyjnej, pracowników i doskonalenia środowiska pracy.....	61
Rys. 55. Potrzeba i możliwość prowadzenia wspólnych badań w zakresie tworzenia nowych lub udoskonalania już istniejących produktów/usług/technologii lub jakości produktów/usług	62
Rys. 56. Potrzeba i możliwość prowadzenia wspólnych badań w zakresie procesu produkcji/świadczenia usług	63
Rys. 57. Forma współpracy z Politechniką Białostocką jaką byłyby zainteresowane przedsiębiorstwa w zakresie prac B+R	64
Rys. 58. Prawa majątkowe dotyczące rezultatów prac badawczych prowadzonych w ramach wspólnych projektów, niezależnie od ich formy	65
Rys. 59. Działania mające na celu podniesienie innowacyjności przedsiębiorstw	66
Rys. 60. Przynależność przedsiębiorstw do stowarzyszenia branżowego, klastra lub innej organizacji skupiającej firmy.....	67
Rys. 61. Bariery we wprowadzaniu innowacji w przedsiębiorstwach.....	68
Rys. 62. Szacunkowa liczba studentów, którym przedsiębiorstw mogą zaproponować praktyki i staże (w podziale na wielkość przedsiębiorstwa)	69
Rys. 63. Oczekiwania przedsiębiorstw wobec studentów Politechniki Białostockiej, podejmujących staż lub praktykę	71
Rys. 64. Kompetencje miękkie, które powinien posiadać absolwent Politechniki Białostockiej, celem zaspokojenia potrzeb przedsiębiorstw	72
Rys. 65. Potrzeba wsparcia przedsiębiorstw ze strony uczelni w poszczególnych obszarach.....	73

TABELA – Z UWZGLĘDNIENIEM WIELKOŚCI PRZEDSIĘBIORSTWA

Tab. 6. Szacunkowa liczba studentów, którym przedsiębiorstwa mogą zaproponować praktyki i staże (w podziale na wielkość przedsiębiorstwa) 70

RYSUNKI – PODSUMOWANIE

Rys. 66. Potrzeby wsparcia przedsiębiorstw – rosnąca oraz malejąca ..... **Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.**

Rys. 67. Potrzeby wsparcia przedsiębiorstw w określonych obszarach – rosnąca oraz malejąca ...**Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.**

Rys. 68. Bariery występujące we współpracy z przedsiębiorstwami – rosnące oraz malejące**Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.**

Rys. 69. Koncentracja współpracy w określonych obszarach – rosnąca oraz malejąca ..... **Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.**

Rys. 70. Mapa potrzeb Przedsiębiorstw 90